

Chulalongkorn University

Chula Digital Collections

Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)

2020

แนวทางการจัดการเรียนการสอนขั้วร้องเพลงขึ้นชั้นล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้
เรียนตามวิธีการของโคตาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัด
เชียงใหม่

จรีนพร จิตต์มื่น
คณะครุศาสตร์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd>

Part of the [Other Education Commons](#)

Recommended Citation

จิตต์มื่น, จรีนพร, "แนวทางการจัดการเรียนการสอนขั้วร้องเพลงขึ้นชั้นล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามวิธีการของโคตาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่" (2020). *Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)*. 4239.
<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/4239>

This Thesis is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD) by an authorized administrator of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ตามวิธีการของโคตาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GUIDELINES FOR ORGANIZING TEACHING VOCAL LANNA FOLK SONG CLUB'S BASED ON
KODALY METHOD FOR GRADES 4 TO 6 STUDENTS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Music Education
Department of Art, Music, and Dance Education
FACULTY OF EDUCATION
Chulalongkorn University
Academic Year 2020
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้าน
ล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามวิธีการของโคคาย
สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัด
เชียงใหม่

โดย

น.ส.จรินพร จิตต์มั่น

สาขาวิชา

ดนตรีศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชฎาลัมพ์ เหล่าวานิช

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุพธนา ฉัพพรรณรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชฎาลัมพ์ เหล่าวานิช)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์)

จรินทร์ จิตต์มั่น : แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามวิธีการของโคดาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่. (GUIDELINES FOR ORGANIZING TEACHING VOCAL LANNA FOLK SONG CLUB'S BASED ON KODALY METHOD FOR GRADES 4 TO 6 STUDENTS) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.วิชาลัมภ์ เหล่าวานิช

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมชมรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ และ 2) นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคดาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา จำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านโคดาย จำนวน 2 ท่าน และ ครูผู้สอนกิจกรรมชมรมเพลงพื้นบ้านล้านนา จำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีแจกแจงความถี่ การวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย และนำเสนอผลการวิจัยเป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน ประกอบด้วย ด้านองค์ความรู้ของเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนา ด้านการพัฒนาทักษะในการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา และด้านการพัฒนาเจตคติต่อการเรียนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา 2) การกำหนดเนื้อหาสาระ ด้านทักษะการขับร้อง ด้านบทเพลง และด้านวรรณกรรม 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การอภิปรายกลุ่ม และกระบวนการก่อนการถ่ายทอดทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา 4) การใช้สื่อการสอน ประกอบด้วย สื่อการสอนประเภทเครื่องดนตรี สื่อการสอนประเภทสื่อผสมและเทคโนโลยี และสื่อสิ่งพิมพ์ 5) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การวัดและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยวิธีการวัดและประเมินผลทักษะ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และการวัดและประเมินผลทางเจตคติ รูปแบบการวัดและประเมินผลในรายวิชากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามเกณฑ์ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

2. แนวทางการจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน ควรพัฒนาองค์ความรู้เพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ทักษะการขับร้อง ทักษะการขับร้องควบคู่กับเครื่องดนตรี ทักษะการแสดง และเจตคติที่ดีต่อเพลงพื้นบ้านล้านนา 2) การกำหนดเนื้อหาสาระ ควรมีการคัดเลือกบทเพลงที่เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน ทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา การออกเสียง การขับร้องประกอบทำนอง การขับร้องประกอบจังหวะ และวรรณกรรมเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน (1) ขั้นเตรียมการ (2) ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (3) ขั้นการวิเคราะห์ (4) ขั้นวัดและประเมินผล 4) การใช้สื่อการสอน ควรใช้เครื่องดนตรี สื่อผสมและเทคโนโลยี และสื่อสิ่งพิมพ์ 5) การวัดและประเมินผล ควรวัดและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ด้วยวิธีการวัดโดยแบบทดสอบวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนประกอบ

สาขาวิชา ดนตรีศึกษา

ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6083306427 : MAJOR MUSIC EDUCATION

KEYWORD: Music Education/ Organizing Teaching/ Grades 4 to 6 students/ Vocal Teaching Lanna Folk Song

Jarinporn Jittmun : GUIDELINES FOR ORGANIZING TEACHING VOCAL LANNA FOLK SONG CLUB'S BASED ON KODALY METHOD FOR GRADES 4 TO 6 STUDENTS. Advisor: Asst. Prof. VITCHATALUM LAOVANICH, Ph.D.

The purposes of this research were 1) to study the state of the organizing teaching vocal Lanna folk song of Grades 4 to 6 students in Chiang Mai Province and 2) to purposes guideline for organizing teaching vocal Lanna folk song based on Kodaly Method of Grades 4 to 6 students in Chiang Mai Province. This Researcher employs a qualitative methodology, collecting data from documents and interviews. There were three kinds of key informants, 3 experts of Lanna folk song, 2 experts of Kodaly Method, 3 teachers of Lanna Folk song. The research instruments were data analysis from and interview forms. Data were analyzed using frequency distribution, content analysis and inductive conclusion. The results were presented using descriptive method. The finding showed that:

1. There are five The state of the organizing teaching: 1) the learning objectives consist of Lanna folk song knowledge, Lanna folk song vocal skill, and psychomotor domain in Lanna folk song. 2) the content consist of vocal skill, selecting songs, and literature. 3) the teaching including lecture, demonstration, practice, group discussion, and pre-teaching process. 4) the teaching media consist of musical instruments, multimedia and technology, and publishing media and 5) the assessment consist of pre-test, in class-test, post-test assessment by performing, authentic assessment, and psychomotor domain assessment, assessment model of activities in Basic Education Curriculum 2001.

2. There are five aspects regarding of the organizing teaching, consist of 1) the learning objectives should aim at Lanna folk song knowledge, Lanna folk song vocal skill, Lanna folk song vocal skill with musical instruments, Lanna folk song vocal skill performance. 2) the content consist of selecting songs that suits student development, Lanna folk song vocal skill including pronunciation, vocal skill with melody, vocal skill with tempo, and literature. 3) the teaching should include 4 step: (1) preparation (2) presentation (3) make conscious and (4) evaluation. 4) the teaching media should include musical instruments, multimedia and technology, and publishing media. and 5) the assessment should cover pre-test, in-class test, and post-test assessments by test, authentic assessment, and student development.

Field of Study: Music Education

Student's Signature .....

Academic Year: 2020

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.วิชาลัมพ์ก เหล่าวานิช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความเมตตาในการให้ความรู้ คำปรึกษา ความช่วยเหลือ ตลอดจนให้คำแนะนำให้แก่ผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รศ.ดร.ณรุทธิ์ สุทธจิตต์ กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย ที่ให้ความเมตตาในการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนความเมตตาในการมอบความรู้นอกเหนือจากความรู้ในวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ให้ความเมตตาในการประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนความเมตตากรุณาที่มีให้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการศึกษา

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ครูผู้สอนด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ อาจารย์สงกรานต์ สมจันทร์ อาจารย์กาญจนา ขาวงาม ว่าที่ร้อยตรีจักรี วชิรพงศ์ไพโร อาจารย์ธนารักษ์ คำสิงห์ และ อาจารย์จิรภัทร ลือชัย ที่ให้ความอนุเคราะห์และความเมตตาตลอดเวลาในการให้ความรู้ คำแนะนำ ด้านการจัดการเรียนการสอน และองค์ความรู้เพลงพื้นบ้านล้านนาให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญด้านโคตยา รศ.ดร.สมชัย ตระการรุ่ง และอาจารย์วิภาวรรณ จำเนียรพันธุ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์และความเมตตาตลอดเวลาในการให้ความรู้ คำแนะนำ ด้านวิธีการสอนของโคตยา ตลอดจนแนะนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้าน ตามวิธีการของโคตยาให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณโครงการยุทธศาสตร์สู่ความเป็นเลิศด้านศิลปะไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ให้ทุนการศึกษาในระดับปริญญาโทบัณฑิตแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณอาจารย์วันวิสาข์ อยู่ทอง และอาจารย์อรณพ ภิรมย์ประเมศ ในความเมตตา ความช่วยเหลือให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ตลอดจนอบรมสั่งสอนผู้วิจัยตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาจนถึงปัจจุบัน

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโทบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นที่ 8 9 และ 10 ที่คอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ให้กำลังใจตลอดระยะเวลาการศึกษา

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณครอบครัวที่ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ สาขาดุริยางคศาสตร์สากล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้กำลังใจ ความช่วยเหลือ และคำแนะนำแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณสปีปวิชญ์ พรหมประดิษฐ์ ในความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยตลอดมา

จรินทร์ จิตต์มัน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....ค	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ง	
กิตติกรรมประกาศ..... จ	
สารบัญ..... ฉ	
สารบัญตาราง..... 1	
สารบัญภาพ..... 1	
บทที่ 1 บทนำ..... 1	
คำถามวิจัย..... 4	
วัตถุประสงค์การวิจัย..... 4	
ขอบเขตการวิจัย..... 4	
นิยามศัพท์..... 5	
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 5	
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 6	
ตอนที่ 1 การจัดการเรียนการสอนกิจกรรมชมรม..... 7	
1.1 กิจกรรมชมรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551..... 7	
1.2 ความหมายและองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน..... 10	
1.3 การเรียนการสอนดนตรีระดับประถมศึกษาตอนปลาย..... 12	
ตอนที่ 2 การเรียนการสอนทักษะการขับร้อง..... 14	
2.1 ความหมายและทักษะพื้นฐานของการขับร้อง..... 14	
2.2 การเรียนการสอนทักษะการขับร้องในระดับประถมศึกษาตอนปลาย..... 16	
ตอนที่ 3 หลักการสอนของโคดาเย..... 18	

ตอนที่ 4 เพลงพื้นบ้านล้านนา.....	21
4.1 เพลงพื้นบ้านล้านนา	21
4.2 เพลงร้องพื้นบ้านล้านนา	22
4.3 สภาพการจัดการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านล้านนา ระดับประถมศึกษาตอนปลายจังหวัด เชียงใหม่.....	26
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดนตรี	28
5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโคตยา.....	29
5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน	30
ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย	31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
ขั้นที่ 2 การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย	34
ขั้นที่ 3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	35
ขั้นที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
ขั้นที่ 6 การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน.....	38
ขั้นที่ 7 การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และนำเสนอวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์	38
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	39
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่	39
ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่.....	60
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	80
สรุปผลการวิจัย	81

อภิปรายผลการวิจัย	86
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย.....	89
บรรณานุกรม	91
ภาคผนวก	94
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	95
ประวัติผู้เขียน	113

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ทำนองเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา.....	24
ตารางที่ 2 ข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	39
ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน.....	41
ตารางที่ 4 การกำหนดเนื้อหาสาระด้านทักษะการขับร้อง.....	44
ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลการกำหนดเนื้อหาสาระด้านบทเพลง.....	46
ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลการกำหนดเนื้อหาสาระด้านวรรณกรรม.....	46
ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	49
ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ข้อมูลการใช้สื่อการสอน.....	53
ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ข้อมูลการวัดและประเมินผล.....	56
ตารางที่ 10 การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาใน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัด เชียงใหม่.....	61
ตารางที่ 11 ผลวิเคราะห์การคัดเลือกเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนาที่เหมาะสมกับพัฒนาการและ ความสามารถของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย.....	70

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ภาพสัญญาณมือ	19
ภาพที่ 2 สัญลักษณ์ภาพ	20
ภาพที่ 3 สัญลักษณ์ภาพ	20
ภาพที่ 4 สัญลักษณ์แทนจังหวัดตัวโน้ต	20
ภาพที่ 5 ซอพม่า (เจ้าสุวัตร นางบัวคำ)	71
ภาพที่ 6 ซอล่องน่าน (น้อยใจยา)	72
ภาพที่ 7 ซอเงี้ยว (เสเลเมา)	73
ภาพที่ 8 ตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงซอเงี้ยว ตามวิธีการของโคดาย	79

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในปัจจุบัน ส่งผลอย่างรวดเร็วต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนในสังคม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เปรียบเหมือนรากเหง้าของประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงโดยค่านิยมของวิถีชีวิตแบบใหม่ ขาดทักษะในการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีมาใช้ในการดำเนินชีวิต ละทิ้งเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการปรับเปลี่ยนให้คนในสังคมมีค่านิยมที่ดีตามบรรทัดฐานของสังคมไทย (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559) วัฒนธรรมมีความสำคัญในการวางรากฐานรูปแบบของสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนในสังคม ดังนั้นจึงควรมีการปลูกฝังการศึกษาที่ตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อการคงอยู่ซึ่งประเพณี และศิลปวัฒนธรรม การศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนามนุษย์ให้มีทักษะทุกด้าน ได้แก่ ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม เพื่อขัดเกลาให้ผู้เรียนมีจิตสำนึก คุณธรรม และจริยธรรม สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต รวมถึงมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย สอดคล้องกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (12 ตุลาคม 2509) ที่ได้พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2509 ดังนี้

“การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นการศึกษาที่สำคัญ และควรจะดำเนินควบคู่กันไปกับการศึกษา ด้านวิทยาศาสตร์ เพราะความเจริญของบุคคลตลอดจนถึงความเจริญของประเทศ มีทั้งทางวัตถุและจิตใจความเจริญทั้งสองทางนี้จะต้องมีประกอบกันเกื้อกูลและส่งเสริมกัน”

ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้ผู้เรียนเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ เพื่อการพัฒนาและสร้างความพร้อมในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542) กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศใช้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) มุ่งเน้น โดยกำหนดให้ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้รายวิชาบังคับทั้งหมด 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งทางด้านทักษะและเจตคติ รวมถึงประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญ ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ซึ่งกิจกรรมผู้เรียนทั้ง 3 ลักษณะมุ่งพัฒนาศักยภาพผู้เรียน อย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นแนวทาง ช่วยให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียน โดยจัดให้ สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน เน้นปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เรียนรู้การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ให้เหมาะสมกับพัฒนาการและวุฒิภาวะ ของบริบทสถานศึกษาท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

กิจกรรมนักเรียนเป็นลักษณะหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นส่งเสริมให้ ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ โดยแบ่งออกเป็น 2 ขอบข่าย ประกอบด้วย กิจกรรมชุมนุม ชมรม และกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชา ทหาร กิจกรรมชุมนุม ชมรมเป็นกิจกรรมที่เกื้อกูล และส่งเสริมการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) การจัดการเรียนรู้ดนตรีในลักษณะของชุมนุม หรือชมรมนอกเวลาเรียน เป็นการรวมกลุ่มกันของผู้เรียนหลายชั้นเรียนที่มีความสนใจ ความถนัด ทางด้านดนตรี ปลูกฝังเจตคติ ที่ดีต่อดนตรีและพัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถทางด้านดนตรี (ธนมภัทร อนันตศรี, 2560) ดนตรีมีความสำคัญในการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และ จิตใจ รวมถึงพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Suzanne L. Burton and Cynthia Crump Taggart, 2011)

เพลงพื้นบ้านนับว่าเป็นเนื้อหาทางดนตรีอย่างหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียน การสอนในลักษณะกิจกรรมชมรม เป็นชนบของมนุษย์ซึ่งช่วยเชื่อมต่ออดีตกับปัจจุบัน และเป็นส่วน หนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่น (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2541) เพลงพื้นบ้านเป็นภาษาแม่ทางดนตรีของเด็ก เด็กควรเรียนรู้เพลงพื้นบ้านของตนเองก่อนเพลงภาษาอื่น ๆ และเป็นเพลงที่มีคุณค่าและ ความสมบูรณ์ในตัวเอง การเรียนรู้เพลงพื้นบ้านจึงไม่เป็นเพียงพื้นฐานในการสอนดนตรีเท่านั้น แต่เป็น การเรียนรู้และเข้าใจถึงคุณค่าของดนตรีอย่างแท้จริง (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2537; ธวัชชัย นาควงศ์, 2544) การคัดเลือกบทเพลงในการจัดการเรียนการสอนดนตรีมีความสำคัญเป็นอย่างมาก บทเพลงที่ เลือกต้องมีคุณค่าทางดนตรี เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่มีภาษาพูดและดนตรีที่สอดคล้องกันเป็นอย่างดี โดยเนื้อร้องจะสอดคล้องกับจังหวะและทำนอง เด็กสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้ง่ายกว่าเพลงภาษาอื่น

เพลงพื้นบ้านจึงจัดได้ว่าเป็นเพลงที่มีคุณค่าที่สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น (พึงจิตต์ สวามิภักดิ์, 2532)

ในเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่มักจะเป็นเพลงที่มีเนื้อร้อง ทักษะการขับร้องจึงเป็นทักษะสำคัญในการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้าน และเป็นทักษะทางดนตรีที่ควรเน้นเป็นอันดับแรก (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2560) นอกจากนี้ยังเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการพัฒนาทักษะทางด้านดนตรี การขับร้องเป็นเครื่องดนตรีธรรมชาติที่ติดตัวอยู่ เป็นทักษะดนตรีที่แสดงออกถึงความรู้สึกของตนเองได้ดีที่สุด การขับร้องควรพัฒนาก่อนการเรียนเครื่องดนตรี การวางพื้นฐานทางด้านวัฒนธรรมดนตรี เกิดจากการเรียนขับร้อง ซึ่งเป็นทักษะในการแสดงออกทางความรู้สึกด้านดนตรี (Kathleen L. Moehrke, 1990)

วิธีการสอนที่เห็นความสำคัญของการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้าน ผ่านการขับร้องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะดนตรีที่นิยมให้กันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ วิธีการสอนของโคคาย ซึ่งให้ความสำคัญต่อการใช้เพลงพื้นบ้านซึ่งเปรียบเหมือนภาษาแม่ทางดนตรีของเด็ก โดยใช้หลักการสอนโดยเน้นการขับร้องเป็นหลัก มีการจัดสาระดนตรีอย่างเป็นระบบ และเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน มีวิธีการในการสอนด้วยเทคนิคซอลฟา การใช้สัญญาณมือ การใช้สัญลักษณ์แทนตัวโน้ต การร้อง และการสร้างสรรค์ วิธีการเหล่านี้ล้วนพัฒนาทักษะการขับร้อง การฟัง และทักษะทางด้านดนตรีอื่น ๆ รวมถึงการพัฒนาทักษะการได้ยินเสียงภายใน (inner hearing) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการเรียนดนตรีที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนดนตรีที่มีความซับซ้อนมากขึ้น (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2537; รัชชัย นาควงษ์, 2544; Kathleen L. Moehrke, 1990)

จากการสำรวจพบว่าปัจจุบันสถานศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่มีการนำเพลงพื้นบ้านล้านนาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนดนตรีในลักษณะชมรม ซึ่งส่วนใหญ่เน้นการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีพื้นบ้านล้านนา ส่วนการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติการขับร้องพบได้ และนอกจากนี้ในจังหวัดเชียงใหม่ได้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ดนตรีและศิลปวัฒนธรรมล้านนาขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความสนใจได้เรียนรู้ดนตรีและศิลปวัฒนธรรมล้านนาไปจนถึงการสืบทอด อนุรักษ์ไว้ซึ่งขนบ ธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของล้านนา (สรายุทธ รอบรู้, 2561)

ผู้วิจัยเห็นว่า เพลงพื้นบ้านล้านนาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมภาคเหนือ เป็นประวัติศาสตร์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่มีมาอย่างยาวนาน และมีการพัฒนาให้มีระเบียบแบบแผนอยู่เสมอ (สงกรานต์ สมจันทร์, 2559) มีคุณค่าต่อการนำมาถ่ายทอด และนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนดนตรี เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านดนตรี พัฒนาสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ รวมถึงการสร้างค่านิยมเพื่อตระหนักถึงวิถีชีวิต และวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น ผ่านการสอนทักษะการขับร้องซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่ติดตัวผู้เรียนทุกคนมาตั้งแต่กำเนิด การจัดการเรียนการสอนขับร้องสามารถประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนดนตรีในทุกสถานศึกษา ประยุกต์กับวิธีการสอนดนตรี

ของโคตยาซึ่งเล็งเห็นคุณค่าของเพลงพื้นบ้าน และเน้นการสอนขับร้องซึ่งเป็นพื้นฐานทางการเรียนดนตรีที่สามารถนำไปพัฒนาทักษะทางดนตรีด้านอื่น ๆ ได้ ผู้วิจัยจึงสนใจในการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมชมรม ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ผู้สอนดนตรีสามารถนำไปเป็นแนวทางในการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านในกิจกรรมชมรม มีวิธีการเลือกใช้บทเพลงที่ถูกต้องและเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน นำวิธีการของโคตยาที่เล็งเห็นความสำคัญของเพลงพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ในการสอน

คำถามวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมชมรม ระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะอย่างไร
2. แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมชมรม ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมชมรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมชมรม ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา
การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ได้แก่
  - 2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงบ้านล้านนา จำนวน 2 ท่าน
  - 2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านโคตยา จำนวน 2 ท่าน
  - 2.3 ครูผู้สอนกิจกรรมชมรมเพลงพื้นบ้านล้านนา จำนวน 3 ท่าน

นิยามศัพท์

แนวทางการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ข้อเสนอแนะในการดำเนินการสอนให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ด้านประวัติเพลงพื้นบ้านล้านนา ด้านเจตคติที่มีต่อเพลงพื้นบ้านล้านนา และด้านทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ประกอบด้วย ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน 2) การเลือกเนื้อหาสาระ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การใช้สื่ออุปกรณ์ และ 5) การวัดประเมินผล

เพลงพื้นบ้านล้านนา หมายถึง เพลงที่มาจากวัฒนธรรมล้านนา ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความนิยมบรรเลงในปัจจุบัน

ทักษะการขับร้อง หมายถึง ความสามารถในการขับร้อง ที่ผู้เรียนต้องมีความรู้พื้นฐานด้านดนตรี และความรู้พื้นฐานด้านการขับร้อง และสามารถถ่ายทอดบทเพลงได้อย่างถูกต้องและไพเราะตามวิธีการของโคดา

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมชมรมที่ผู้เรียนรวมกลุ่มกันปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยคัดเลือกเข้าศึกษาตามความถนัดและความสนใจ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่
2. ได้ทราบถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคดา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การจัดการเรียนการสอนกิจกรรมชมรม

- 1.1 กิจกรรมชมรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- 1.2 ความหมายและองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน
- 1.3 การเรียนการสอนดนตรีระดับประถมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 2 การเรียนการสอนทักษะการขับร้อง

- 2.1 ความหมายและทักษะพื้นฐานของการขับร้อง
- 2.2 การเรียนการสอนทักษะการขับร้อง

ตอนที่ 3 หลักการสอนของโคตยา

ตอนที่ 4 เพลงพื้นบ้านล้านนา

- 4.1 ประวัติเพลงพื้นบ้านล้านนา
- 4.2 เพลงร้องพื้นบ้านล้านนา
- 4.3 สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตอนที่ 1 การจัดการเรียนการสอนกิจกรรมชมรม

1.1 กิจกรรมชมรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) เป็นหลักสูตรแกนกลาง เพื่อกำหนดแนวทางการศึกษาของประเทศไทย โดยมีจุดมุ่งหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นกรอบในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีสติปัญญา สามารถพัฒนาความสามารถครบทุกด้าน มุ่งกระจายอำนาจทางการศึกษาให้สถานศึกษาและท้องถิ่นร่วมมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร ให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น โดยกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5) สุขศึกษาและพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ 8) ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) รวมถึงกำหนดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้องค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติจากการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมถึงประสบการณ์ในการปฏิบัติกิจกรรม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะ และพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาและปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทุกปีการศึกษา โดยกำหนดโครงสร้างเวลาในการจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อให้สถานศึกษานำไปบริหารจัดการ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประกอบด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนักเรียน และ 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กำหนดโครงสร้างเวลาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น โดยกำหนดให้ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมง มีหลักการในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และความถนัดของผู้เรียน
2. เน้นการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองทุกขั้นตอน
3. เน้นการจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน ให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน และบริบทของสถานศึกษา

และมีวัตถุประสงค์ของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1. พัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการทำงานของผู้นำ และผู้ตามที่ดี รวมถึงมีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
2. พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน ช่วยแก้ปัญหา มีการใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจที่เหมาะสม เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ แบ่งปัน และสามัคคี

3. ส่งเสริมความมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. ส่งเสริมความสามารถ ตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน

กิจกรรมชุมนุม ชมรม มีลักษณะที่คล้ายกัน โดยชุมนุม หมายถึง ผู้เรียนที่มีความสนใจ หรือความถนัดในเรื่องเดียวกัน รวมกลุ่มกันปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ ตามศักยภาพของตนเอง และได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะต่อตนเองและสังคมส่วนชมรม หมายถึง ผู้เรียนที่มีความตั้งใจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และจัดตั้งวัตถุประสงค์ของชมรมขึ้น มีข้อบังคับ สมาชิก โครงสร้างของชมรม และบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นไปตามข้อกำหนดของสถานศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะของกิจกรรมนักเรียนในรูปแบบกิจกรรมชมรมของระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ได้มีการกำหนดขอบข่ายของกิจกรรมชมรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนักเรียน โดยเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของผู้เรียน สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน เกื้อกูล และส่งเสริมการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้กว้างขวางลึกซึ้งขึ้น กิจกรรมสามารถจัดได้ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา และทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน มีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่เกิดจากการสร้างสรรค์และออกแบบกิจกรรมตามความสมัครใจของผู้เรียน
2. เป็นกิจกรรมมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันแก้ปัญหา
3. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน
4. เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน รวมถึงบริบทของสถานศึกษา และท้องถิ่น

มีวัตถุประสงค์ของกิจกรรมชมรม ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจความถนัดและความต้องการของตน
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ให้เกิดประสบการณ์ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพตามศักยภาพ
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม
4. เพื่อให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย

การจัดกิจกรรมชมรม สามารถปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมของบริบทและสถานภาพของสถานศึกษา ดังนี้

1. สถานศึกษาบริหารจัดการให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมได้หลากหลาย ทั้งรูปแบบภายในหรือภายนอกห้องเรียน และระยะเวลาการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมระยะเวลา 1 ภาคเรียน กิจกรรมระยะเวลา 1 ปีการศึกษา และกิจกรรมระยะเวลามากกว่า 1 ปีการศึกษา

2. กรณีสถานศึกษามีการจัดตั้งชมรมอยู่แล้ว สถานศึกษาควรสำรวจความสนใจของผู้เรียนในการเลือกเข้าร่วมชมรม
3. กรณีที่สถานศึกษายังไม่มีการจัดตั้งชมรม ควรให้ผู้เรียนร่วมกันจัดตั้งชมรม และเชิญครูเป็นที่ปรึกษา โดยร่วมกันดำเนินกิจกรรมชมรมตามระเบียบปฏิบัติที่สถานศึกษากำหนด
4. ครูที่ปรึกษากระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการถอดประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่กิจกรรม

โดยมีเงื่อนไขของการจัดกิจกรรมชมรมตามองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมชมรมในแต่ละระดับชั้น สถานศึกษาจัดให้เป็นไปตามโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา
2. สมาชิกของชมรม ต้องเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติตามระเบียบของชมรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ของแต่ละกิจกรรม
3. สถานศึกษามีระบบการกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของชมรมอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ได้กำหนดให้มีการประเมินผลกิจกรรมชมรม เพื่อตรวจสอบความสามารถและพัฒนาการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดด้วยวิธีการที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง โดยกำหนดผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน” ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์ ปฏิบัติกิจกรรมและมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ ไม่ผ่าน การปฏิบัติกิจกรรมหรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะ ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

สามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมชมรมเป็นองค์ประกอบของกิจกรรมนักเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) เพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถของผู้เรียน เกื้อกูลการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้ความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกฝนทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้การทำงานที่ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นทักษะศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนทุกคนพึงมี และมีการประเมินผลของกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินความสามารถของตนเอง และนำไปปรับปรุงแก้ไขได้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชมรมให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอน

1.2 ความหมายและองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน

1.2.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

แนวคิดทางการสอนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าของวิทยาทางการศึกษา โดย จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้นำเสนอแนวคิดทางการสอนขึ้นใหม่ที่ว่า “การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีจากการกระทำ” (learning by doing) โดยคำนึงให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน มีบทบาทในการเรียนรู้ มีการวางแผนการเรียนการสอนโดยใช้หลักการทางการศึกษา สะท้อนเป็นแนวคิดในปัจจุบันโดยใช้คำว่า “การเรียนการสอน ” (instruction) (ทศนา แคมมณี, 2561) คำว่า “การเรียนการสอน ” มีความหมายแตกต่างจาก “ การสอน ” (Bush, 1973 อ้างถึงใน ทศนา แคมมณี, 2561) โดยสรุปแนวคิดการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยวิธีการสอนหลายรูปแบบ (ทศนา แคมมณี, 2561) การฝึกอบรม (training) การสอน (teaching) การเรียนการสอน (instruction) เป็นลักษณะการสอน ที่มีเป้าหมายและวิธีการตามบริบทที่แตกต่างกัน สามารถสรุปความหมายได้ ดังนี้

การฝึกอบรม (training) จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่เฉพาะและชัดเจน สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติงานได้ทันที (Smith and Regan, 1999; อ้างถึงในทศนา แคมมณี, 2561)

การสอน (teaching) เป็นกระบวนการที่เน้นบทบาทของผู้สอน เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้สอนและผู้เรียน (ทศนา แคมมณี, 2561)

การเรียนการสอน (instruction) หมายถึง การถ่ายทอดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยสื่อ และวิธีการสอนต่าง ๆ ผ่านการเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบ เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (ทศนา แคมมณี, 2561; ราชบัณฑิตยสถาน, 2551a)

สรุปได้ว่า การเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และทักษะให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยวิธีการสอน สื่อ เทคนิค ให้ผู้เรียนมีความรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบ

1.2.2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงองค์ประกอบและคำนึงถึงปัจจัยที่จะส่งผลให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ ได้แก่ 1) ครูผู้สอน (teacher) 2) ผู้เรียน (student) 3) สาร/เนื้อหา (content) และ 4) การเรียนการสอน (position for learning) (Steiner, 1988 อ้างถึงใน ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561; ทศนา แคมมณี, 2561) โดยส่วนที่ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษา คือ ด้านการเรียนการสอน

อาภรณ์ ใจเที่ยง ได้เสนอองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอน ออกเป็น 5 ด้าน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550) ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน 2) การเลือกเนื้อหาสาระ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การใช้สื่ออุปกรณ์ และ 5) การวัดประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน เป็นองค์ประกอบสำคัญอันดับแรกในการสอน เป็นประโยชน์ในการเตรียมเนื้อหาการสอน การเลือกใช้วิธีการสอน สื่อการสอน การเลือกวิธีการวัดผลให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การสอน การเขียนวัตถุประสงค์ในการสอนควรกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (behavioral objective) โดยใช้กริยาที่สังเกตได้ เป็นประโยชน์ต่อการสอนได้อย่างชัดเจน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550; ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2560) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนควรกำหนดให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ครบถ้วนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย (Bloom et al., 1956)

1.1 พุทธิพิสัย (cognitive domain) เกี่ยวข้องกับสติปัญญา ความรู้ ความสามารถในการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จิตพิสัย (affective domain) เกี่ยวข้องกับจิตใจ ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อ ความสนใจ ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม

1.3 ทักษะพิสัย (psychomotor domain) เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกล้ามเนื้อประสาท ความสามารถในการปฏิบัติงาน

2. การเลือกเนื้อหาสาระ เป็นการเลือกและการจัดลำดับเนื้อหา กำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับขอบเขตของประสบการณ์ที่ผู้เรียน เพื่อให้การสอนมีสาระและคุณค่าต่อผู้เรียน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550) การเลือกเนื้อหาสาระให้กับผู้เรียนต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับระดับการศึกษาและพัฒนาการของผู้เรียน (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2560)

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบในการเลือกวิธีการในการสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน วิธีการที่เลือกต้องเหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาสาระ ผู้เรียน สภาพห้องเรียน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การสอนที่กำหนดไว้ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550) กิจกรรมการเรียนการสอนต้องมีการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีพัฒนาการตามวัตถุประสงค์การสอนที่กำหนดไว้ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) มีลำดับขั้นตอนในด้านเนื้อหาและกระบวนการ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (วิรัตน์ดา เภาคำ, 2556)

4. การใช้สื่ออุปกรณ์ เป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว และชัดเจนขึ้น ตลอดจนช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนได้ดี สื่อการสอนที่ดีจะช่วยให้การสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น การเตรียมสื่อการสอนจะช่วยให้ผู้สอนทราบว่าใช้สื่ออะไรในการช่วยสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ดีที่สุด (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550) สื่อการสอนต้องมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอน ระดับความสามารถ และพัฒนาการของผู้เรียน (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2560)

5. การวัดผลประเมินผล องค์ประกอบนี้จะทำให้ผู้สอนทราบว่า การสอนบรรลุผลหรือไม่ ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์การสอนที่กำหนดไว้หรือไม่ หากมีวัตถุประสงค์ข้อใดยังไม่บรรลุ ผู้สอนสามารถแก้ไขข้อบกพร่อง การวัดและประเมินผลมีประโยชน์ต่อทั้งผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอน

จึงจำเป็นต้องทำการวัดและประเมินผลทุกครั้งที่สอน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550) โดยทั่วไปสามารถใช้การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อวัดประเมินตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2560)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้นำเอาองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนทั้ง 5 ด้าน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550; Steiner, 1988 อ้างถึงใน ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561; ทิศนา ขัมมณี, 2561) ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน 2) การเลือกเนื้อหาสาระ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การใช้สื่ออุปกรณ์ และ 5) การวัดประเมินผล มาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคดาเย สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

1.3 การเรียนการสอนดนตรีระดับประถมศึกษาตอนปลาย

การสอนดนตรีที่ดีจำเป็นต้องคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2541) และธวัชชัย นาควงศ์ (2543) กล่าวว่าผู้สอนดนตรีควรมีความรู้เกี่ยวกับ จิตวิทยาการสอนดนตรี ซึ่งเป็นสาระพื้นฐานที่ส่งเสริมการสอนดนตรีให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาการทางด้านดนตรีของผู้เรียนระดับประถมศึกษาควรแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษาตอนต้น หรือระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงอายุ 6-8 ปี และระดับประถมศึกษาตอนปลาย หรือระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงอายุ 9-11 ปี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2541; ธวัชชัย นาควงศ์, 2543)

พัฒนาการทางดนตรีของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนวัยนี้มีความเข้าใจด้านจังหวะ ทำนอง รูปแบบของเพลงที่ลึกซึ้งและซับซ้อนมากขึ้น มีความจำเกี่ยวกับรูปแบบของจังหวะ ตอบสนองรูปแบบจังหวะแบบออสตินาโน (ostinato) เพลงวนและเพลงแคนอน (round and canon) สามารถร้องเพลงที่มีช่วงเสียงที่กว้างมากขึ้น แสดงออกทางการร้องเพลงได้มากขึ้น รู้คุณค่าทางด้านดนตรีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้วรรณคดีดนตรี เช่น ประวัตินักดนตรี ประวัติดนตรี เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น และพร้อมจะเรียนรู้แนวความคิดการประสานเสียง (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2541; ธวัชชัย นาควงศ์, 2543)

นอกจากนี้ ธวัชชัย นาควงศ์ และโรเบิร์ต ไน (Robert E. Nye) ยังระบุถึงรายละเอียดความสามารถของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายดังนี้ 1) ด้านการแสดงและการอ่านโน้ต ในด้านนี้ผู้เรียนสามารถขับร้องเพลงได้อย่างถูกต้อง มีคุณภาพ ควบคุมเสียงร้องเพื่อแสดงอารมณ์เพลง สามารถร้องเพลงประสานเสียงขั้นคู่สามหรือขั้นคู่หก มีพัฒนาการขับร้องโดยการอ่านโน้ตอย่างต่อเนื่องด้วยระบบต่าง ๆ เช่น ระบบซอล-ฟา ระบบตัวเลข และระบบตัวอักษร เป็นต้น 2) ด้านการคิดสร้างสรรค์ ในด้านนี้ผู้เรียนสามารถ ดัดแปลงทำนองเดิมได้ถูกต้องตามหลักการ ใช้เครื่องประกอบจังหวะประกอบเพลงร้อง ทดลองใช้จังหวะ น้ำเสียง (tone color) ความดัง-เบา (dynamic) และ

ประโยคเพลง (phrasing) ในรูปแบบที่แตกต่างกัน 3) ด้านการรู้คุณค่าของคนตรี ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจว่าดนตรีเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวัน วิพากษ์วิจารณ์บทเพลงด้วยเหตุผลทางดนตรี ฟังและร้องบทเพลงที่มีคุณค่า 4) ด้านการฟังเพลงและการอธิบาย ผู้เรียนแสดงออกเมื่อมีความเข้าใจโดยการเคลื่อนไหวหรือการแสดงออกทางดนตรี สามารถบันทึกโน้ตสากลทั้งด้านทำนองและระดับเสียง สามารถบอกรายละเอียดของบทเพลงที่ได้ฟัง ใช้ศัพท์ทางดนตรีเพื่อวิจารณ์บทเพลงได้อย่างถูกต้อง (รัชชัย นาควงษ์, 2543; Robert E. Nye, et all., 1957)

สอดคล้องกับ อรวรรณ บรรจงศิลป์ ได้กล่าวถึงรายละเอียดความก้าวหน้าของพฤติกรรมทางดนตรีของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ดังนี้ 1) ด้านการฟัง ผู้เรียนมีทักษะในการรับรู้เสียงของเครื่องดนตรีต่าง ๆ และโน้ตสันทางดนตรี ผู้เรียนสามารถบอกระดับเสียง บันไดเสียง และคอร์ดในทำนองที่ฟัง สามารถให้จังหวะอัตรา 2 จังหวะ 3 จังหวะ 4 จังหวะ และ 6 จังหวะได้ รับรู้ขั้นคู่เสียงบางคู่ เช่น ขั้นคู่ 3 และขั้นคู่ 5 รับรู้เสียงสูง-ต่ำ ของเสียงประสาน บอกโครงสร้างของเพลงที่มี 2-3 ท่อนได้ รับรู้ถึงความซ้ำ-เร็ว และความดัง-เบา ที่ส่งผลต่ออารมณ์ของบทเพลง 2) ด้านการขับร้อง ผู้เรียนสามารถขับร้องเพลงแต่ละวรรคได้อย่างถูกต้องกับการหายใจ ช่วงเสียงที่ผู้เรียนในวัยนี้สามารถขับร้องได้ คือ Bb-F สามารถร้องบันไดเสียง ระดับเสียง ถูกต้องตามความหนัก-เบา ตามอัตราจังหวะของบทเพลง ขับร้องเสียง 2 แนว ขับร้องรูปแบบเพลงวน (canon) ด้านการเล่นดนตรี 3) ด้านการเล่นดนตรี ผู้เรียนวัยนี้สามารถพัฒนาทักษะการเล่นเครื่องประกอบจังหวะ และเครื่องดนตรีอื่น ๆ เช่น ขลุ่ย recorder เป็นต้น สามารถเล่นทำนองง่าย ๆ ในบันไดเสียงเมเจอร์ เคาะจังหวะได้ถูกต้องตามรูปแบบจังหวะ พัฒนาทักษะการเล่นเครื่องดนตรีคนละแนวทำนอง สามารถเรียนรู้โครงสร้างของวรรคและทำนอง 4) ด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้ตรงตาม โครงสร้างและรูปแบบของจังหวะ แนวทำนอง ลีลา ความดัง-เบา และวรรคตอนของบทเพลง 5) ด้านความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างสรรค์แนวทำนองโดยการนำความรู้ด้านดนตรีเบื้องต้น ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง 6) ด้านการอ่านโน้ต ผู้เรียนเข้าใจระดับเสียงที่ต่างกัน เชื่อมโยงทักษะการอ่านโน้ตกับการปฏิบัติทักษะทางด้านดนตรี (อรวรรณ บรรจงศิลป์, 2538)

สรุปได้ว่า การเรียนการสอนดนตรีระดับประถมศึกษาตอนปลาย ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน มีการรับรู้แนวคิดเรื่องจังหวะ และทำนอง การสร้างสรรค์ รับรู้สาระดนตรีได้มากกว่าระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น การเลือกบทเพลงในการจัดการเรียนการสอนควรมีความยาก-ง่าย และมีช่วงเสียงเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน การพัฒนาทักษะทางดนตรีควรคำนึงถึงการสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาดนตรีให้ผู้เรียน

ตอนที่ 2 การเรียนการสอนทักษะการขับร้อง

2.1 ความหมายและทักษะพื้นฐานของการขับร้อง

2.1.1 ความหมายของการขับร้อง

การขับร้องเป็นพื้นฐานที่ดีในการพัฒนาทักษะทางดนตรี (พึงจิตต์ สวามิภักดิ์, 2532) การร้องจึงเป็นกิจกรรมดนตรีแรกที่สำคัญต่อการพัฒนาไปสู่การเรียนรู้เนื้อหาสาระดนตรี และความซาบซึ้งในดนตรี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2540) นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของการขับร้องไว้ดังนี้ ดวงใจ อมาตยกุล ได้กล่าวว่า การขับร้องเป็นดนตรีชนิดแรกของมวลมนุษย์ น้ำเสียง และวิธีการขับร้องมีผลกระทบต่อจิตใจผู้ฟังให้เกิดอารมณ์ต่าง ๆ (ดวงใจ อมาตยกุล, 2545) และเขมินิจ รัตนเดชาวิวัฒน์ กล่าวว่า การขับร้องเป็นการใช้เครื่องดนตรีที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ผ่านการฝึกฝนทักษะพื้นฐานของการขับร้อง เช่น การวางท่าทาง การควบคุมการหายใจ การเปล่งเสียง เป็นต้น (เขมินิจ รัตนเดชาวิวัฒน์, 2554) นอกจากนี้ ฟิลลิปส์ (Kenneth H. Phillips) กล่าวว่า การขับร้องเป็นการเปล่งเสียงที่มากกว่าการพูด แสดงออกผ่านบทเพลง (Kenneth H. Phillips, 2014)

สามารถสรุปได้ว่า การขับร้องเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่กำเนิด มีกระบวนการในการเปล่งเสียงมากกว่าการพูด ผ่านการฝึกฝนทักษะพื้นฐาน

2.1.2 ทักษะพื้นฐานของการขับร้อง

การขับร้องที่ดีต้องมีความรู้ และผ่านการฝึกฝนทักษะพื้นฐานของการขับร้อง ธวัชชัย นาควงศ์ กล่าวว่า พื้นฐานในการขับร้องประกอบไปด้วย 1) การใช้ท่าทางที่ถูกต้องในการขับร้องเพลง โดยให้นักตัวให้โน้มไปข้างหน้า ถ่ายน้ำหนักไปที่จมูกทำให้ไม่ไขว่ปลายเท้า 2) การหายใจ การหายใจให้ลึก ต่ำในระดับท้อง 3) การเปิดช่องคอ เปิดช่องคอให้กว้างสบาย ไม่เกร็ง 4) การออกเสียงให้ชัดเจน โดยการใช้ริมฝีปาก และลิ้นให้ถูกต้องกับคำ สระ พยัญชนะ และตัวสะกด และยังกล่าวอีกว่า การขับร้องที่ดีจะต้องไม่ร้องดังหรือเบาเกินไป (ธวัชชัย นาควงศ์, 2543) สอดคล้องกับ ดวงใจ อมาตยกุล ที่กล่าวว่า การขับร้องที่ดีควรปฏิบัติตามพื้นฐานการขับร้องที่ถูกต้อง ได้แก่ 1) การหายใจเพื่อการขับร้อง ซึ่งเป็นเทคนิคที่สำคัญที่สุดของการขับร้อง การหายใจเพื่อการขับร้องอย่างถูกวิธีคือหายใจเข้าอย่างเต็มที่ให้ลึกถึงปอดส่วนล่างจนปอด (lung) ขยายตัวเต็มที่ ซึ่งทำให้ซีโครงขยายออกและกระบังลม (diaphragm) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับร้องขยายลง ดังนั้นส่วนของลำตัวช่วงท้อง (abdomen) จะขยายออกเมื่อมีการหายใจเข้า กล้ามเนื้อหน้าท้อง (abdominal muscle) เป็นส่วนสำคัญที่ใช้ควบคุมการผ่อนลมหายใจให้พอดีกับการใช้งานและการเพิ่มพลังในการเปล่งเสียง 2) การทำงานของกล่องเสียง ผู้เรียนและผู้สอนควรเรียนรู้ว่า เสียงถูกสร้างขึ้นในกล่องเสียง (larynx) ซึ่งมีหน้าที่เปิดให้ลมผ่านไปยังเส้นเสียง (vocal cords หรือ vocal folds) เพื่อสร้างเสียง ซึ่งจะสั่นสะเทือนในลักษณะต่างกันเพื่อสร้างเสียงในระดับต่าง ๆ และสร้างคุณภาพเสียงที่ต่างกัน เสียงเกิด

จากการที่เส้นเสียงถูกดึงเข้าหากันและมีลมหายใจออกมาผ่านเส้นเสียงเพื่อสร้างเสียงนักร้องจะคิดเสียงที่จะร้องในสมองก่อน จากนั้นสมองจะสั่งการให้กล้ามเนื้อทุกส่วนที่ใช้ในการเปล่งเสียงทำงานอย่างสอดคล้องกันเพื่อให้สามารถเปล่งเสียงนั้น ๆ ได้ถูกต้องตรงระดับเสียง (pitch) 3) การวางท่าทางการวางท่าทางที่ถูกต้องจะทำให้เกิดการหายใจที่สมบูรณ์แบบ และทำให้กล้ามเนื้อทุกส่วนที่ใช้ในการควบคุมลมหายใจทำงานได้ดี การยืนที่ถูกต้องคือ ยืนตัวตรง น้ำหนักลงบนสองเท้าเท่า ๆ กัน แขนปล่อยข้างลำตัวแบบสบาย หลังตรง ยึดตัวขึ้น เปิดไหล่ ศีรษะตั้งตรง ขยายซี่โครงออก เมื่อหายใจเข้า ซี่โครงจะยกขึ้นและขยายออก โดยที่หัวไหล่ไม่ยกขึ้น และไม่ดึงไหล่ไปด้านหลัง ไม่เกร็งคอเพื่อให้ศีรษะเคลื่อนไหวได้สะดวก ลักษณะการวางท่าทางที่ถูกต้องจะทำให้ไม่เกิดอาการเกร็งส่วนใด ๆ ในร่างกาย 4) ความก้องกังวานของเสียง เสียงเกิดจากการที่ลมหายใจผ่านกล่องเสียง โดยมีเส้นเสียงทำหน้าที่เปลี่ยนแปลงขนาดของช่องทางลมที่ผ่านมากล่องเสียงเพื่อให้กำเนิดเสียง และด้วยแรงสนับสนุน (support) จากการใช้กล้ามเนื้อหน้าท้องจะทำให้เสียงมีกำลัง มีสีสัน และมีความไพเราะ แรงสนับสนุน (support) นี้จะมาก่อตัวที่คอ ช่องปาก โปรงหน้า หลังจมูก และศีรษะ ความก้องกังวานที่เกิดขึ้นในคอและช่องปากจะมีลักษณะเต็มและกลม ส่วนเสียงที่ก้องในโพรงจมูกและโพรงหน้าส่วนแก้มจะเต็มและกว้าง ส่วนเสียงที่ก้องในศีรษะจะเบาและแหลมกว่า ซึ่งยากกว่าในการที่จะควบคุมให้เสียงนุ่ม ลอย และกลม เสียงจะก้องกังวานได้ดีที่สุดเมื่อขากรรไกร ปากและคอไม่เกร็ง อวัยวะและกล้ามเนื้อที่ใช้ในการสร้างเสียงให้ก้องกังวานเหล่านี้จะปรับเปลี่ยนการทำงานไปตามเสียงสูง ต่ำ และตามคำแต่ละคำในเพลง ด้วยการเปลี่ยนแปลงการอำปากตามเสียงสระ วิธีการใช้ริมฝีปากและลิ้นในการเปล่งเสียงพยัญชนะที่ต่างกัน ควบคุมความก้องกังวานของเสียงที่โพรงจมูกและวงหน้า การขยับขากรรไกรเพื่อช่วยการเปล่งเสียงให้ชัดเจนและไม่เกร็ง การยกเพดานอ่อน การวางลิ้นให้นอนลงแบบไม่เกร็ง การผ่อนคลายไม่เกร็งคอ และการวางของกล่องเสียงให้ถูกต้อง 5) การเปล่งเสียง การเปล่งเสียงทั้งพยัญชนะและสระ เกิดจากการที่ลมหายใจออกจากปอดมาผ่านเส้นเสียงที่อยู่ในกล่องเสียง เส้นเสียงจะสร้างเมื่อมีลมผ่านและจะหดตัวกลับที่เดิมเพราะเป็นกล้ามเนื้อที่สามารถยืดหยุ่นได้ เส้นเสียงทั้งสองเส้นที่อยู่คู่กันจะสั่นสะเทือนในหลายรูปแบบ ทำให้มนุษย์สามารถเปล่งเสียงได้หลายรูปแบบ ในความดังค่อยและในลักษณะเสียงที่แตกต่างกัน และการเปล่งเสียงจำเป็นต้องใช้แรงสนับสนุน (support) ด้วย (ดวงใจ อมาตยกุล, 2545)

สามารถสรุปได้ว่า การขับร้องที่ดี ต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอให้ถูกต้องตามพื้นฐานการขับร้องทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การหายใจ 2) การวางท่าทาง 3) การทำงานของกล่องเสียง 4) ความก้องกังวานของเสียง 5) การเปล่งเสียง ผู้เรียนควรได้รับการเรียนทักษะการขับร้องตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อพัฒนาทักษะดนตรี และเตรียมความพร้อมในการพัฒนาทักษะดนตรีด้านอื่น ๆ

2.2 การเรียนการสอนทักษะการขับร้องในระดับประถมศึกษาตอนปลาย

นักการศึกษาหลายท่านได้นำการขับร้องเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนดนตรี มีความสำคัญในการพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีของผู้เรียน เนื่องจากดนตรีมีลักษณะเป็นนามธรรม ผู้สอนควรทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ดนตรีได้ในลักษณะของรูปธรรม การขับร้องเป็นสื่อในการเรียนการสอนดนตรีที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน และเป็นกิจกรรมที่สามารถรวบรวมเนื้อหาของดนตรีเข้าไว้ด้วยกัน (พึงจิตต์ สวามิภักดิ์, 2532) นอกจากนี้ รัชชัย นาควงษ์ ยังกล่าวว่า การขับร้องเป็นขั้นแรกของการแสดงออกทางอารมณ์ทางดนตรี ก่อนจะนำไปสู่การปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรี (รัชชัย นาควงษ์, 2543) สอดคล้องกับ ณรุทธิ์ สุทธจิตต์ ที่กล่าวว่า การสอนขับร้องและอ่าน เป็นพื้นฐานในการฝึกทักษะอื่น ๆ ทางด้านดนตรี การสอนทักษะการขับร้องควรเน้นให้ผู้เรียนร้องเพลงได้อย่างถูกต้องตรงตามระดับเสียงตามที่ผู้เรียนได้ยิน ผู้สอนควรสอนให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมการออกเสียงตามระดับเสียง โดยเฉพาะผู้เรียนในระดับประถมศึกษา หลังจากที่สามารถขับร้องได้อย่างถูกต้องตรงตามระดับเสียงแล้ว คุณภาพของเสียงเป็นเรื่องต่อไปที่ผู้สอนต้องควรเน้นอยู่เสมอทุกครั้งที่ผู้เรียนขับร้อง นอกเหนือจากการเน้นให้ผู้เรียนร้องได้ถูกต้องตามระดับเสียงอย่างมีคุณภาพแล้ว ผู้สอนควรคำนึงถึงองค์ประกอบของบทเพลง เช่น ประโยคของบทเพลง การเคลื่อนที่ของทำนอง ลักษณะของจังหวะ ทำนอง เป็นต้น (ณรุทธิ์ สุทธจิตต์, 2560; ณรุทธิ์ สุทธจิตต์, 2540)

มีนักการศึกษาหลายท่านเสนอแนวคิดในการนำทักษะการขับร้องไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนทักษะดนตรีในระดับประถมศึกษาตอนปลาย รัชชัย นาควงษ์ ได้กล่าวว่า เด็กประถมศึกษาสามารถเรียนรู้ทักษะการขับร้องโดยเน้นจุดสำคัญ ผ่านการเปล่งเสียงที่แจ่มใส และเป็นไปตามธรรมชาติของเสียงแต่ละบุคคล ขับร้องด้วยท่าทางที่สบาย หายใจอย่างเป็นธรรมชาติ ขับร้องได้ตรงตามระดับเสียง และออกเสียงคำได้อย่างชัดเจน (รัชชัย นาควงษ์, 2543) และ พึงจิตต์ สวามิภักดิ์ ได้กล่าวว่า เมื่อเริ่มต้นขับร้องให้เรียนรู้เรื่องจังหวะเป็นอันดับแรก เนื่องจากจังหวะเป็นองค์ประกอบสำคัญทางดนตรี ผู้เรียนควรได้รับการเรียนรู้ในเรื่องจังหวะเคาะ (rhythmic beat) และจังหวะของทำนอง (melodic beat) (พึงจิตต์ สวามิภักดิ์, 2532) นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาทางดนตรีที่สำคัญอย่างโคตยาที่ให้ความสำคัญในการสอนทักษะดนตรี โดยเน้นการร้องเป็นหลัก โดยเน้นให้ผู้เรียนขับร้องอย่างถูกต้องควบคู่ไปกับความไพเราะ ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้อย่างลึกซึ้งในการขับร้อง โดยโคตยาสาระสำคัญของคุณลักษณะผู้สอนในหลักการสอนของโคตยา ได้แก่ 1) ขับร้องเพลงได้ไพเราะ เน้นการสอนขับร้องได้อย่างไพเราะ ซึ่งเป็นทักษะทางดนตรีที่สามารถเรียนรู้ได้ ผู้สอนในระบบโคตยาต้องมีความรู้ด้านพื้นฐานการขับร้อง และฝึกฝนการขับร้องอย่างสม่ำเสมอ 2) การฟังการขับร้องของผู้เรียน เป็นส่วนสำคัญในการเรียนการสอน เพื่อประเมินผลถึงคุณภาพการขับร้องของผู้เรียน เมื่อไหร่ก็ตามที่ผู้เรียนขับร้องไม่ไพเราะ ผู้สอนมีหน้าที่บอกผู้เรียนและเน้นการขับร้องให้

ไพเราะ ผู้สอนไม่ขับร้องพร้อมกับผู้เรียนในขณะที่ผู้เรียนขับร้อง แต่จะควบคุมจังหวะและความไพเราะโดยการอำนวยการเพลง ไม่ควรตบจังหวะ เพราะจะทำให้ผู้สอนไม่ได้ยินเสียงการขับร้องของผู้เรียนอย่างชัดเจน และในขณะสอนผู้สอนควรบรรเลงเครื่องดนตรีประกอบการขับร้องในเวลาที่เหมาะสมเท่านั้น เนื่องจากในระบบการสอนของโคคาย การขับร้อง หมายถึง การขับร้องโดยไม่มี การบรรเลงประกอบของเครื่องดนตรี และการขับร้องที่ไพเราะจะเกิดจากการขับร้องโดยไม่มีดนตรีหรือสื่อใด ๆ มาช่วย เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนสามารถขับร้องได้อย่างถูกต้องและไพเราะแล้วผู้สอนจึงสามารถบรรเลงดนตรีประกอบได้ ความเชื่อหนึ่งของโคคายคือ การไม่ใช้เปียโนประกอบการขับร้อง เนื่องจากเปียโนเป็นเครื่องดนตรีที่มีระดับเสียงคงที่ (well-tempered) ซึ่งขัดกับหลักการของโคคายเน้นการสอนให้ผู้เรียนสามารถขับร้องได้อย่างอิสระ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561) โคคายมีหลักการในการสอนดนตรีโดยเน้นผู้เรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญ และคำนึงถึงความเหมาะสมของพัฒนาการผู้เรียน สิ่งที่ต้องคำนึงในการเรียนการสอนขับร้องในระดับประถมศึกษาซึ่งสามารถนำมาเป็นเกณฑ์ในการเลือกบทเพลง แบบฝึกหัด คือ ช่วงเสียงที่เหมาะสมของผู้เรียน

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ระยะเวลาช่วงเสียงที่เหมาะสมของเด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่ใช้ในการร้องเพลง เพื่อช่วยให้เห็นพัฒนาการของระยะเวลาช่วงเสียง ในการใช้เป็นเกณฑ์หลักการในการเลือกบทเพลงที่จะนำมาจัดการเรียนการสอน แสดงให้เห็นว่า ระยะเวลาของช่วงเสียงที่เหมาะสมคือ ระยะเวลาช่วงเสียงที่ร้องได้สบายของเด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 คือ ระยะเวลาช่วงเสียงระหว่าง G, หรือ A,-A ระยะเวลาช่วงคู่ 9 หรือ 8 นอกจากนี้ยังระบุช่วงเสียงที่ผู้เรียนสามารถร้องได้กว้างที่สุดอยู่ระหว่าง ระยะเวลาช่วงเสียง G,-C' หรือระยะเวลาช่วงคู่ 11 เป็นส่วนใหญ่ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2532) ส่วนธวัชชัย นาควงศ์ ได้กล่าวว่า ช่วงกว้างของเสียงที่ผู้เรียนระดับศึกษาตอนปลายสามารถทำได้ คือ C-D' และครูผู้สอนสามารถสอนให้ผู้เรียนมีการขยายช่วงเสียงไปจนถึงช่วงเสียง Bb,-F' ได้ แต่เด็กผู้ชายระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 บางคนอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมเสียงร้องเนื่องจากพัฒนาการทางด้านร่างกายที่โตขึ้น ส่งผลให้เกิดเสียงแตก หรือเสียงเปลี่ยน ช่วงเสียงที่เคยร้องได้สูง อาจตกลงมาอยู่ในช่วงเสียง F,-C' และฟิลิปส์ (Kenneth H. Phillips) กล่าวถึงช่วงเสียงของผู้เรียนระดับประถมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีเสียงสูง (upper) มีช่วงเสียง C-C3 หรือ C octave3 กลุ่มที่มีเสียงต่ำ (lower) มีช่วงเสียง E,-E' และกลุ่มที่มีเสียงกลาง (middle) มีช่วงเสียง C-C' แต่ช่วงเสียงที่นิยมนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกบทเพลงในการจัดการเรียนการสอนคือ ช่วงเสียงกลาง (middle) (Kenneth H. Phillips, 2014)

การขับร้อง ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด มีความสำคัญในการพัฒนาทักษะดนตรีของผู้เรียน จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากนักการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการสอนขับร้องตามหลักการของโคคาย ที่เน้นการจัดการสอนการเรียนดนตรีผ่านการขับร้อง และคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนเนื่องจากมีความสอดคล้องตามขอบเขตการวิจัย

เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคดาย สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ผู้วิจัย กำลังศึกษา

ตอนที่ 3 หลักการสอนของโคดาย

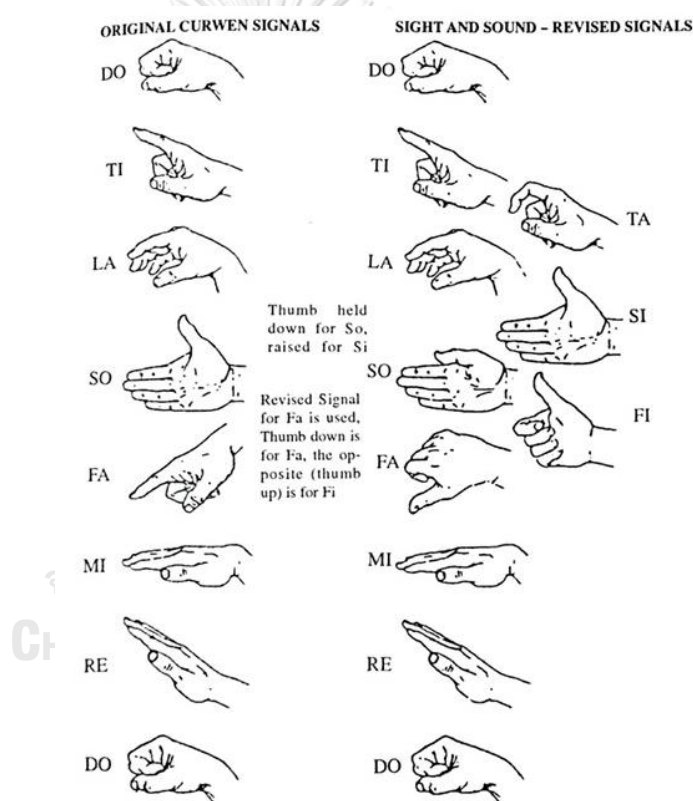
โคดาย (Zoltan Kodaly, ค.ศ. 1882-1967) โคดายเป็นชาวฮังการี เกิดที่เมืองเคชแคเมซ (Kecskemet) ที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย โคดายมีบทบาทสำคัญด้านนักมานุษยวิทยา (musicology) นักประพันธ์เพลง (composer) และนักดนตรีศึกษา (music educator) รวมถึงความเชี่ยวชาญด้านอื่น ๆ ทั้งทางด้านภาษาศาสตร์ และนักปรัชญา โคดายเป็นคนรักชาติมาก ไม่ต้องการให้ฮังการีเป็นเมืองขึ้นกับชาติใด จึงมีแนวคิดในการรวบรวมเพลงพื้นบ้าน โดยรวบรวมเพลงพื้นบ้านของฮังการีเป็นหลัก รวมถึงความสามารถทางด้านดนตรี โคดายจึงถ่ายทอดวัฒนธรรมทางด้านดนตรีให้กับชาวฮังการี จึงหันมาสนใจการเรียนการสอนด้านดนตรี และรวบรวมวิธีการสอนดนตรี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2560)

หลักการสอนดนตรีของโคดายถูกนำไปเป็นหลักการในการสอนดนตรีอย่างกว้างขวาง มีการนำหลักแนวคิดพื้นฐานด้านดนตรีศึกษาที่ได้มาจากหลักการของโคดาย และการใช้ผลงานของนักการศึกษาและผู้ประพันธ์เพลงที่มีชื่อเสียงในการบูรณาการการสอนดนตรี กิจกรรมดนตรี หลักสูตรหรือแบบเรียน แต่โคดายเองมีการวางแผนและพัฒนาด้านดนตรีศึกษาเป็นอย่างดี ทำให้เป็นที่สนใจและเป็นที่ยอมรับทั่วโลก (Choksy, 1999; ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2537; ธวัชชัย นาควงษ์, 2541) โคดายมีความเชื่อว่าดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และเป็นสาระวิชาหนึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอน การเรียนดนตรีควรเรียนอย่างเป็นระบบ เรียงลำดับความยาก-ง่าย โคดายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคำนึงถึงการเลือกสาระดนตรีให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน เด็กควรได้รับการพัฒนาทางด้านดนตรีในลักษณะเดียวกับภาษา สามารถอ่านและเขียนภาษาทางดนตรีได้ในลักษณะเดียวกับการอ่านและเขียนภาษาของตน การสอนควรเริ่มจากการสอนเสียงก่อนสัญลักษณ์ โคดายเชื่อว่าการร้องเป็นพื้นฐานที่ดีที่สุดในการพัฒนาทางด้านดนตรี เด็กควรเริ่มเรียนดนตรีจากเพลงพื้นบ้านที่เปรียบเหมือนภาษาแม่ทางดนตรีของเด็ก (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561) โคดายได้เสนอวิธีการสอนดนตรีไว้ทั้งหมด 3 วิธีการ (Choksy, 2001) ดังนี้

1. ระบบการร้องแบบโด-เคลื่อนที่ (moveable do) หรือโทนิคซอล-ฟา (sol-fa) เป็นการพัฒนาทักษะการฟัง มีรากฐานมาจากแนวคิดของ กวีโด เดอเรซโซ (Guido d' Arezzo) เมื่อศตวรรษที่ 11 โดยการนำไปใช้การร้องและยึดบันไดเสียงของเพลงเป็นหลัก ใช้โน้ตโดเป็นเสียงหลักในบันไดเสียงเมเจอร์ และโน้ตลาเป็นเสียงหลักในบันไดเสียงไมเนอร์ เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่าง

เสียงในระบบเสียงต่าง ๆ (tonality) ผู้เรียนสามารถเข้าใจ (Choksy, 1999; Choky, 2001; ฌรุทส์ สุทธจิตต์, 2537; ธวัชชัย นาควงศ์, 2541)

2. สัญญาณมือ (hand signal) พัฒนาขึ้นโดย จอห์น เคอร์เวน (John Curwen) ชาวอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1870 โดยโคตายนนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนดนตรีที่ประเทศฮังการี ในแต่ละระดับเสียงจะมีสัญญาณมือโดยเฉพาะเสียงนั้น ๆ เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของตัวโน้ตและระดับเสียง ถูกใช้สอนเรื่องความสัมพันธ์ของขั้นคู่ (interval relationships) การใช้สัญญาณมือในการเรียนการสอนดนตรี ควรผู้เรียนเริ่มใช้จากมือที่ถนัด จนผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วและถูกต้อง จึงสามารถใช้ทั้ง 2 มือ เพื่อแสดงความสัมพันธ์หรือความแตกต่างของระดับเสียง 2 แนวได้ (Choksy, 1999; Choky, 2001; ฌรุทส์ สุทธจิตต์, 2537; ธวัชชัย นาควงศ์, 2541)

ภาพที่ 1 ภาพสัญญาณมือ

(Darazs and Jay, 1965; อ้างถึงใน ธวัชชัย นาควงศ์, 2541)

3. สัญลักษณ์แทนจังหวะ นอกจากโคตายมีหลักการในการใช้สัญญาณมือแทนระดับเสียงแล้ว โคตายยังใช้ระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนจังหวะ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องจังหวะได้อย่างเป็นรูปธรรม ในระยะเริ่มต้นจะใช้สัญลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นรูปภาพ ระยะต่อมาจะเปลี่ยนเป็น

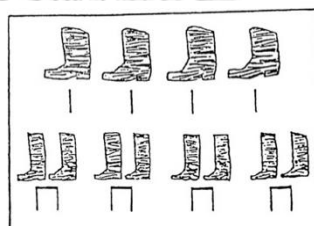
สัญลักษณ์ที่มีลักษณะคล้ายตัวโน้ต หลังจากนั้นจึงจะใช้ตัวโน้ตแทนจังหวะ (Choksy, 1999; Choky, 2001; ฌรุฑ์ สุทธจิตต์, 2537; ธวัชชัย นาควงศ์, 2541) สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้มีดังนี้

1) สัญลักษณ์ภาพ ผู้สอนสามารถใช้สัญลักษณ์ใดก็ได้แทนจังหวะ มีหลักการคือ ใช้สัญลักษณ์ขนาดใหญ่แทนจังหวะยาว ใช้สัญลักษณ์ขนาดเล็กแทนจังหวะสั้น และใช้สัญลักษณ์ขนาดใหญ่แทนจังหวะหนัก สัญลักษณ์ขนาดเล็กแทนจังหวะเบา หรือใช้สัญลักษณ์ที่ผู้เรียนมีประสบการณ์ร่วมแทนระดับสูงต่ำของตัวโน้ต

ภาพที่ 2 สัญลักษณ์ภาพ

(ฌรุฑ์ สุทธจิตต์, 2560)

ภาพที่ 3 สัญลักษณ์ภาพ

(Szabo, 1969; อ้างถึงใน ธวัชชัย นาควงศ์, 2541)

สัญลักษณ์	เสียง	ตัวโน้ต
	ทา	♪
┐	ทึ-ทึ	♪
┌	ทา-อา	♪
○	ทา-อา-อา-อา	○
≡	ทึ-ทึ	♪
≡	ทึ-ทึ	♪
≡	ทึม-รี	♪
≡	ทึ-ริม	♪
≡	ทริโอลา	♪
≡	จินโกพะ	♪

ภาพที่ 4 สัญลักษณ์แทนจังหวะตัวโน้ต

(ฌรุฑ์ สุทธจิตต์, 2560)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า โศดาຍมีการเสนอหลักการของการสอนดนตรีไว้อย่างเป็นรูปธรรม การสอนดนตรีต้องคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ และเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก การเลือกบทเพลงในการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นอย่างมาก หลักการของโศดาຍเน้นการร้องเป็นหลัก รวมถึงการอ่านโน้ตระบบซอล-ฟา ประกอบการใช้สัญญาณมือ วิธีการสอนที่ผู้วิจัยสนใจนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย คือ 1) โทนิคซอล-ฟา (sol-fa) 2) สัญญาณมือ (hand signal) 3) สัญลักษณ์แทนจังหวะ 4) หลักการสอนขับร้องของโศดาຍ หลักการสอนดนตรีของโศดาຍยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทักษะดนตรีด้านอื่น ๆ แนวคิดที่ผู้วิจัยมีความสนใจเป็นอย่างมาก คือ การคัดเลือกบทเพลงที่นำมาใช้ต้องมีคุณค่าทางดนตรี และโศดาຍเชื่อว่าเพลงพื้นบ้าน ซึ่งเปรียบเหมือนภาษาแม่ทางดนตรีของเด็ก ควรนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอน

ตอนที่ 4 เพลงพื้นบ้านล้านนา

4.1 เพลงพื้นบ้านล้านนา

วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมพื้นบ้าน (local culture) เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิต ศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นมรดกทางสังคม เพลงพื้นบ้านล้านนามีบทบาทในการประกอบพิธีกรรม ประกอบการแสดง และประกอบความบันเทิง (ปิยนันท์ มะลิวัลย์, 2556) สามารถแบ่งตามองค์ประกอบของการแสดงออก 2 อย่าง คือ ดนตรีและเนื้อร้อง และแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2542; รุจพร ประชาเดชสุวัฒน์, 2543; ทรงศักดิ์ ปรางวัฒนกุล, 2525) ดังนี้

1. เพลงที่ไม่มีเนื้อร้องหรือเพลงบรรเลง หมายถึง เพลงที่บรรเลงโดยเครื่องดนตรีล้วน โดยไม่มีการขับร้องประกอบ ทำนองมีลักษณะเรียบง่าย เป็นทำนองสั้น ๆ มีการบรรเลงกลับไปกลับมา ในบางครั้งจะพบชื่อทำนองเพลงเดียวกันแต่ผู้บรรเลงจะบรรเลงทางเพลงแตกต่างกันออกไป หรือบางครั้งทำนองเดียวกันแต่มีการเรียกชื่อแตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปของเพลงพื้นบ้าน ทำนองเพลงบรรเลงล้านนา ได้แก่ เพลงปราสาทไหว เพลงขงแบ้ง เพลงฤๅษีหลงถ้ำ เพลงกุหลาบเชียงใหม่ เพลงล่องแม่ปิง เพลงพม่า เพลงเงี้ยว (ไทใหญ่) เพลงจะปุ เป็นต้น ในการสืบทอดเพลงบรรเลงจะต้องใช้วิธีการสืบทอดผ่านการฟังบ่อย ๆ จนจำทำนองได้ และจึงนำไปฝึกทักษะการเล่นเพิ่มเติม วิธีการสืบทอดรูปแบบนี้ยังเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2542)

2. เพลงที่มีเนื้อร้องโดยไม่มีดนตรีประกอบ หมายถึง เพลงที่มีลักษณะการขับร้องเพลงพื้นบ้านที่มีการจดจำทำนองและเนื้อร้องสืบทอดกันมา ใช้การร้องเล่น คือ การช้อย (จ้อย) หรือบทขับทำนองเสนาะ แบ่งเป็นการช้อย 2 ประเภท ได้แก่

1) ซ้อยคร่าว การขับจากเนื้อความที่เป็นลักษณะคำประพันธ์ประเภทคร่าว-ค่าว คำประพันธ์ของล้านนา เป็นการขับร้องเดี่ยว ทอดเสียงยาวตามลีลา มีลักษณะคล้ายกับการขับเสภาของภาคกลาง ซ้อยคร่าวมีหลายทำนอง ได้แก่ ทำนองโก่งเหียวบง ทำนองม้าย่าไฟ และทำนองวิงวอน หรือซ้อยเชียงแสน หรือซ้อยกะโลง

2) ซ้อยโคลง การขับจากเนื้อความที่เป็นลักษณะคำประพันธ์ประเภทโคลง

3. เพลงผสมหรือเพลงที่มีทั้งเนื้อร้องและดนตรีประกอบ เพลงประเภทนี้เรียกอีกชื่อว่า ซอ เป็นเพลงพื้นบ้านล้านนาในลักษณะเพลงปฏิพากย์ เป็นการโต้ตอบระหว่างชายและหญิง หรือเรียกว่า ช่างซอ

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้านล้านนาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมล้านนาที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวล้านนาแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) เพลงที่ไม่มีเนื้อร้องหรือเพลงบรรเลง 2) เพลงที่มีเนื้อร้องโดยไม่มีดนตรีประกอบ และ 3) เพลงผสมหรือเพลงที่มีทั้งเนื้อร้องและดนตรีประกอบ หรือการขับซอ จากขอบเขตของการวิจัย ผู้วิจัยสนใจศึกษาเพลงพื้นบ้านล้านนาประเภทที่มีทั้งเนื้อร้องและดนตรีประกอบ มาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคคาย สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

4.2 เพลงร้องพื้นบ้านล้านนา

การขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาหรือที่เรียกว่า การขับซอ (สิริกร ไชยมา, 2543) เป็นเพลงพื้นบ้านล้านนาชนิดหนึ่ง ที่ใช้การแสดงออกโดยการขับ การขับร้อง หรือการร้องเพลง นอกจากนี้ เรืองเดช ปันเทียนขัติย์ ได้กล่าวว่า ซอเปรียบเสมือนการเล่นรูปแบบหนึ่งของชาวล้านนา มีการร้องคู่กับปี่ ซึ่ง สะล้อ อย่างสนุกสนาน และมณี พยอมยงค์ กล่าวว่า ซอ คือการขับร้องที่มีการนำเหตุการณ์หรือประสบการณ์มาขับร้อง ในลักษณะการปฏิพากย์ มักร้องในงานสำคัญต่าง ๆ โดยมีการบรรเลงเครื่องดนตรีประกอบ ได้แก่ ปี่ ขลุ่ย สะล้อ และซึง (มณี พยอมยงค์, 2529) และชมรมสืบสานตำนานปี่ซอ กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า ซอเป็นศิลปะการแสดงอย่างหนึ่งของล้านนา มีลักษณะการร้องร่ายกรองที่มีฉันทลักษณ์เฉพาะ มีการบรรเลงเครื่องดนตรีประกอบ เป็นการร้องโต้ตอบระหว่างชายและหญิง โดยใช้ภาษาถิ่น (ชมรมสืบสานตำนานปี่ซอ, 2548) อุดม รุ่งเรืองศรี กล่าวว่า ซอเป็นการถ่ายทอดวรรณกรรมทางมุขปาฐะ ลักษณะปฏิพากย์ มีนักร้องทั้งชายและหญิง สะท้อนให้เห็นวิถีการดำรงชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ของชาวล้านนา โดยใช้ภาษาท้องถิ่น เนื้อหาของซอจะแฝงด้วยคติธรรมคำสอน แสดงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2542)

สรุปได้ว่า การขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา มีชื่อเรียกทางภาษาเหนือว่า การขับซอ เป็นการถ่ายทอดในลักษณะปฏิบัติ เป็นการร้องโต้ตอบระหว่างชายและหญิง เนื้อหาแฝงด้วยการสอน คติธรรมชีวิต และสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี มีการใช้เครื่องดนตรีบรรเลง ประกอบ ได้แก่ ปี่ ซอ ลู่ สะล้อ และซิง มีทำนองที่หลากหลายขึ้นอยู่กับโอกาสในการแสดง

ทำนองการขับซอมีหลายทำนอง และมักเรียกชื่อทำนองตามท้องถิ่นที่ช่างซอแต่งขึ้นมา ขับร้อง (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2542) อเนก นาวิกมูล ได้จำแนกทำนองเพลงร้องพื้นบ้านล้านนาเป็น 11 ทำนอง ตามความนิยมของคนในสังคม ได้แก่ 1) ซอขึ้นเชียงใหม่ 2) ซอละม้ายจะปู 3) ซอละม้าย เชียงแสน 4) ซอฮื้อ 5) ซอเงี้ยว หรือเสเลเมา 6) ซอพม่า 7) ซอล่องน่าน หรือซอพระลอเดินดง 8) ซอเมืองน่าน 9) ซอปั้นฝ้าย 10) ซอก้อม และซอปู้จิบ 11) ซอยั้น (อเนก นาวิกมูล, 2550) และ สิริกร ไชยมา ได้ทำการสัมภาษณ์กิจชัย ส่องเนตร ถึงทำนองซอที่นิยมในปัจจุบัน มีทั้งหมด 14 ทำนอง ได้แก่ 1) ซอฮื้อ 2) ซอเงี้ยว หรือเสเลเมา 3) ซอเชียงแสน หรือซอละม้ายเชียงแสน 4) ซอจะปู 5) ซอพม่า (ทำนองเชียงใหม่) 6) ซอพม่า (ทำนองน่าน) 7) ซอเชียงใหม่ หรือซอขึ้นเชียงใหม่ 8) ซอดาดแพร์ 9) ซอล่องน่าน 10) ซอลับแล 11) ซอปั้นฝ้าย 12) ซอพระลอ 13) ซอมะเก็กมะกลาง หรือซอมะเก็กกลาง 14) ซอยั้น (สิริกร ไชยมา, 2543) ส่วนทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนกุล กล่าวว่าทำนอง ซอที่นิยมในปัจจุบันมีหลายทำนอง สามารถระบุได้ 10 ทำนอง ได้แก่ 1) ซอขึ้นเชียงใหม่ 2) ซอขึ้น เชียงแสน 3) ซอจะปู 4) ซอละม้าย 5) ซอพม่า 6) ซอเงี้ยว 7) ซอล่องน่าน (พระลอ น้อยไชยา) 8) ซอฮื้อ 9) ซอปั้นฝ้าย 10) ซอเย็น หรือซอยั้น (ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนกุล, 2531) นอกจากนี้ อุดม รุ่งเรืองศรี ได้กล่าวว่าทำนองซอมีดังนี้ 1) ซอขึ้นเชียงใหม่ 2) ซอจะปู 3) ซอละม้ายเชียงแสน 4) ซอฮื้อ 5) ซอเงี้ยว หรือเสเลเมา 6) ซอพม่า 7) ซอปั้นฝ้าย 8) ซอดาดเมืองน่าน 9) ซอลับแลล่องน่าน 10) ซอล่องน่าน หรือซอพระลอเดินดง 11) ซอสายหลังเตี้ย 12) ซอยั้น 13) ซอบ่าเกา 14) ซอเบ็ดเตล็ด (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2542) และชมรมสืบสานตำนานปีซอแสดงทำนองซอทั้งหมด 12 ทำนอง ได้แก่ 1) ซอตั้งเชียงใหม่ 2) ซอจะปู 3) ซอละม้าย 4) ซอเงี้ยว หรือเสเลเมา 5) ซอฮื้อ 6) ซอพม่า 7) ซอพระลอ 8) ซอมะเก็กกลาง 9) ซอเชียงแสน 10) ซอปั้นฝ้าย 11) ซอล่องน่าน 12) ซอยั้น (ชมรมสืบสานตำนานปีซอ, 2548) จากการศึกษาทำนองเพลงร้องพื้นบ้านล้านนาข้างต้น ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบทำนองเพลงร้องพื้นบ้านล้านนาที่นิยมร้องในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดตาม ตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ทำนองเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา

ทำนองเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา	อเนก นาวิกมูล, 2550	สิริกิต ไซยมา, 2543	ทรงศักดิ์ ปรางวัฒนกุล, 2531	อุดม รุ่งเรืองศรี, 2542	ชมรมสืบสาน ตำนานปี่ซอ, 2548
1) ซอขึ้นเซียงใหม่	✓	✓	✓	✓	✓
2) ซอละม้ายจะปู หรือซอจะปู	✓	✓	✓	✓	✓
3) ซอละม้ายเซียงแสน	✓	✓	✓	✓	✓
4) ซออื้อ	✓	✓	✓	✓	✓
5) ซอเงี้ยว หรือเสเลเมา	✓	✓	✓	✓	✓
6) ซอพม่า	✓	✓	✓	✓	✓
7) ซอล่องน่าน หรือซอพระลอ เดินดง	✓	✓	✓	✓	✓
8) ซอเมื่องน่าน	✓				
9) ซอปั้นฝ้าย	✓	✓	✓	✓	✓
10) ซอก้อม และซอปู้จิบ	✓				
11) ซอยื่น	✓		✓	✓	✓
12) ซอดาดแพร่		✓			
13) ซอลับแล		✓			
14) ซอพระลอ		✓			✓
15) ซอมะเก่ากลาง หรือซอบ่า เก่า		✓		✓	✓
16) ซอขึ้นเซียงแสน			✓		
17) ซอดาดเมื่องน่าน				✓	
18) ซอลับแลล่องน่าน				✓	
19) ซอหลังเต๋ย				✓	
20) ซอเบ็ดเตล็ด				✓	
21) ซอละม้าย					✓

จะเห็นได้ว่าจากตารางเปรียบเทียบทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาที่นิยมบรรเลงในปัจจุบันของ อเนก นาวิกมูล สิริกิต ไซยมา ทรงศักดิ์ ปรางวัฒนกุล อุดม รุ่งเรืองศรี และชมรมสืบสานตำนานปี่ซอ พบว่าทั้ง 5 ท่านกล่าวถึงทำนองซอ หรือทำนองเพลงร้องพื้นบ้านภาคเหนือ จำนวน 21 ทำนอง ผู้วิจัย มีขอบเขตการศึกษาเพียงทำนองที่มีความนิยมในปัจจุบัน โดยเลือกทำนองที่มีความเห็นตรงกัน 4 ทำนอง ขึ้นไป ได้แก่ 1) ซอขึ้นเซียงใหม่ 2) ซอละม้าย หรือซอจะปู 3) ซอละม้ายเซียงแสน 4) ซออื้อ 5) ซอเงี้ยว หรือเสเลเมา 6) ซอพม่า 7) ซอล่องน่าน น้อยใจยาหรือซอพระลอเดินดง 8) ซอปั้นฝ้าย

และ 9) ซอยัน โดยลักษณะของทำนองซอแต่ละทำนองมีรายละเอียด (ชมรมสืบสานตำนานปี่ซอ, 2548; สิริกร ไชยมา, 2543; อุดม รุ่งเรืองศรี, 2542) ดังนี้

1. ซอขึ้นเซียงใหม่ หรือซอตั้งเซียงใหม่ เป็นทำนองซอท้องถิ่นที่ประพันธ์ขึ้นโดยชาวเซียงใหม่ เป็นซอบทแรก โดยมีเนื้อหากล่าวถึงเจ้าภาพ เหตุผลของการจัดงาน หรือการเล่าเรื่องราว เป็นต้น ทำนองซอตั้งเซียงใหม่มีเอกลักษณ์เฉพาะของคำสัมผัสบทกลอน และทำนองจะบ่งชี้ให้ปรับระดับเสียงให้เข้ากับคู่ซอ

2. ซอละม้าย หรือซอจะปู จะปู หมายถึงคนไทยล้านนาแคนสิบสองปันนา ซอจะปูจึงเป็นทำนองซอของล้านนา เป็นทำนองซอที่มีลีลาอ่อนหวาน ใช้เสียงเอื้อนอ่อน ๆ

3. ซอละม้ายเซียงแสน เป็นทำนองซอที่ชาวเสียงแซนประพันธ์ขึ้น จะใช้เมื่อต้องการเปลี่ยนเป็นทำนองอื่น

4. ซอฮื้อ เป็นทำนองที่มาจากการฮื้อลูก หรือกล่อมลูก มีลักษณะเด่นของทำนองคือเสียง ฮื้อ ฮื้อ ฮื้อ ฮื้อ ฮื้อ ฮื้อ ต่อท้ายบทซอเมื่อไม่มีเสียงดนตรีบรรเลงประกอบ เนื้อหาเป็นคำสอน นินทานชาดก หรือนิยาย เป็นต้น

5. ซอเงี้ยว หรือเสเลเมา เป็นทำนองของชาวไทใหญ่ หรือชาวเงี้ยว ซึ่งเป็นชนชาติหนึ่งในรัฐฉาน ประเทศพม่า ที่ชาวล้านนามีการติดต่อ และรับเอาวัฒนธรรมบางอย่างเข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ท่วงทำนองมีความคึกคัก สนุกสนาน

6. ซอพม่า เป็นทำนองซอสั้น ๆ และจดจำง่าย ได้มาจากชาวพม่าขณะที่เข้ามาปกครองล้านนา ช่างซอนิยมขับซอเดียว ซอโต้ตอบ ซอเป็นเรื่องราว ซอประกอบการรำรำ โดยดัดแปลงให้เป็นภาษาล้านนา

7. ซอล่องน่าน เป็นซอที่มีกำเนิดในจังหวัดน่าน มีทำนองจังหวะลีลาเหมือนกระแสน้ำน่าน มีเสียงสูงต่ำ อ่อนช้อย นิยมใช้ทำนองซอล่องน่านเพื่อลำดับเหตุการณ์ ยอพระเกียรติ พรรณนาธรรมชาติ

8. ซอปันผ้าย เป็นทำนองซอโบราณที่นิยมซอในเขตจังหวัดแพร่ น่าน โดยศิลปินจังหวัดน่าน คือ พ่อครูไชยลังกา เครือแสน เนื้อหาบรรยายถึงกระบวนการปั่นผ้าย

9. ซอยัน มีเนื้อหาการขอในการขอพระเกียรติ พระราชชายา เจ้าดารารัศมี ทรงให้ทำวสุนทรพจน์กิจ ซึ่งเป็นกวีประจำคุ้มแต่งตั้งเพื่อรับเสด็จรัชกาลที่ 7 เมื่อคราวเสด็จเซียงใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2469

4.3 สภาพการจัดการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านล้านนา ระดับประถมศึกษาตอนปลายจังหวัดเชียงใหม่

สงกรานต์ สมจันทร์ กล่าวว่า เมื่อแรกเริ่มเพลงพื้นบ้านล้านนาเป็นเพลงที่อยู่ในวิถีชีวิต จึงยังไม่ถูกจัดอยู่ในการเรียนการสอน หลังจากมีการเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรประโยคครูประถม (ป.ป.) ที่โรงเรียนฝึกหัดครูเชียงใหม่ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2496 มีการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านล้านนาในลักษณะของชมรมเท่านั้น ต่อมามีการจัดตั้งชมรมนาฏศิลป์และดนตรีไทยขึ้น ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพบว่ามีความคึกคักในคุ้มพระราชชายา เจ้าดารารัศมี เข้าไปช่วยสอนในชมรม เนื้อหาการสอนยังเป็นดนตรีไทยเป็นส่วนใหญ่ หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2514 มีการจัดตั้งโรงเรียนนาฏศิลป์เชียงใหม่ขึ้น เพลงพื้นบ้านล้านนาถูกจัดเข้าไปอยู่ในกระบวนการศึกษา โดยมีเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ เข้าไปเป็นครูผู้สอน มีการจัดระเบียบแบบแผนการประสมวง การใช้โน้ตเพลงในการถ่ายทอด และบันทึก ทำให้เพลงพื้นบ้านล้านนามีบทบาทในการศึกษาอย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดการแพร่กระจายของเพลงพื้นบ้านล้านนา จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาฝึกสอนตามสถานศึกษาต่าง ๆ และการเข้ารับการบรรจุเป็นข้าราชการในสถานศึกษา ในขณะเดียวกันวิทยาลัยครูเชียงใหม่ หรือมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีการพัฒนาการเรียนการสอนโดยมีการจัดหลักสูตรทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล แต่มีการสอนเพลงพื้นบ้านล้านนาควบคู่ไปด้วย และในปี พ.ศ. 2527 มีการก่อตั้งชมรมพื้นบ้านล้านนา จากการสอนของพ่อครูแม่ครูที่มีความเชี่ยวชาญเพลงพื้นบ้านล้านนา (สงกรานต์ สมจันทร์, 2558)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่ มีเพียงการจัดการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านล้านนาในลักษณะของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือกิจกรรมชมรมเท่านั้น ไม่มีการจัดเนื้อหาของเพลงพื้นบ้านล้านนาเป็นรายวิชาในหลักสูตรอย่างชัดเจน ซึ่งกิจกรรมชมรมเพลงพื้นบ้านล้านนามีการสอนเพียงทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีพื้นบ้านล้านนาเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาพบได้น้อย (สงกรานต์ สมจันทร์, 2558) สอดคล้องกับการสัมภาษณ์อาจารย์สรายุทธ รอบรู้ กล่าวว่า การเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านล้านนาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นลักษณะของการจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ระบุให้ผู้เรียนเรียนรู้เพลงพื้นบ้านทั้ง 4 ภาค การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับความถนัดของผู้สอน หากผู้สอนมีความเชี่ยวชาญในด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา กิจกรรมการเรียนการสอนก็จะมีการเน้นเนื้อหาเพลงพื้นบ้านล้านนา และด้วยความจำกัดของระยะเวลา เครื่องดนตรีในการเรียนการสอนต่อจำนวนนักเรียน จึงเป็นอุปสรรคให้ผู้สอนไม่สามารถสอนให้ผู้เรียนมีทักษะในการบรรเลงเพลงพื้นบ้านได้ (สรายุทธ รอบรู้, สัมภาษณ์ 7 ธันวาคม 2561) และการศึกษาตามอัธยาศัย มีการจัดการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านล้านนาในศูนย์การเรียนรู้ 2 กลุ่ม ได้แก่

1. สมาคมศิลปินขับซอล้านนา สำนักงานใหญ่ของสมาคมตั้งอยู่ ณ บ้านเลขที่ 94/2 หมู่ 2 ต.บ้านกลาง อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ 50120 กรมส่งเสริมวัฒนธรรมกระทรวงวัฒนธรรม ได้มอบหมายให้ นางสาวสิริยา บุญญศิริฤกษ์ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้ประสานงานกลุ่มศิลปินพื้นบ้าน ทั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือ คือ สมาคมสืบสานตำนานปี่ซอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สมาคมศิลปินพื้นบ้านจังหวัดน่าน สมาคมปี่ซอล้านนาเชียงราย จังหวัดเชียงราย ชมรมขับซอพะเยา จังหวัดพะเยา ชมรมปี่ลำปาง ฯลฯ ดังนั้น การจัดตั้งให้เป็น สมาคมศิลปินขับซอล้านนาในครั้งนี้ จึงมีเป้าหมายเพื่อ การรวมศิลปินช่างปี่ซอซอทั้งหมดในภาคเหนือให้มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันร่วมกันเผยแพร่สืบสานวัฒนธรรมอันดีงามของล้านนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา วิจัย พัฒนา สืบสาน ปกป้อง คุ้มครอง ต่อยอดสร้างสรรค์ พัฒนาการแสดงการขับซอ ให้ทันการกระแสการเปลี่ยนแปลง ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ องค์กร เอกชนและสถาบัน ทั้งภายในและภายนอก ประเทศในการพัฒนาบทบาทของศิลปินขับซอ ให้เป็นที่ยอมรับสาธารณชน ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของสมาชิก เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การให้คำปรึกษาและการถ่ายทอดการแสดงการขับซอแก่ศิลปินและผู้เกี่ยวข้อง ส่งเสริม แผนการตลาดของงานการแสดงการขับซอเพื่อนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มของคณะซอ ศูนย์การเรียนรู้ ในสังกัดของสมาคมศิลปินขับซอล้านนาสังกัดทั้งหมด 8 จังหวัด ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจในการจัด ศูนย์การเรียนรู้ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่สังกัดสมาคมศิลปินขับซอล้านนา ได้แก่

- 1) ศูนย์การเรียนรู้ ซอพื้นเมืองอำเภอสะเมิง สายทอง ทองเจริญ
ผู้สอน นายสายัณห์ คำทิพย์โพธิ์ทอง สถานที่ตั้ง บ้านเลขที่ 22/2 หมู่ 5 ตำบลสะเมิงเหนือ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ 50250 เบอร์โทรศัพท์ 081-9984762
- 2) ศูนย์การเรียนรู้ซอพื้นเมือง ครูบุญผ้าย
ผู้สอน นางสาวมะลิวัลย์ สนิธิ สถานที่ตั้ง บ้านเลขที่ 119 หมู่ 3 ตำบลหนองแย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50210 เบอร์โทรศัพท์ 081-4687987
- 3) ศูนย์การเรียนรู้ พ่อครูอุ้นเรือน หงส์ทอง
ผู้สอน นายอุ้นเอื้อน หงส์ทอง สถานที่ตั้ง 70 หมู่ 8 ตำบลเมืองงาย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 50170 เบอร์โทรศัพท์ 081-3669823
- 4) ศูนย์การเรียนรู้แม่ครูบัวชุม อินตา
ผู้สอน นางบัวชุม อินตา สถานที่ตั้ง 94/2 หมู่ 2 ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 50120 เบอร์โทรศัพท์ 089-5564116
- 5) ศูนย์การเรียนรู้แม่ครูสมหมาย คำมาเรือน
ผู้สอน นางสมหมาย คำเรือน สถานที่ตั้ง บ้านเลขที่ 37 หมู่ 2 ตำบลน้ำแพร่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ 50190 เบอร์โทรศัพท์ 089-9550175

6) ศูนย์การเรียนรู้แม่ครูพิกุล วงศ์ชมพู

ผู้สอน นางพิกุล วงศ์ชมพู สถานที่ตั้ง บ้านเลขที่ 99 หมู่ 2 ตำบลแม่ปิง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ 50190 เบอร์โทรศัพท์ 098-5561445

7) ศูนย์การเรียนรู้ แม่ครูลำจวน เมืองป่า

ผู้สอน นางลำจวน ศรีกันชัย สถานที่ตั้ง บ้านเลขที่ 17 หมู่ 1 ตำบลป่าไผ่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ 50190 เบอร์โทรศัพท์ 086-1798425

8) ศูนย์การเรียนรู้ ครูสุพรรณิ บุญศรี

ผู้สอน นางสาวสุพรรณิ บุญศรี สถานที่ตั้ง บ้านเลขที่ 117 หมู่ 1 ตำบลขี้เหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ 50150 เบอร์โทรศัพท์ 082-9382576

9) ศูนย์การเรียนรู้ พ่อครู จันทรดา เลาคำ

10) ศูนย์การเรียนรู้ แม่ครู บัวซอน ถนอมบุญ

11) ศูนย์การเรียนรู้ แม่ครู แสงเอ๋ย สิริยะมล

12) ศูนย์การเรียนรู้ แม่ครู บัวตอง เมืองพร้าว

2. สมาคมสืบสานตำนานปี-ซอ จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ที่ เขตพื้นที่การศึกษาที่ 8 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ 51000

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือตรงกับประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดนตรี

ผู้วิจัยพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดนตรีของธมนภัทร อนันตศรี (2560) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร พบว่า งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยที่มีความแตกต่างกันในระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาว และนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งมีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ข้อมูลการสอนดนตรีไทย และการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีไทยในชมรม มีการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) โดยกำหนดจาก

หลักการที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีไทย ในชมรมโดยใช้เกณฑ์อ้างอิงจากแนวทางของ Patton ประกอบไปด้วยกลุ่มตัวอย่างจาก 4 ประเภท และการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิ และเก็บข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ และสอบถามข้อมูล ตามกรอบแนวคิดการวิจัย และนำมาสรุปตามตัวชี้วัดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ และสังเคราะห์เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อสร้างเสริมกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร (ธมนภัทร อนันตศรี, 2560)

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโคดาย

ผู้วิจัยพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโคดาย ดังนี้

นิสาชล บังคม (2553) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านโสตทักษะตามแนวคิดของโคดาย สำหรับนักเรียนเปียโนระดับชั้นต้น วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านโสตทักษะตามแนวคิดของโคดาย สำหรับนักเรียนเปียโนระดับชั้นต้น และศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการฟัง ด้านความรู้และมีเจตคติที่ดีจากการทดลอง ใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านโสตทักษะตามแนวคิดของโคดาย สำหรับนักเรียนเปียโนระดับชั้นต้น ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนเปียโนระดับชั้นต้น อายุ 7 - 12 ปี จำนวน 16 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 5 ชนิด คือ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านโสตทักษะ ตามแนวคิดของโคดาย สำหรับนักเรียนเปียโนระดับชั้นต้น 2) แบบทดสอบทักษะด้านการฟังก่อนและหลังการทดลอง 3) แบบทดสอบด้านความรู้ก่อนและหลังการทดลอง 4) แบบวัดเจตคติ และ 5) แบบสังเกตพฤติกรรมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านโสตทักษะ ตามแนวคิดของโคดาย สำหรับนักเรียนเปียโนระดับชั้นต้น มี 7 หัวข้อ ได้แก่ 1) แนวคิด 2) จุดประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม 5) สื่อการเรียนการสอน 6) การวัดและประเมินผล และ 7) หมายเหตุ แผนการจัดกิจกรรมมุ่งเน้นพัฒนาทักษะการฟัง โดยเริ่มสอนจากการขับร้อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้งสองกลุ่มในภาพรวม ด้านการฟัง และด้านความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทางด้านเจตคติพบว่ากลุ่มทดลองมีเจตคติสูงกว่ากลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองยังมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการณ์เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (นิสาชล บังคม, 2553)

ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ (2555) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างชุดการสอน คีย์บอร์ดเบื้องต้นโดยใช้วิธีของโคดาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการใช้วิธีการสอนแบบโคดาย (Kodaly Method) กับการสร้างแบบเรียนสำหรับเครื่องดนตรี และเพื่อสร้างการศึกษาเพื่อสร้างชุดการสอนคีย์บอร์ดเบื้องต้นโดยใช้วิธีของโคดาย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้แนวทางของโคดาย วิธีการสอนคีย์บอร์ด และวิธีการสอนที่ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ดนตรีช่วยสอน จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม

มากำหนดขอบเขตของเนื้อหาการเรียน และทดลองสร้างชุดการสอนแบบโคดายในทุกสาระการเรียน ผลการวิจัยพบว่า สามารถสร้างชุดการสอนคีย์บอร์ด โดยใช้แนวทางการสอนดนตรีของโคดายได้ในสาระการเรียน ดังนี้ 1) ระดับเสียง 2) จังหวะ 3) ท่วงทำนอง 4) เสียงประสาน 5) ความเป็นดนตรี และจากผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนดนตรีในระบบโคดายสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการสอนปฏิบัติเครื่องดนตรีในระดับพื้นฐานได้ดี (ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2555)

และมารียา ปันณะกิจการ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านโน้ตตามแนวคิดโคดายสำหรับผู้เรียนเปียโนวัยผู้ใหญ่ตอนต้น มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านโน้ตตามแนวคิดโคดายสำหรับผู้เรียนเปียโนวัยผู้ใหญ่ตอนต้น และศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านโน้ต ด้านความรู้ และศึกษาเจตคติที่มีต่อการเรียนจากการทดลองแผนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านโน้ตตามแนวคิดโคดายสำหรับผู้เรียนเปียโนวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ช่วงอายุ 25-30 ปี ที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านดนตรี พบว่า หลักการสอนดนตรีของโคดาย สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการอ่านโน้ตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (มารียา ปันณะกิจการ, 2556)

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน

ผู้วิจัยพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน ดังนี้

Chao-Ying Peng (2006) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Application of Taiwanese Folk Materials and Traditional Songs to a Kodaly-Based Curriculum for Elementary School รวบรวมเอกสารเพลงพื้นบ้านทั้งเพลงดั้งเดิม และเพลงที่แต่งขึ้นมาใหม่ จำนวน 100 เพลง ทำการวิเคราะห์เพลง ศึกษาองค์ประกอบของเพลงพื้นบ้านได้หวั่น จัดทำหลักสูตรตามแนวคิดของโคดาย และนำไปทดลองใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา และทำการสัมภาษณ์นักเรียน ผู้ปกครอง และครู เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร (Chao-Ying Peng, 2006)

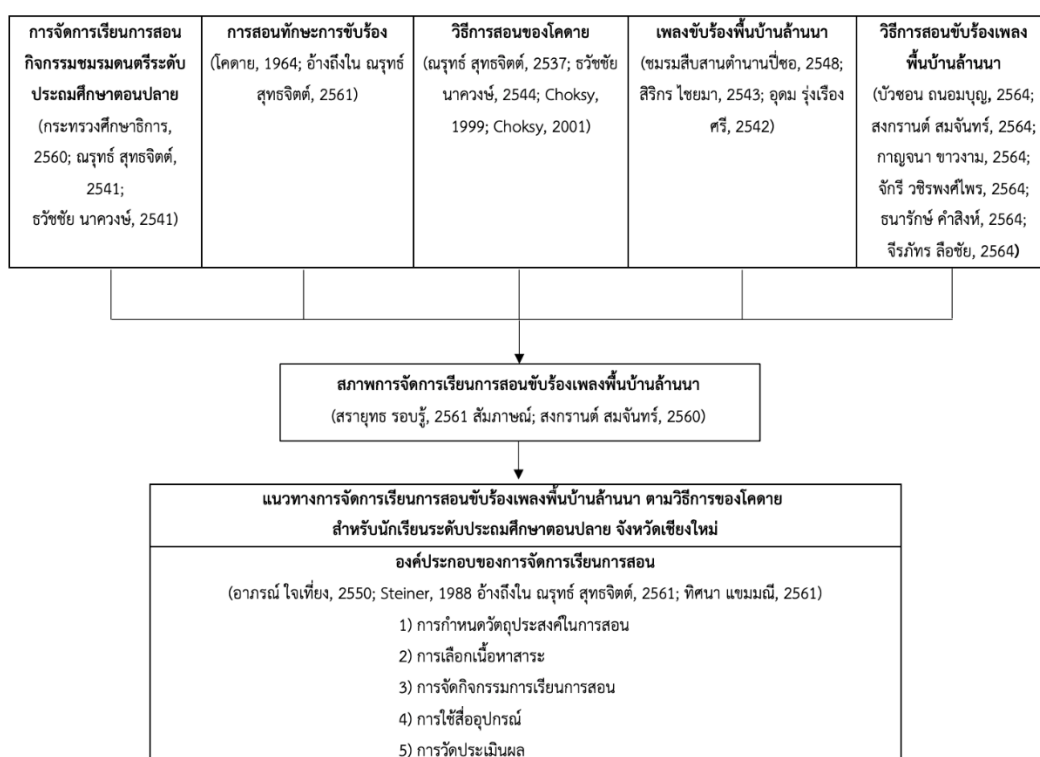
มินตรา ทันตะเวช (2554) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนเปียโนสำหรับนักเรียนระดับพื้นฐานถึงระดับกลาง โดยใช้การเรียบเรียงดนตรีพื้นบ้านไทย มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการคัดเลือกและเรียบเรียงบทเรียนเปียโนในระดับพื้นฐานถึงระดับกลางโดยใช้ดนตรีพื้นบ้านไทย และนำเสนอตัวอย่างบทเรียนเปียโนในระดับพื้นฐานถึงระดับกลาง ที่เรียบเรียงโดยใช้ดนตรีพื้นบ้านไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) บทเพลงสอเปียโนระดับพื้นฐานถึงระดับกลางของสถาบันดนตรีอาร์บีเอสเอ็ม สถาบันดนตรีทรินิตี้และสถาบันดนตรียามาฮา จำนวน 128 เพลง 2) บทเรียนเปียโนที่เรียบเรียงจากดนตรีพื้นบ้านตะวันตกชุดไมโครคอสมอส ผลงานประพันธ์ของเบลลา บาร์ตอก เล่ม 1- 4 จำนวน 121 เพลง และ 3) ดนตรีพื้นบ้านไทย 4 ภาค จำนวน 35 เพลง เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์สาระดนตรีและเทคนิคการบรรเลงจาก

บทเพลงสอบเปียโนระดับพื้นฐานถึงระดับกลาง 2) แบบวิเคราะห์เพลงชุดไมโครคอสมอส และ 3) แบบบันทึกวิเคราะห์ดนตรีพื้นบ้านไทย ผลการวิจัยมีการเสนอแนวทางการคัดเลือกและเรียบเรียง บทเรียนเปียโนระดับพื้นฐานถึงระดับกลางโดยใช้ดนตรีพื้นบ้านไทย และนำเสนอตัวอย่างบทเรียน เปียโนระดับพื้นฐานถึงระดับกลางโดยใช้ดนตรีพื้นบ้านไทย จำนวน 12 เพลง ประกอบด้วย เพลงใน ระดับพื้นฐาน จำนวน 7 เพลง เพลงในระดับกลาง จำนวน 5 เพลง (มินตรา ทันทะเวช, 2554)

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาและพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 5 ด้าน ดังนี้ 1) การจัดการเรียนการสอนกิจกรรมชมรมดนตรีระดับประถมศึกษาตอนปลาย 2) การเรียนการสอน ทักษะการขับร้อง 3) สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา 4) วิธีการสอนของ โคตตาย 5) เพลงร้องพื้นบ้านล้านนา หลังการศึกษาทั้ง 5 ด้าน ผู้วิจัยนำมาเรียบเรียงเป็นแนวคิด ในการศึกษาแบ่งตามองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของ อารมณ์ ใจเพียง ประกอบด้วย 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน 2) การเลือกเนื้อหาสาระ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การใช้สื่ออุปกรณ์ และ 5) การวัดประเมินผล และจัดทำเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนขับ ร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคตตาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัด เชียงใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นเมืองเชียงใหม่ ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีการกำหนดรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการวิจัยและแบ่งเป็นขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - ขั้นที่ 2 การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย
  - ขั้นที่ 3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
  - ขั้นที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
  - ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล
  - ขั้นที่ 6 การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน
  - ขั้นที่ 7 การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และนำเสนอวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์
- โดยผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการเรียนการสอนดนตรีระดับประถมศึกษาตอนปลาย
2. การเรียนการสอนทักษะการขับร้อง
3. วิธีการสอนของโคตยา
4. เพลงร้องพื้นบ้านล้านนา

ขั้นที่ 2 การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

ใช้วิธีแบบสุ่มเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา จำนวน 3 ท่าน
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านโคตยา จำนวน 2 ท่าน
3. ครูผู้สอนกิจกรรมชมรมเพลงพื้นบ้านล้านนา จำนวน 3 ท่าน

<p style="text-align: center;">ขั้นที่ 3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เครื่องมือวิจัย   <ol style="list-style-type: none"> 1.1 แบบบันทึกวิเคราะห์เอกสาร 1.2 แบบสัมภาษณ์ 1.3 แบบสังเกต 1.4 แบบวิเคราะห์เพลงพื้นบ้าน   2. ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย   <ol style="list-style-type: none"> 2.1 ศึกษาเอกสาร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2.2 กำหนดขอบเขตและประเด็นที่จะศึกษา 2.3 กำหนดโครงสร้าง และข้อความคำถามของเครื่องมือวิจัย 2.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 2.5 นำผลการตรวจสอบมาแก้ไข ปรับปรุงเครื่องมือ 2.6 นำเครื่องมือไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล
<p style="text-align: center;">ขั้นที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา 3. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านโคตยา 4. ผู้วิจัยสังเกตการณ์สอนแบบมีส่วนร่วม
<p style="text-align: center;">ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล</p> <p>วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา แบ่งตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน 5 ด้าน โดยข้อมูลเชิงปริมาณใช้วิธีแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงบรรยาย ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยจำแนกข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล และสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2561)</p>
<p style="text-align: center;">ขั้นที่ 6 การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สังเคราะห์ผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์เป็นร่างแนวทางการจัดการเรียนการสอน 2. นำร่างแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้อาจารย์ที่ปรึกษาประเมิน 3. นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขแนวทางการจัดการเรียนการสอน
<p style="text-align: center;">ขั้นที่ 7 การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และนำเสนอวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์</p> <p>สรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ให้ข้อเสนอแนะจากการวิจัย</p>

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนกิจกรรมชมรม
  - 1.1 กิจกรรมชมรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
  - 1.2 ความหมายและองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน
  - 1.3 การเรียนการสอนดนตรีระดับประถมศึกษาตอนปลาย
2. การเรียนการสอนทักษะการขับร้อง
  - 2.1 ความหมายและทักษะพื้นฐานของการขับร้อง
  - 2.2 การเรียนการสอนทักษะการขับร้อง
3. หลักการสอนของโคตยา
4. เพลงพื้นบ้านล้านนา
  - 4.1 ประวัติเพลงพื้นบ้านล้านนา
  - 4.2 เพลงร้องพื้นบ้านล้านนา
  - 4.3 สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนา ระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นที่ 2 การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) โดยเลือกผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา และสามารถให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาได้อย่างตรงประเด็น (สุภาวงศ์ จันวานิช, 2561) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา จำนวน 3 ท่าน
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านโคตยา จำนวน 2 ท่าน
3. ครูผู้สอนกิจกรรมชมรมเพลงพื้นบ้านล้านนา จำนวน 3 ท่าน

2.1 อาจารย์และผู้เชี่ยวชาญในด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา

- 1) แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (การแสดงพื้นบ้าน-การขับชอ) ซึ่งเป็นศิลปินแห่งชาติด้านการขับชอเพียงคนเดียวในจังหวัดเชียงใหม่
- 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สงกรานต์ สมจันทร์ ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำสาขาดุริยางค์ไทย หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และมีผลงานวิชาการด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา

3) อาจารย์กาญจนา ขาวงาม อดีตเคยเป็นอาจารย์สอนรายวิชาคีตศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ ได้รับการถ่ายทอดการขับร้องเพลงพื้นเมืองเชียงใหม่จากเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่

2.2 อาจารย์และผู้เชี่ยวชาญด้านโคดาย

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ตระการรุ่ง ศึกษาโคดายโดยตรงจากอาจารย์เอดิช ลาน (Edith Lantos) และคาทาลิน ฟอร์ไร (Katalin Forrai) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายพัฒนาภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยมหิดล

2) อาจารย์วิภาวรรณ จำเนียรพันธุ์ ได้รับ Diploma จากหลักสูตร Kodály course in Music Pedagogy จากสถาบันดนตรีโคดาย (Zoltán Kodály Pedagogical Institute of Music) เมืองเคชเคเมท (Kecskemét) ประเทศฮังการี (Hungary)

2.3 ครูผู้สอนกิจกรรมชมรมเพลงพื้นบ้านล้านนา

1) ว่าที่ร้อยตรีจักรี วชิรพงศ์ไพโร ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนบ้านเตียนอาจ

2) อาจารย์ธนาธิภรณ์ คำสิงห์ ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนดอนแก้วเนรมิตปัญญา

3) อาจารย์จิรภัทร ลือชัย ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนวัดเหมืองง่าพิศุขวิทยา

ขั้นที่ 3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2) ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการศึกษา โดยแบ่งเครื่องมือออกเป็น 3 เครื่องมือ ได้แก่

3.1.1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา และแบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนกิจกรรมชมรมเพลงพื้นบ้านล้านนา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดเดียวกัน เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (วรรณิ แกมเกตุ, 2555) โดยใช้ข้อความปลายเปิด (สุภางค์ จันทวานิช, 2561) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

1) สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง เพศ อายุ ประวัติการศึกษา สังกัดสถานที่ทำงาน หรือหน้าที่ที่รับผิดชอบในปัจจุบัน

2) สภาพและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านล้านนา เพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยองค์ประกอบองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนด

วัตถุประสงค์ในการสอน 2) การเลือกเนื้อหาสาระ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การใช้สื่ออุปกรณ์ และ 5) การวัดประเมินผล (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550; Steiner, 1988 อ้างถึงใน ญรุธ สุธจิจิตต์, 2561; ทิศนา แชนมณี, 2561)

3.1.2 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านโคตาย เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (วรรณิ แคมเกตุ, 2555) โดยใช้ข้อคำถามปลายเปิด (สุรางค์ จันทวานิช, 2561) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

1) สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง เพศ อายุ ประวัติการศึกษา สังกัดสถานที่ทำงาน หรือหน้าที่ที่รับผิดชอบในปัจจุบัน

2) สภาพและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านตามวิธีการของโคตาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วยองค์ประกอบองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน 2) การเลือกเนื้อหาสาระ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การใช้สื่ออุปกรณ์ และ 5) การวัดประเมินผล (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550; Steiner, 1988 อ้างถึงใน ญรุธ สุธจิจิตต์, 2561; ทิศนา แชนมณี, 2561)

3.1.3 แบบวิเคราะห์เพลงพื้นบ้าน จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในรายวิชาแนวคิดโคตายกับอาจารย์ญรุธ สุธจิจิตต์ ผู้วิจัยได้รับเอกสารแบบวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านที่ครอบคลุมทั้งทางด้านจังหวะ ทำนอง รวมถึงการแจกแจงความถี่ของทำนอง ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพผู้วิจัยจึงนำเอกสารแบบวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านในรายวิชามาใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ (ญรุธ สุธจิจิตต์, 2552)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยมีดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสาร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนดนตรีระดับประถมศึกษาตอนปลาย การเรียนการสอนทักษะการขับร้อง วิธีการสอนของโคตาย เพลงร้องพื้นบ้านล้านนา

3.2.2 กำหนดขอบเขตและประเด็นที่จะศึกษา จากการศึกษาเอกสาร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.2.3 กำหนดโครงสร้าง และข้อคำถามของเครื่องมือวิจัย เป็นโครงสร้าง และข้อคำถามลักษณะปลายเปิด (สุรางค์ จันทวานิช, 2561)

3.2.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

3.2.5 นำผลการตรวจสอบมาแก้ไข ปรับปรุงเครื่องมือ

3.2.6 นำเครื่องมือไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนการสอนดนตรีระดับประถมศึกษา การสอนทักษะการขับร้อง วิธีการสอนของโคตยา เพลงพื้นบ้านล้านนา

4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย เพื่อขอสัมภาษณ์ และสังเกตการจัดการเรียนการสอน

4.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เดี่ยว (individual interview)

4.3.1 เก็บข้อมูลโดยตรงจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา

จำนวน 3 ท่าน

4.3.2 เก็บข้อมูลโดยตรงจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านโคตยา จำนวน

2 ท่าน

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยวิธีการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตชั้นเรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน 2) การเลือกเนื้อหาสาระ ผู้วิจัยใช้วิธีการเรียงลำดับความยากง่ายของเพลงพื้นบ้านล้านนา โดยการวิเคราะห์บทเพลงโดยใช้วิธีการของโคตยา (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2552) 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การใช้สื่ออุปกรณ์ และ 5) การวัดประเมินผล (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550; Steiner, 1988 อ้างถึงใน ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561; ทิศนา แคมมณี, 2561)

วิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถแบ่งตามลักษณะของข้อมูล คือ 1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์ตีความข้อมูลเชิงบรรยาย 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล และสร้างข้อสรุป (สุภางค์ จันทวานิช, 2561)

ขั้นที่ 6 การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม และร่างเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนชั้นร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน 2) การเลือกเนื้อหาสาระ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การใช้สื่ออุปกรณ์ และ 5) การวัดประเมินผล (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550; Steiner, 1988 อ้างถึงใน ณรุทธิ์ สุทธจิตต์, 2561; ทิศนา แหมมณี, 2561)

6.2 นำร่างแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้อาจารย์ที่ปรึกษาประเมิน

6.3 นำผลการประเมินมาปรับปรุงแนวทางการจัดการเรียนการสอนชั้นร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคตาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นที่ 7 การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และนำเสนอวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

ผู้วิจัยสรุปผลและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนชั้นร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนชั้นร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคตาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ และให้ข้อเสนอแนะประเด็นสำคัญจากการวิจัยเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมชมรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ และนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมชมรม ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางและความเรียง ตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

1.1) สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา จำนวน 3 ท่าน 2) ครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพลงพื้นบ้านล้านนา จำนวน 3 ท่าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	เพศ	อายุ	ประวัติการศึกษา	สถาบันที่สอน	ตำแหน่ง
1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา					
แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ	หญิง	77 ปี	ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนต้นรุ่ง	ศูนย์การเรียนรู้แม่ครู บัวซอน ถนอมบุญ	ศิลปินแห่งชาติสาขา ศิลปะการแสดง (การ แสดงพื้นบ้าน-การขับขอ)
อาจารย์สงกรานต์ สม จันทร์	ชาย	32 ปี	-ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาดุริยางค์ไทย คณะ มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	อาจารย์ประจำสาขา ดุริยางค์ไทย หลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	เพศ	อายุ	ประวัติการศึกษา	สถาบันที่สอน	ตำแหน่ง
			เชียงใหม่ -ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคณตรี วิชาเอกคณตรี วิทยา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล		
อาจารย์กาญจนา ขาวงาม	หญิง	63 ปี	ครุศาสตรบัณฑิต เอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	วิทยาลัยนาฏศิลป์ เชียงใหม่	ครูชำนาญการพิเศษ
2) ครูผู้สอนกิจกรรมชมรมเพลงพื้นบ้านล้านนา					
ว่าที่ร้อยตรีจักรี วชิรพงษ์ ไพร	ชาย	30 ปี	การศึกษามัธยมศึกษา สาขาคณตรีศึกษาศาสตร์ไทย ศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒน ศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ เชียงใหม่	โรงเรียน บ้านเตียนอง	ข้าราชการ
อาจารย์ธนารักษ์ คำสิงห์	ชาย	26 ปี	การศึกษามัธยมศึกษา สาขาคณตรีศึกษาศาสตร์ไทย ศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่	โรงเรียนดอนแก้ว นครมิตปัญญา	ครูอัตราจ้าง
อาจารย์จิรภัทร ลือชัย	ชาย	34 ปี	ศิลปศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	โรงเรียนวัดเหมืองง่า พิเศษวิทยา	

CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.2) สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการ
สัมภาษณ์ โดยนำเสนอประเด็นตามองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย
1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน 2) การกำหนดเนื้อหาสาระ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการ
สอน 4) การใช้สื่อการสอน และ 5) การวัดและประเมินผล ดังนี้

1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้าน
ล้านนาในกิจกรรมชมรม ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์

จากการสัมภาษณ์ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมชมรม พบว่า มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน ดังนี้ 1) ด้านองค์ความรู้ของเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนา 2) ด้านการพัฒนาทักษะในการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา 3) ด้านการพัฒนาเจตคติต่อการเรียนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน

สภาพการจัดการเรียนการสอนด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน	สถานศึกษา			ผู้เชี่ยวชาญ		
	1	2	3	1	2	3
1) ด้านองค์ความรู้ของเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนา	√	-	√	-	√	√
2) ด้านการพัฒนาทักษะในการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา	√	√	√	√	√	√
3) ด้านการพัฒนาเจตคติต่อการเรียนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา	√	-	√	-	√	√

จากตารางที่ 3 สามารถสรุปสภาพการจัดการเรียนการสอนการกำหนดพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1) ด้านองค์ความรู้ของเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนา พบว่า ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ท่านที่ 1 และ 3 และผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 2 และ 3 มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนด้านองค์ความรู้ของเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนา เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจกับนักเรียน และให้ผู้เล่นเล็งเห็นความสำคัญของเพลงพื้นบ้านล้านนา รวมถึงสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้ผู้เล่น และผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2 และ 3 ได้กล่าวถึงความสำคัญของขั้นตอนในการถ่ายทอดทักษะการขับร้องพื้นบ้านล้านนา ตามหลักการและจารีต ประเพณี โดยได้มีการให้ผู้เรียนนำกรวยดอกไม้ม้าไหว่ครู ตามกระบวนการก่อนทำการจัดการเรียนการสอน เพื่อฝากเนื้อฝากตัวเป็นลูกศิษย์

2) ด้านการพัฒนาทักษะในการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา พบว่า วัตถุประสงค์ด้านนี้ถือเป็นวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนทุกท่านมุ่งเน้นให้ความสำคัญมากที่สุด ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 2 และ 3 มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทักษะการขับร้อง ทั้งด้านจังหวะ ทำนอง และ เนื้อร้อง สอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 แต่ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 ไม่ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์การสอนด้านทักษะการขับร้องไว้เบื้องต้น แต่เป็นการกำหนดจากตัวผู้เรียนว่าผู้เรียนที่มารับการถ่ายทอดจากผู้สอนต้องการเรียนบทเพลงใด และผู้สอนจะสอนตามความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้ผู้สอนจะมีการสังเกตทักษะการขับร้องของผู้เรียนว่ายังขาดทักษะการขับร้องด้านใด ผู้สอนจะเป็นผู้ถ่ายทอดให้

3) ด้านการพัฒนาเจตคติต่อการเรียนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา พบว่า ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 1 และ 3 และผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 2 และ 3 มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเจตคติ เน้นปลูกฝังให้ผู้เรียนเล็งเห็นความสำคัญของเพลงพื้นบ้านล้านนา ภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่วนผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 1 ไม่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ด้านการพัฒนาเจตคติไว้ชัดเจน เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 เป็นศิลปินแห่งชาติและผู้เรียนที่ผู้สอนจะถ่ายทอดทักษะการขับร้องเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ให้เป็นผู้เรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อเพลงพื้นบ้านล้านนาอยู่แล้ว แต่ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 ก็มีการมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อเพลงพื้นบ้านล้านนา ต้องการให้มีการอนุรักษ์และสืบทอดเพลงพื้นบ้านล้านนาต่อไปจากรุ่นสู่รุ่น

การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนทั้ง 3 ด้าน พบว่า ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาส่วนใหญ่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ครอบคลุมตามการกำหนดวัตถุประสงค์ทั้ง 3 พิสัยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1) การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ วัตถุประสงค์ด้านองค์ความรู้ของเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนา และให้ความสำคัญกับกระบวนการให้ครูก่อนการเรียนการสอน

2) การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านทักษะพิสัย ได้แก่ วัตถุประสงค์ด้านการพัฒนาทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทักษะการขับร้อง ทั้งด้านจังหวะ ทำนอง และ เนื้อร้อง

3) การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัย ได้แก่ วัตถุประสงค์ด้านการพัฒนาทัศนคติ เจตคติที่มีต่อการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา รวมถึงการสร้าง ความภูมิใจ และปลูกฝังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อเพลงพื้นบ้านล้านนา

สรุปได้ว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมชมรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน พบวัตถุประสงค์ในการสอน 2 ด้านดังนี้ 1) ด้านความสำคัญของเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนา 2) ด้านการพัฒนาทักษะในการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา 3) ด้านการพัฒนาเจตคติต่อการเรียนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์การสอนที่สอดคล้องกัน และครอบคลุมการกำหนดวัตถุประสงค์ทั้ง 3 พิสัยการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวอย่างบทสัมภาษณ์ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ผู้สอนท่านที่ 1

“มีการใช้หลักการกำหนดวัตถุประสงค์ตามหลักของ KPA วัตถุประสงค์การสอนข้อแรก มีความรู้ที่มาที่ไปของเพลงขอ ความหมายของบทขอนั้น ๆ ข้อสองเป็นเรื่องของทักษะ เมื่อเด็กเรียนรู้ความหมายของเพลงขอนั้น ๆ แล้ว เด็กต้องสามารถปฏิบัติทักษะการขับร้องเพลงขอให้ถูกต้องตามจังหวะ ทำนอง และอันที่สามคือเรื่องของทัศนคติ เด็กต้องมีทัศนคติที่ดี รักและหวงแหน ศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะเรื่องของการขับร้องเพลงขอ”

(ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 1, สัมภาษณ์)

ผู้สอนท่านที่ 2

“หลัก ๆ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์โดยรวม คือ ผู้เรียนสามารถขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาได้ โดยไม่ได้ระบุชื่อเพลงลงไป ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียน”

(ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 2, สัมภาษณ์)

ผู้สอนท่านที่ 3

“สำหรับช่วงชั้นที่สอง เสียงของเด็กยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง มีแก้วเสียงที่ใส ข้อแรกคือให้เด็กได้เรียนรู้ว่าเพลงขอคืออะไร สร้างทัศนคติของเพลงขอให้เด็กพยายามลบทัศนคติที่เพลงขอเป็นเพลงสำหรับคนเฒ่าคนแก่ สร้างความรักและความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม สร้างความเข้าใจในเรื่องของบทขอ และท่อง จำ แล้วจึงสอนทักษะการขับร้องต่อไป”

(ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 3, สัมภาษณ์)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1

“เด็กที่มาขอเรียนกับแม่ ส่วนใหญ่จะมีความสนใจและรักในการขับขอยอยู่แล้ว แม่เลยไม่ได้กำหนดว่าต้องปลูกฝังอะไร เด็กที่มาเรียนกับแม่มีพื้นฐานเพลงขอมายอยู่แล้ว บางคนก็อยากได้เทคนิค บางคนก็ยังไม่ค่อยเข้าใจว่าขอเพลงนี้เป็นอย่างไร เพราะไม่เพราะ ก็เลยมาหาแม่ แม่ก็เลยอธิบายให้เขา แม่ไม่ได้เลือกเพลงไว้ให้เขา แล้วแต่ว่าเขาจะเลือกเพลงอะไร แม่ก็ร้องให้เขาฟัง เขาก็บันทึกไป”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 1, สัมภาษณ์)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3

“ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ฯ เนี่ย ของครูไม่ได้ใช้ระบุชัดเจน แต่ครูก็มีกำหนดเกณฑ์ในการวัดเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม มีสุนทรียภาพ เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม มรดกภูมิปัญญา มีพื้นฐานในการประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ อย่างมีความเชื่อมั่น พัฒนาตนเองให้แสดงออกอย่างอิสระ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อันนี้คือคุณภาพของผู้เรียน ทักษะจะมีเรื่องของมีความรู้ของเพลงที่เรียน ถ้ามีความรู้ก็ต้องศึกษาทำนอง ถ้อยคำ จังหวะ ในเรื่องของเพลงที่เค้าเรียน รู้เกี่ยวกับศัพท์หลังคี่ที่เกี่ยวข้อง ถ้าในเพลงมีศัพท์หลังคี่ที่เกี่ยวข้อง ก็เลือกมาลั่นสองสามคำ และนักเรียนก็ต้องมีความรู้ ความเข้าใจหลักและวิธีการขับร้องเพลงไทย ต้องรู้เทคนิคของการขับร้อง เมื่อร้องเพลงได้ ก็จะต้องรู้เรื่องของลักษณะว่าเมื่อร้องดนตรีประกอบ มีว่าประกอบใหม่ ให้เค้ารู้อะไรที่เกี่ยวข้องด้วย ประวัติความเป็นมาของเนื้อหาเพลงที่เค้าจะเรียน ประวัติของผู้แต่งหรือบุคคลสำคัญ มีความรู้ความเข้าใจในหลักของวิธีการแสดง คือสามารถเอาไปบูรณาการกับวงดนตรีได้ หรือว่าเอาไปประกอบการแสดงได้ใหม่ ก็ถือว่าเป็นผลลัพท์”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 3, สัมภาษณ์)

2) การกำหนดเนื้อหาสาระ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านการกำหนดเนื้อหาสาระการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมชมรม ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือกิจกรรมชมรม พบว่า มีการกำหนดเนื้อหาสาระของรายวิชา 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านทักษะการขับร้อง 2) ด้านบทเพลง 3) ด้านวรรณกรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 การกำหนดเนื้อหาสาระด้านทักษะการขับร้อง

สภาพการกำหนดเนื้อหาสาระ ด้านทักษะการขับร้อง	สถานศึกษา			ผู้เชี่ยวชาญ		
	1	2	3	1	2	3
1) การออกเสียง	√	√	√	√	√	√
2) การเรียนรู้ทำนองเอื้อน	√	-	√	√	√	√
3) การวิเคราะห์ถ้อยคำและภาษา	√	√	√	-	√	√

สภาพการกำหนดเนื้อหาสาระ ด้านทักษะการขับร้อง	สถานศึกษา			ผู้เชี่ยวชาญ		
	1	2	3	1	2	3
4) การประยุกต์ทักษะการขับร้องกับทำนองและจังหวะ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5) การฝึกทักษะการขับร้องควบคู่กับเครื่องดนตรี	✓	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 4 สามารถสรุปสภาพการจัดการเรียนการสอน ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระด้านทักษะการขับร้อง ดังนี้

1) ด้านทักษะการขับร้อง พบว่า ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านมีการกำหนดเนื้อหาสาระด้านทักษะการขับร้องในแต่ละด้านแตกต่างกันและสอดคล้องกันดังนี้ 1) ด้านการออกเสียง ผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมีการกำหนดเนื้อหาสาระด้านทักษะการขับร้องสอดคล้องกัน โดยมีการกำหนดเนื้อหาการออกเสียงจากคอ การออกเสียงนาสิก และการออกเสียงกึ่งคอกึ่งนาสิก 2) ด้านการเรียนรู้ทำนองเอื้อน ผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านมีการกำหนดเนื้อหาสาระด้านการเรียนรู้ทำนองเอื้อนสอดคล้องกัน ยกเว้นผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 2 ไม่ได้มีการกำหนดเนื้อหาสาระด้านการเรียนรู้ทำนองเอื้อน เพียงแต่ให้ผู้เรียนสามารถขับร้องได้ถูกต้องและไพเราะเท่านั้น 3) ด้านการวิเคราะห์ถ้อยคำและภาษา ผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านมีการกำหนดเนื้อหาสาระด้านการเรียนรู้ทำนองเอื้อนสอดคล้องกัน ทั้งด้าน ยกเว้นผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 ไม่ได้มีการกำหนดเนื้อหาสาระด้านการวิเคราะห์ถ้อยคำและภาษา เพียงแต่ถ่ายทอดให้ผู้เรียนสามารถขับร้องได้ถูกต้องและไพเราะตามทำนอง จังหวะ และเนื้อร้อง รวมถึงเทคนิคการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาเท่านั้น 4) ด้านการประยุกต์ทักษะการขับร้องกับทำนองและจังหวะ ผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมีการกำหนดเนื้อหาสาระด้านการประยุกต์ทักษะการขับร้องกับทำนองและจังหวะสอดคล้องกัน นอกเหนือจากการสอนทักษะการขับร้องแล้ว ผู้สอนมีการกำหนดให้ผู้เรียนสามารถขับร้องให้ตรงกับจังหวะและทำนองต่าง ๆ ด้วย 5) ด้านการฝึกทักษะควบคู่กับเครื่องดนตรี ผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมีการกำหนดเนื้อหาสาระการฝึกทักษะควบคู่กับเครื่องดนตรีสอดคล้องกัน หลังจากผู้เรียนสามารถขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาได้ในระดับนี้ ผู้สอนมีการกำหนดให้ผู้เรียนฝึกทักษะการขับร้องควบคู่กับเครื่องดนตรี หรือวงดนตรี เพื่อพัฒนาสู่ทักษะการแสดง จากการกำหนดเนื้อหาสาระด้านทักษะการขับร้องจากผู้ให้ข้อมูลทุกท่านสามารถสรุปเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

- (1) การออกเสียง ได้แก่ การออกเสียงจากคอ การออกเสียงนาสิก การออกเสียงกึ่งคอกึ่งนาสิก (2) การเรียนรู้ทำนองเอื้อน
- (3) การวิเคราะห์ถ้อยคำและภาษา ได้แก่ สระ ตัวสะกด คำสั้น-ยาว ฉันทลักษณ์และโครงสร้าง และ ความหมายของคำ

(4) การประยุกต์ทักษะการขับร้องกับทำนองและจังหวะ

(5) การฝึกทักษะการขับร้องควบคู่กับเครื่องดนตรี

2) ด้านบทเพลง พบว่า ผู้สอนแต่ละสถานศึกษามีวิธีการและเกณฑ์ในการคัดเลือกบทเพลงจากบทเพลงที่ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการฟังจากชีวิตประจำวัน และจัดลำดับความยากง่ายของบทเพลง และเนื้อร้องที่ไม่ยาวเกินไป โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย และแต่ละสถานศึกษามีการคัดเลือกบทเพลงที่แตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลการกำหนดเนื้อหาสาระด้านบทเพลง

รายชื่อบทเพลง	สถานศึกษา			ผู้เชี่ยวชาญ		
	1	2	3	1	2	3
1) ซอพม่า	√	√	√	√	√	√
2) ซอล่องน่าน	√	√	√	√	√	√
3) ซอเงี้ยว	-	-	√	√	√	√

จากตารางที่ 5 จากการวิเคราะห์ข้อมูลการกำหนดเนื้อหาสาระด้านบทเพลงจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านมีการคัดเลือกเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนา ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย สอดคล้องกัน จำนวน 3 บทเพลง ได้แก่ ซอพม่า ซอล่องน่าน และซอเงี้ยว เนื่องจากเป็นทำนองเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนาขั้นพื้นฐานที่ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ แต่ในส่วนของซอเงี้ยวผู้สอนท่านที่ 1 และ 2 ไม่ได้นำเพลงเงี้ยวมากำหนดเนื้อหาสาระด้านบทเพลง เนื่องจากซอเงี้ยวมีทำนองการเอื้อนช่วงปลายเสียงที่ต้องใช้ทักษะในขั้นสูงกว่า 2 ทำนองที่กล่าวมาข้างต้น แต่สามารถนำมากำหนดเนื้อหาสาระด้านบทเพลงได้ หลังจากที่ผู้เรียนสามารถขับร้องทั้ง 2 ทำนองได้แล้ว

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลการกำหนดเนื้อหาสาระด้านวรรณกรรม

รายชื่อบทเพลง	สถานศึกษา			ผู้เชี่ยวชาญ		
	1	2	3	1	2	3
1) วรรณกรรมเพลงซอ	√	√	√	√	√	√
2) วรรณกรรมที่ประพันธ์เนื้อร้องขึ้นมาใหม่	-	√	√	√	√	√

3) ด้านวรรณกรรม พบว่า ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ให้ความสำคัญในการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในวรรณกรรมเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนา เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความหมายของเนื้อร้อง เพื่อพัฒนาไปถึงทักษะการขับร้องและถ่ายทอดอย่างมีประสิทธิภาพ และพบว่า ผู้สอนมีกำหนดให้นำวรรณกรรมเพลงขอที่มีอยู่แล้วดั้งเดิมเพื่อให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจถึงวรรณกรรมดั้งเดิมก่อน และมีการประพันธ์เนื้อร้องขึ้นมาใหม่ที่สอดคล้องกับประสบการณ์และพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อสร้างความสนใจให้ผู้เรียนในการเรียนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา และเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสของแต่ละโรงเรียนและชุมชน ยกเว้นผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 1 เนื่องจากมีเวลาจำกัดในการประพันธ์เนื้อร้องขึ้นมาใหม่

สรุปได้ว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะการขับร้อง 2) ด้านบทเพลง และ 3) ด้านวรรณกรรม ครอบคลุมและสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนตามการกำหนดวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ด้าน และเน้นการจัดการเรียนการสอนด้านบทเพลงเป็นหลัก

ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวอย่างบทสัมภาษณ์ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมชมรมในด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ ดังนี้

ผู้สอนท่านที่ 1

“การสอนขับร้องเพลงขอ ต้องเริ่มจากการออกเสียง เริ่มจากให้เด็กเข้าใจการออกเสียงแต่ละแบบก่อน ซึ่งการร้องเพลงไทยจะมีอยู่สามแบบ คือ การออกเสียงจากช่องคอ การออกเสียงที่มาจากจมูก และกึ่งคอ กึ่งจมูก ต่อมาการเอากการออกเสียงมาต่อกันให้เป็นทำนองของการเอื้อน และวิเคราะห์ถ้อยคำและภาษา ยิ่งเด็กบ่นดอยก็จะมีปัญหาเรื่องคำไม่ชัด ก็ต้องมาปรับให้ถูกต้องตามตัวสะกด สระ คำสั้น-ยาว ฉันทลักษณ์ โครงสร้าง และความหมายของเพลง บางที่เราเอาเพลงเก่าเพลงก่อนมาเป็นแม่บท ก็ยิ่งต้องให้เด็กรู้ความหมายของคำ และเนื้อร้องด้วย พ่วงไปถึงการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก และลีลา ลูกเล่นในการขับร้อง”

“โดยทั่วไปถ้าเด็กชอบก็สามารถร้องไปได้หลายเพลง แต่ถ้าเอาตามประสบการณ์ที่สอนมาก็สามารถร้องได้สองถึงสามเพลง เพลงขอพม่า เพลงล่องน่าน และจะดูเรื่องความสนใจของเด็ก และประสบการณ์เดิมของเด็ก ได้ฟังจากขอสตรีง หรือ ฟังจากที่อื่นมาก็จะง่ายต่อการสอน แต่ถ้าเด็กได้แล้วก็สามารถเรียนเพลงขอตั้งเชียงใหม่ ละม้าย จะพู ไปต่อยอดกับช่างขออาชีพได้”

(ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 1, สัมภาษณ์)

ผู้สอนท่านที่ 3

“เพลงซอที่ได้ก๊วยนี้สามารถร้องได้ จะมีเพลงซอพม่า เพลงล่องน่าน ซอเจี๊วก็
สามารถร้องได้ แต่จะมีการเอื้อนที่ปลายเสียงที่ค่อนข้างยาก แต่ต้องร้องเพลงซอ 3
เพลงนั้นให้ได้ก่อน”

“ในส่วนของเนื้อร้องบางทีกี่ปรับให้เข้ากับประสบการณ์ของเด็ก หรือโอกาสใน
การนำไปใช้”

(ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 3, สัมภาษณ์)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1

“ขอเริ่มต้นที่เด็กจะร้องได้ก็มีไม่กีทำนอง อย่างซอพม่า ซอล่องน่าน ซอเจี๊ว
ถ้าจะเอาขึ้นสูงกว่านั้นก็ตั้งเสียงใหม่ ละม้าย จะปู”

“เนื้อร้องเดิมแม้มืออยู่ ถ่ายทอดจากเนื้อเดิมนั้นแหละ แต่เวลาจะเอาไปใช้ก็
สามารถแต่งเนื้อขึ้นมาใหม่ได้ แล้วแต่เราจะเอาไปขอเรื่องอะไร”

“การสอนเพลงซอกี่สอนไปเออะ จะได้เป็นบุญเป็นคุณกับแผ่นดินล้านนาเรา
มาก ๆ เราก็ต้องถ่ายทอดขอไปเรื่อย ๆ ของบ่อกินฮู้เน่า ของบ่เอาฮู้ลิ้ม ของที่มีคุณค่า
ไม่มีพรสวรรค์ไม่ใช่ใครจะทำได้ ยิ่งของเราเป็นเพลงล้านนาร้องยาก แต่ถ้าร้องได้ก็ไม่
ลิ้ม มันมีคุณค่ามาก สอนไปเออะ”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 1, สัมภาษณ์)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2

“เรื่องของเนื้อร้อง บางทีในระดับประถมจะเอาทำนองเป็นตัวตั้ง และดัดแปลง
ให้เป็นคำง่าย ๆ และเด็กเข้าใจ”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 2, สัมภาษณ์)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3

“ในระดับที่ครูสอนนะ ครูจะสอนก็จะเริ่มจากซอพม่า ซอล่องน่าน ส่วนใหญ่
เราก็สามารถตัดตอนเนื้อร้องมาจากวรรณคดี เพลงซอกี่สามารถตัดตอนมาใช้สอนได้ สามารถ
ปรับเนื้อร้องได้ ส่วนซอพม่าก็สามารถเอามาสอนได้นะ”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 3, สัมภาษณ์)

3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สภาพการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	สถานศึกษา			ผู้เชี่ยวชาญ		
	1	2	3	1	2	3
1) การบรรยาย	✓	✓	✓	-	✓	✓
2) การสาธิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3) การฝึกปฏิบัติ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4) การอภิปรายกลุ่ม	✓	-	-	-	✓	✓
5) กระบวนการถ่ายทอดทักษะ การขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา	-	-	-	✓	✓	✓

จากการตารางที่ 7 วิเคราะห์ข้อมูลในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือกิจกรรมชมรม พบว่า มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอน ดังนี้ 1) การบรรยาย 2) การสาธิต 3) การฝึกปฏิบัติ 4) การอภิปรายกลุ่ม 5) กระบวนการก่อนการถ่ายทอดทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การบรรยาย พบว่า ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2 และ 3 มีการใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย เพื่อนำผู้เรียนเข้าสู่บทเรียน การใช้เรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเพลงพื้นบ้านล้านนา และการตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นลำดับต่อไป รวมถึงการสร้างทัศนคติและเจตคติที่ดีต่อเพลงพื้นบ้านล้านนา เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ส่วนผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 ไม่ได้ใช้การบรรยายในการจัดการเรียนการสอน เน้นการสาธิตการขับร้องเป็นหลัก

2) การสาธิต พบว่า ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีการใช้รูปแบบการสอนแบบสาธิตในการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากการถ่ายทอดทักษะขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนานั้น จะเป็นรูปแบบมุขปาฐะ โดยผู้สอนจะทำการสาธิตทักษะการขับร้องการออกเสียง การขับร้องทำนองอื่นที่ลูกวิธีให้ผู้เรียนก่อน ผู้เรียนจึงจะขับร้องตามผู้สอน หากมีการสอนแบบกลุ่มผู้สอนจะใช้วิธีให้ผู้เรียนขับร้องไปก่อน และทำการเจาะเป็นรายบุคคลเพื่อแก้ไขภายหลัง

3) การฝึกปฏิบัติ พบว่า ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะปฏิบัติโดยตรงเป็นหลัก และมีการมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะการขับร้องทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน

4) การอภิปรายกลุ่ม พบว่า มีเพียงผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 1 และผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2 และ 3 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอภิปรายกลุ่ม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง โดยจัดแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนขับร้องและวิเคราะห์วรรณกรรม พร้อมกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ส่วนผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 2 และ 3 และผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 ไม่ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบการอภิปรายกลุ่ม มุ่งเน้นการสอนรูปแบบการสาธิตเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ด้านทักษะการขับร้องเท่านั้น

5) กระบวนการก่อนการถ่ายทอดทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา พบว่า มีเพียงผู้เชี่ยวชาญเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน ได้ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีกระบวนการการถ่ายทอดเพื่อรับตัวเป็นศิษย์ และเตรียมความพร้อมในการเรียนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามพิธีกรรมและประเพณีดั้งเดิม แต่มีการปรับวิธีการและขั้นตอนให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนปัจจุบันมากขึ้น

สรุปได้ว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอน ดังนี้ 1) การบรรยาย 2) การสาธิต 3) การฝึกปฏิบัติ 4) การอภิปรายกลุ่ม 5) กระบวนการก่อนการถ่ายทอดทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ครอบคลุมและสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ และการกำหนดเนื้อหาในการสอน โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการสาธิตเป็นหลัก

ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวอย่างบทสัมภาษณ์ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

ผู้สอนท่านที่ 1

“อันดับแรกครูก็ได้นำเข้าสู่วิธีเรียน อาจจะตั้งคำถามหรือสร้างความน่าสนใจ หรือการเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของเด็ก ในส่วนของเพลงขอ อันดับแรกให้นักเรียนได้อ่านและทำความเข้าใจเนื้อร้องก่อน และหลังจากนั้นเอาน้องเข้าไปใส่ที่ละครเวที โดยสาธิตเนื้อร้องและทำนองควบคู่กันไปตามประสบการณ์ของครู และให้นักเรียนร้องตาม อาจจะมีเกมส์หรือการจัดกิจกรรมกลุ่มให้เด็กได้ทำร่วมกัน ผีร่วมกัน แลกเปลี่ยนกันเป็นกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เช่น ครูสาธิตแล้วหนึ่งวรรค และให้เด็กร้องตาม และวิเคราะห์ ว่าคนไหนโดดเด่น หรือจุดไหนที่ต้องแก้ไข ให้ฝึกการวิเคราะห์ไปในตัว ในส่วนของโน้ตเพลงนั้น จะเป็นส่วนของหลังจากที่เด็กร้องได้

แล้ว เราจะเอาดนตรีเข้ามาบรรเลงประกอบ เพื่อให้เด็กได้รู้ความสัมพันธ์ระหว่างทำนอง และจังหวะ ให้การขับร้องมีความไพเราะมากขึ้น”

(ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 1, สัมภาษณ์)

ผู้สอนท่านที่ 2

“การสอนจะเริ่มจากเน้นพูดปากเปล่า ออกเสียงให้ชัดก่อน แรก ๆ ให้ฝึกพูดแบบทั่วไปก่อน แล้วค่อยฝึกเนื้อร้องเป็นอันดับที่สอง และฝึกไล่เสียงให้ตรงกับเครื่องดนตรี ถ้าไม่ได้ครูจะไกด์ให้ออกเสียงสูงขึ้นอีก หรือต่ำลงอีก พอได้ตรงนี้ ก็จะให้ฟังเพลงก่อน อ่านเนื้อ และร้องทีละวรรค พอฝึกร้องทีละวรรคได้ก็จะฝึกเข้ากับเพลง”

(ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 2, สัมภาษณ์)

ผู้สอนท่านที่ 3

“ทักษะการขับร้องขอมีการเฉพาะเจาะจง ให้เด็กฝึกออกเสียงให้ได้ก่อน โรงเรียนที่ครูสอนมีสำเนียงห้วน ถ้าเอาไปในบทชอจะไม่ได้เอื้อน ต้องมีการออกเสียงสำเนียงตามการผันวรรณยุกต์ที่ถูกต้อง และก็มีการสอนแทรกในส่วนของการออกเสียงให้ตรงตามทำนอง ครูก็จะสาธิตการขับร้องที่ถูกต้องให้นักเรียนฟัง”

“ในส่วนของเนื้อร้องบางทีก็ปรับให้เข้ากับประสบการณ์ของเด็ก หรือโอกาสในการนำไปใช้”

(ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 3, สัมภาษณ์)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1

“เราก็ร้องเป็นแม่แบบให้เขาทีละวรรค แล้วก็ให้เขาร้องตามให้ถูกเสียง ถูกจังหวะ ส่วนเนื้อร้องเราก็ไม่ได้สอนเรื่องเพลงชอนนี่คืออะไร เนื้อนี้ คำนี้หมายถึงอะไร ก็สอนให้ร้องได้อย่างเดียว เวลาแม่สอนเป็นกลุ่มก็จะให้ร้องตามกันไปก่อน แล้วฟัง แล้วก็ค่อยร้องให้ฟังทีละคน ถ้าเขายังร้องไม่ได้ ก็ต้องดูว่าไม่ได้ตรงไหน เสียงมันเหิน หรือตรงนี้ไม่เข้าทำนอง เราก็มาปรับให้เขา ถ้าให้เขาร้องเป็นกลุ่มไปเรื่อย ๆ เขาก็จะล็กกินแอบกัน ถ้าร้องเป็นกลุ่มได้ล็กลิบรอบ ก็เอามาร้องทีละคน ทีนี้ก็จะรู้ว่าใครร้องไม่ได้ตรงไหน แล้วทีนี้เรื่องเสียงออก เสียงอ่อน เราก็มาดัดแปลงให้เขาทีหลัง หลังจากร้องได้ไม่ต้องดูบท ร้องได้ชำนาญก่อนนะ เราถึงจะเอาออกเวที ถ้าจำบทไม่ได้ก็จะเอาออกเวทีไม่ได้”

“เด็กก็จะเอาสวดยดอกไม้มาไหว้ขอความรู้จากแม่ เป็นการแสดงความเคารพ ก่อนที่จะให้แม่สอน”

“หลังจากสอนบทนี้จบไปแล้ว ก็มีแม่แบบให้เขาไป เอาไปนอนฟังที่บ้าน เอาไปเรียนมา แล้วให้มาร้องให้แม่ฟัง ถ้าได้แล้วก็ให้เขาไปเข้าหมู่ ให้พยายามเข้าหมู่เข้าสังคม เยอะ ๆ เค้าซอกกันที่ไหนก็พยายามไปเข้าซอกกับเขา ไม่ใช่ไปแอบอยู่ อันนี้แสดงว่าไม่มีความกล้า จะเก่งยังงี้ก็แล้วแต่ ถ้าไม่มีความกล้ามันไม่ได้ ต้องมีความเก่ง กล้า สามารถ 3 อย่างนี้นะ”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 1, สัมภาษณ์)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2

“สำหรับก่อนเรียนจริง ๆ จะมีกระบวนการโบราณที่มีการฝากตัวเป็นศิษย์ของ ครู อยู่ตามบ้านพ่อครูแม่ครู แต่ปัจจุบันก็ยังใช้วิธีโบราณอยู่นิดหน่อย ก็จะมีการไหว้ครู ก่อน โดยเอาสวดยดอกไม้ไปไหว้ครู เพื่อฝากตัวเป็นศิษย์”

“เรื่องของเนื้อร้อง บางทีในระดับประถมจะเอาทำนองเป็นตัวตั้ง และดัดแปลง ให้เป็นคำง่าย ๆ และเด็กเข้าใจ”

“วิธีการสอนเพลงขอ จะเริ่มจากไหว้ครู สองจำคำ เหมือนท่องกลอนแปด ท่องเสร็จ จำได้เสร็จ ก็มาเริ่มใส่ทำนอง โดยถ่ายทอดจากครู แล้วถึงจะไปเจอเครื่องดนตรีจริง ๆ อีกรอบหนึ่ง แล้วถึงจะไปขึ้นผามขอ ช่างซอกน้อย หรือการแสดงขับขอ”

“ในส่วนของการสอน ปัจจุบันจะมีการจดบันทึกคำขอ เพื่อให้เด็กไปท่อง และอาจจะบันทึกกลอนเพื่อใช้ดัดแปลงให้เป็นฉันทลักษณ์ของตัวเองในอนาคต”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 2, สัมภาษณ์)

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3

“ส่วนใหญ่ของครู ครูก็จะใช้วิธีให้ใบความรู้ พอทำใบความรู้ก็ให้เนื้อหา ประวัติ เพลง เป็นลักษณะที่ครูจะต้องถ่ายทอดความรู้ ร้องเพลงให้ฟัง ประกอบกับเอกสารที่มีโน้ต ร้องให้เค้าร้องตามทีละวรรค ทีละตอน ครูก็มีเครื่องมือ หรือสื่อประกอบขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สอน ถ้าร้องทีละวรรคแล้วได้ก็ร้องผิด หรือไม่ถูก ก็จะแก้เป็นคำ ๆ ไปเลย”

“อย่างเรื่องเทคนิคการขับร้องครูก็จะสอดแทรกไป อย่างวิทยาลัยฯ ก็เน้นให้ออกเสียง เปล่งเสียงตามครูเลย มันอธิบายไม่ได้ว่าเสียงอยู่ตรงไหน เพราะฉะนั้นเราก็ต้องสาธิตทีละคำ ให้เค้าวางเสียงได้ เปล่งเสียงได้ เสร็จแล้วก็ค่อยทำทีละนิด ๆ แล้วถึง

จะใส่ลิลาเข้าไป การเรียนร้องก็ต้องมีเพลงพื้นฐาน มันจะมีเทคนิคพื้นฐานการออกเสียง อย่างครูสอนวิทยาลัยฯ ก็จะเป็นเด็กที่เรียนเอกนี้อยู่แล้ว พอจะมาสอนเพลงพื้นเมืองมันก็เลยง่าย แต่ถ้าจะทำหลักสูตรอื่นที่จะไปสอนคนทั่วไป ก็สร้างแบบสอนให้เค้าหัดเปล่งเสียงขึ้นมาได้ สร้างแบบการเปล่งเสียง”

“วิทยาลัยฯ เราก็ได้มีการจัดงานไหว้ครูเป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว ก็แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการถ่ายทอด การเรียนดนตรีไทยนะ เราจะเน้นความสำคัญของการไหว้ครู เพราะศิษย์มีครู”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 3, สัมภาษณ์)

4) การใช้สื่อการสอน

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ข้อมูลการใช้สื่อการสอน

สภาพการจัดการเรียนการสอนด้านการใช้สื่อการสอน	สถานศึกษา			ผู้เชี่ยวชาญ		
	1	2	3	1	2	3
1) เครื่องดนตรี	√	√	√	-	√	√
2) สื่อผสมและเทคโนโลยี	√	√	√	√	√	√
3) สื่อสิ่งพิมพ์	-	-	-	√	√	√

จากตารางที่ 8 การวิเคราะห์ข้อมูลในด้านการใช้สื่อการสอนในการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือกิจกรรมชมรม พบว่า มีการใช้สื่อการสอน 3 ประเภท ดังนี้ 1) เครื่องดนตรี 2) สื่อผสมและเทคโนโลยี และ 3) สื่อสิ่งพิมพ์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) สื่อการสอนประเภทเครื่องดนตรี พบว่า ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่ 2 และ 3 มีการใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องดนตรีประกอบการเรียนการสอนตามความถนัดของครูผู้สอน โดยแยกออกเป็นเครื่องดนตรีประเภทบรรเลงทำนอง ได้แก่ (1) สะล้อ (2) ซึง (3) ขลุ่ย เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนได้ฟังทำนองประกอบการขับร้อง และเครื่องดนตรีกำกับจังหวะ ได้แก่ (1) ฉิ่ง เพื่อกำกับให้ผู้เรียนขับร้องได้ตรงจังหวะ และมีเพียงผู้สอนท่านที่ 2 เท่านั้นที่ใช้เครื่องดนตรีสากล คือ อีเล็กโทน ประกอบการเรียนการสอนขับร้อง และผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 ไม่ได้มีการใช้เครื่องดนตรีเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะเน้นการสาธิตจากครูผู้สอน

เป็นหลัก และใช้ไม่เป็นการเคาะประกอบจังหวะ จะเห็นได้ว่าผู้สอนไม่ได้เน้นการใช้เครื่องดนตรีเป็นสื่อหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพียงแต่ใช้ประกอบเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนด้านทำนองเท่านั้น

2) สื่อการสอนประเภทสื่อผสมและเทคโนโลยี พบว่า ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีการใช้สื่อการสอนประเภทอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการเรียนการสอน เนื่องจากปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาผสมผสานกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น โดยผู้สอนใช้สื่อมัลติมีเดีย เพื่อเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 ใช้สื่อมัลติมีเดียในการเปิดเสียงปีประกอบให้ผู้เรียนขับร้อง โดยเลือกเสียงปีตามลักษณะเสียงของผู้เรียนประกอบการปฏิบัติทักษะ และมีเพียงผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 และ 3 ที่มีการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ คือ เครื่องบันทึกเสียง หรือโปรแกรมอัดเสียง เพื่อให้ผู้เรียนได้กลับไปฝึกซ้อม

3) สื่อการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ พบว่า มีเพียงผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีการให้ผู้เรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์ โดยการจดบันทึกเนื้อร้องเพลงทำนองต่าง ๆ และใช้เอกสารใบความรู้ประกอบการจัดการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการใช้สื่อการสอน พบว่าใช้สื่อการสอน 2 ประเภท ได้แก่ 1) เครื่องดนตรี โดยแบ่งเป็นเครื่องดนตรีประกอบทำนองตามที่ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญและถนัด เพื่อเป็นตัวกำหนดระดับเสียงและทำนอง เช่น สะล้อ ซอ ซลุ่ม เป็นต้น และเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง 2) สื่อผสมและเทคโนโลยี 2) สื่อผสมและเทคโนโลยี และ 3) สื่อสิ่งพิมพ์ โดยการใช้สื่อการสอนประเภทที่ 1 และ 2 ครอบคลุมและสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเนื้อหาในการสอน และการจัดการเรียนการสอน ส่วนสื่อประเภทที่ 3 เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวอย่างบทสัมภาษณ์ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในด้านสื่อการสอน ดังนี้

ผู้สอนท่านที่ 1

“มีการใช้สื่อประกอบการสอน และวิธีทัศน์ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เด็ก และมีการนำเครื่องดนตรี สะล้อ ซึ่ง มาสอนทำนอง และฉิ่งในการประกอบจังหวะให้เด็กยึดจังหวะ”

(ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 1, สัมภาษณ์)

ผู้สอนท่านที่ 2

“มีการใช้เครื่องดนตรีสากล อิเล็กทรอนิกส์ ในการสอนให้เด็กร้องให้ตรงคีย์ และสอนการออกเสียง โดยจะกดให้เด็กร้องแบบฝึกหัดทีละครั้งเสียง ครูเคยไปเข้าอบรม

การร้องประสานเสียงมา จึงเอามาประยุกต์ใช้ในการสอนขับร้องด้วย และจะเปิด
วิดีโอให้เด็กดู ฟัง เลือกทำนองที่ทันสมัย เด็กจะได้มีแรงจูงใจในการเรียน”

(ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 2, สัมภาษณ์)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1

“แม่ไม่ได้มีเครื่องดนตรี จะใช้ไม้เรียวนี้แหละเคาะจังหวะเอา ให้เขาร้องให้
ตรงจังหวะ เวลาแม่สอนแม่ก็จะเอาเสียงแม่ตั้ง บางทีก็ให้เขาเอาเสียงเขาตั้ง แล้วบางที
ก็เปิดเสียงปีเอา เลือกเอาวาจะเอาปีใหญ่ ปีเล็ก ตามเสียงเขา เป็นตัวตั้งเสียงอีกทาง”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 1, สัมภาษณ์)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2

“ในส่วนของการสอน ปัจจุบันจะมีการจดบันทึกคำขอ เพื่อให้เด็กไปท่อง
และอาจจะบันทึกสะสมเพื่อใช้ดัดแปลงให้เป็นอันลักษณ์ของตัวเองในอนาคต”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 2, สัมภาษณ์)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3

“ปกติครูจะกำหนดจากเกณฑ์จากหลักสูตรวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ คำ
ระบุว่าต้องมีเรื่องของเพลงพื้นบ้าน การเรียนการสอนของเพลงพื้นบ้านก็ไม่มีเอกสาร
ประกอบการเรียนการสอน เพราะฉะนั้นครูผู้สอนก็ต้องสร้างแบบ บางคนก็ทำเป็น
นวัตกรรมขึ้นมา สร้างแบบการเรียนการสอนขึ้นมา ขึ้นอยู่กับเทคนิคของผู้สอนว่าจะ
ใช้โน้ตมาช่วยได้ไหม ถ้าสามารถทำโน้ตมาช่วยก็ขึ้นอยู่กับผู้สอน บางอย่างเน้นไม่
เหมือนกัน เน้นในเรื่องไหน มีสื่อการสอนอะไรยังงี้ก็สอดแทรกได้เลย จะใช้ใบความรู้
จะใช้รูปภาพ จะใช้สื่อให้เด็กวาด ในสิ่งที่เค้าเรียนแล้วได้อะไร ก่อนเรียนได้อะไร อย่าง
ของครูที่ครูทำก็จะใช้ชอล์กเป็นเครื่องดนตรีประกอบ เพราะอย่างเพลงภาคเหนือจะเป็น
เสียงตรง มันก็ใช้โน้ตได้ บางทีอาจจะมีการผันเสียงก็ใช้สัญลักษณ์เอา แต่เรื่องเครื่อง
ดนตรีประกอบก็ขึ้นอยู่กับความถนัด ความเชี่ยวชาญของครู อย่างครูก็จะมีใช้ฉิ่ง
ประกอบจังหวะ แต่ปกติขอจะไม่ได้ใช้ฉิ่งนะ จะใช้ฉาบ ใช้กลอง ครูเอากการสอนเพลง
ไทยมาประยุกต์ด้วย”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 3, สัมภาษณ์)

5) การวัดและประเมินผล

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ข้อมูลการวัดและประเมินผล

สภาพการจัดการเรียนการสอนด้านการวัดและประเมินผล	สถานศึกษา			ผู้เชี่ยวชาญ		
	1	2	3	1	2	3
1) ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผล						
1.1) การวัดและประเมินผลก่อนเรียน	√	√	√	-	√	√
1.2) การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน	√	√	√	√	√	√
1.3) การวัดและประเมินผลหลังเรียน	√	√	√	√	√	√
2) วิธีการการวัดและประเมินผล						
2.1) การวัดและประเมินผลด้านทักษะปฏิบัติ	√	√	√	√	√	√
2.2) การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	√	√	√	√	√	√
2.3) การวัดและประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบ	√	-	-	-	-	√
3) รูปแบบการวัดและประเมินผล						
3.1) การวัดแบบประเมินผลอิงเกณฑ์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	√	√	√	-	-	√

จากตารางที่ 9 วิเคราะห์ข้อมูลในด้านการวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมชมรม พบว่า มีการวัดและประเมินผล ดังนี้ 1) ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผล 2) วิธีการวัดและประเมินผล และ 3) รูปแบบการวัดและประเมินผล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผล

1.1) การวัดและประเมินผลก่อนเรียน พบว่า ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2 และ 3 มีการวัดและประเมินผลก่อนเรียน แต่ไม่มีเกณฑ์และเครื่องมือในการวัดและประเมินผล และไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้สอนจะประเมินทักษะของผู้เรียนทางตรง ให้ผู้เรียนขับร้องให้ฟัง เพื่อปรับใช้เป็นแนวทางในการสอนของผู้สอนให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน

1.2) การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน พบว่า ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านมีการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน โดยใช้วิธีการสังเกตทักษะการขับร้องของผู้เรียน โดยใช้วิธีการสังเกตระหว่างเรียนไปพร้อม ๆ กับการสอน

1.3) การวัดและประเมินผลหลังเรียน พบว่า ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านมีการวัดและประเมินผลหลังเรียน โดยผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3 มีการวัดและประเมินผลเมื่อจบภาคการศึกษาอิงตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการทดสอบทักษะการขับร้องและมีเพียงผู้สอนท่านที่ 1 เท่านั้นที่มีการวัดและประเมินผลด้านความสำคัญของเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา โดยใช้แบบทดสอบ ส่วนผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 และ 2 ไม่ได้มีการวัดและประเมินผลอิงตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เนื่องจากไม่ได้สอนในรูปแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพียงแต่มีการวัดและประเมินผลหลังเรียนในรูปแบบของการประเมินว่าผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะการขับร้องได้ไพบไรและถูกต้องตามวัตถุประสงค์หรือไม่

2) วิธีการวัดและประเมินผล

2.1) การวัดและประเมินผลด้านทักษะ พบว่า ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีการวัดและประเมินผลด้านทักษะสอดคล้องกับการกำหนดเนื้อหาการสอนทักษะ ได้แก่ (1) การออกเสียง (2) การเรียนรู้ทำนองเอื้อน (3) การวิเคราะห์ถ้อยคำและภาษา (4) การประยุกต์ทักษะการขับร้องกับทำนองและจังหวะ (5) การฝึกทักษะการขับร้องควบคู่กับเครื่องดนตรี โดยมีช่วงเวลาในการวัดและประเมินผลทั้งก่อนเรียน เพื่อประเมินทักษะการขับร้องของผู้เรียนก่อนเรียน ระหว่างเรียน โดยการสังเกตระหว่างการจัดการเรียนการสอน และ หลังเรียน หรือการวัดและประเมินผลปลายภาคเรียน โดยการทดสอบทักษะการขับร้อง

2.2) การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง พบว่า ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีการให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการสังเกตความตั้งใจ ความขยัน รวมถึงเจตคติต่อการเรียนดนตรี โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนที่แตกต่างกัน

2.3) การวัดและประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบ พบว่า มีเพียงผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 1 และผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3 เท่านั้นที่ใช้แบบทดสอบในการวัดและประเมินผลด้านองค์ความรู้ และความสำคัญของเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนา

3) รูปแบบการวัดและประเมินผล

3.1) การวัดแบบประเมินผลอิงเกณฑ์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า มีเพียงผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาทั้ง 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3 เท่านั้น ที่มีการกำหนดผลการประเมินรูปแบบ “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน” เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียนหรือชมรม ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กำหนด

สรุปได้ว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า มีการวัดและประเมินผล ดังนี้ 1) ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผล 2) วิธีการวัดและประเมินผล และ 3) รูปแบบการวัดและประเมินผล ครอบคลุมและสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ แต่ครอบคลุมและสอดคล้องกับการกำหนดเนื้อหาในการสอน และการจัดการเรียนการสอน และยังไม่มีเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่เป็นรูปแบบชัดเจน เนื่องจากเป็นเพียงรายวิชากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวอย่างบทสัมภาษณ์ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในด้านการวัดและประเมินผล ดังนี้

ผู้สอนท่านที่ 1

“ไม่ได้กำหนดอย่างชัดเจน แต่ใช้วิธีการประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรม และการแสดง และผลการปฏิบัติ สังเกตว่าเด็กคนไหน ร้องได้ถูกต้อง และร้องได้ดี ตามหลักการของการขับร้อง ให้ว่าเด็กผ่านหรือไม่ผ่าน เพราะชุมชนไม่มีเกรด อย่าง เรื่องของวัดความรู้ ตอนสิ้นเทอมโดยใช้แบบทดสอบ ประมาณ 10-20 ข้อ ถามสิ่งที่เรียนมา เช่น ซ้อมมีที่มาอย่างไร ขอพม่ามีลักษณะอย่างไร แล้วแต่เราตั้งคำถาม อันที่สองคือทักษะ ก็จะสังเกตจากที่เด็กมาแสดงให้ดู เกณฑ์ก็จะเน้นเรื่องของเนื้อร้อง ทำนอง และ จังหวะ สามอย่างนี้ และทัศนคติ สังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน บางคน เวลาเรียนก็มัวเล่น หรือเวลาทำกิจกรรมทำไม่ทำ มาสาย มาช้า”

“ในหนึ่งรุ่นต่อหนึ่งรุ่นก็จะเอาผล feedback มาวิเคราะห์ตัวเอง วิเคราะห์ การจัดการเรียนของเรา ว่าปัญหาคือเราไหม หรือว่าเด็ก ถ้าปัญหาอยู่ที่เรา เราจัดการเรียนการสอนที่ยากเกินไป เราอธิบายยากเกินไป เราก็ต้องปรับวิธีการเรียนการสอน อาจจะใช้สื่อการสอนให้มากขึ้น อันนี้ที่ผ่านมานะ ในส่วนของนักเรียนต้องดูว่าไม่ประสบความสำเร็จตรงไหน อาจจะเพิ่มเรื่องของแรงจูงใจหรือเปล่า สร้างความสนุก เล่นตลกขบขันในกิจกรรมไหม เล่าเจ๊ยะ เล่าเรื่องตลกเข้าไป เป็นการพัฒนาและปรับปรุงเรื่องของการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ”

(ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา สถานศึกษาที่ 1, สัมภาษณ์)

ผู้สอนท่านที่ 2

“หลัก ๆ เลยของผม ไม่ได้ตั้งเกณฑ์ไว้เหมือนวิชาหลัก ส่วนมากจะเน้นเรื่องหนึ่งคือการเอาใจใส่ที่มาจะเรียนวิชาชุมนุม ไม่ขาด มาตลอด มาให้เห็นว่าตั้งใจตลอด มีการตอบโต้กับครูก็คือ ครูรับท่อนนี้ผมไม่ได้ครับ ก็จะให้ผ่าน ส่วนเกณฑ์ที่ผมเขียนไว้ในวัตถุประสงค์ก็คือข้อรับรองได้ ไม่ได้หมายถึงว่าต้องร้องเก่ง ก็ขอให้ร้องเป็นเพลงก็ให้ผ่านแล้วครับ โดยส่วนมากก็จะดูจากความตั้งใจ”

(ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 2, สัมภาษณ์)

ผู้สอนท่านที่ 3

“เราดูตั้งแต่เราสอนมาแล้ว ว่าเด็กคนไหนมีความสนใจ active ตลอด มีความตั้งใจก็ให้ผ่าน สำหรับคนที่ได้ คือตัวเต็งก็จะมีรางวัล ว่าคนนี้ผ่านก็ถือว่ามีความพัฒนา ความก้าวหน้าขึ้น”

(ผู้สอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 3, สัมภาษณ์)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1

“แม่ก็จะดูเวลาสอนว่าเขาร้องถูกเสียง ถูกจังหวะไหม ถ้าไม่ถูกก็แก้ไข เอาจนร้องให้ได้”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 1, สัมภาษณ์)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3

“ทักษะการขับร้องก็จะประเมินตั้งแต่ตอนสอบเข้า ว่าสามารถร้องเลียนเสียงครูได้ไหม ตรงไหม ถ้าไม่ตรงก็ไม่รับ ก็แปลว่าเค้าร้องไม่ได้ เพราะเดี๋ยวไปเรียนจริง ๆ เค้าก็ร้องเรียนด้วยวิธีนี้ ไม่ได้มาวัดก่อนเรียนอีกที ส่วนด้านความรู้ครูก็จะทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้ข้อสอบชุดเดียวกัน การวัดทัศนคติเนี่ย ครูก็จะให้เด็กประเมินตนเองว่าเค้าได้อะไรจากการเรียนบ้าง และครูก็จะประเมินเด็กด้วย”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาท่านที่ 3, สัมภาษณ์)

จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน ครอบคลุมทั้ง 3 พิสัยการเรียนรู้ ได้แก่ ด้านองค์ความรู้ของเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนา ด้านการพัฒนาทักษะในการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา และด้านการพัฒนาเจตคติต่อการเรียนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา

2) การกำหนดเนื้อหาสาระ ประกอบด้วย เนื้อหาสาระของรายวิชา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะการขับร้อง ด้านบทเพลง และด้านวรรณกรรม

3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การอภิปรายกลุ่ม และกระบวนการการถ่ายทอดทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา

4) การใช้สื่อการสอน ประกอบด้วย สื่อการสอนประเภทเครื่องดนตรี สื่อการสอนประเภทสื่อผสมและเทคโนโลยี และสื่อสิ่งพิมพ์

5) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผล วิธีการวัดและประเมินผล และมีรูปแบบการวัดและประเมินผลในรายวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามเกณฑ์ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กำหนด

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ครูผู้สอนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพลงพื้นบ้านล้านนา อาจารย์และผู้เชี่ยวชาญในด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา อาจารย์และผู้เชี่ยวชาญด้านโคตยา นำเสนอตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน 2) การกำหนดเนื้อหาสาระ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การใช้สื่อการสอน และ 5) การวัดและประเมินผล ดังตารางที่ 10 การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

แนวทางจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่	ที่มาของแหล่งข้อมูล				แหล่งอ้างอิงข้อมูล
	ใช้ฉบับ ๒๕๖๓	บทเรียนที่ ๑๖๖	บทเรียนที่ ๑๖๗	บทเรียนที่ ๑๖๘	
	✓	✓	✓	✓	
	✓	✓	✓	✓	
	✓	✓	✓	✓	
2.1) แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่					
2.2) แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ					

แนวทางจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตตาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่	ที่มาของแหล่งข้อมูล				แหล่งอ้างอิงข้อมูล
	ใช้ค้นพบ ๒๕๔๗๓ ๔๔๔๔ ๔๔๔๔	เพลงพื้นบ้านล้านนา	เพลงพื้นบ้านล้านนา	เพลงพื้นบ้านล้านนา	
2.2) แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตตาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ (๓๐)	✓	✓	✓	✓	- ชมรมสืบสานตำนานปี่พาทย์ (2548). - Kenneth H. Phillips. Teaching Kids to Sing. USA: Schirmer Cengage Learning. (2014). - Kathleen L. Moehrke. The Kodaly Concept of Music education as it applies to Choral Warm-ups for the middle school choir. (1990). - Lois Choksy. The Kodaly Method I: comprehensive Music Education. (1999). - ผลการวิเคราะห์การคัดเลือกบทเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ตอนที่ 2.2
1) การคัดเลือกบทเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ควรมีการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความง่ายของเพลงที่ เหมาะสมกับความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอน ปลายเพื่อนำมากำหนดเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	
2) เนื้อหาสาระด้านทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ควรกำหนดให้มีเนื้อหาสาระด้านการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา	✓	✓	✓	✓	- ผลการวิเคราะห์การคัดเลือกบทเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ตอนที่ 2.2
1.1) การออกเสียง 1.2) การขับร้องประกอบท่อนอง และ 1.3) การขับร้อง ประกอบจังหวะ	✓	✓	✓	✓	
3) เนื้อหาความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านล้านนา ควรกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้านวัฒนธรรม ดังนี้ 3.1) การวิเคราะห์เนื้อคำ และภาษา ประกอบด้วย 3.1.1) สาระ 3.1.2) ตัวสะกด 3.1.3) คำสั้น-ยาว 3.1.4) อันที่ลักษณะและโครงสร้าง 3.2) การเรียนรู้ความหมายของวรรณกรรม เพื่อให้ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความหมายของเนื้อร้อง 3.3) ประวัติของบทเพลง และ ประวัติของผู้ประพันธ์บทเพลง	✓	✓	✓	✓	การสืบสาน - สภากาชาด สมบูรณ์ สัมภาษณ์ 7 มิถุนายน 2564. - จักร วชิรพงศ์ไพโร สัมภาษณ์ 16 มิถุนายน 2564. - อนุวัช คำสิงห์ สัมภาษณ์ 8 กรกฎาคม 2564. - กาญจนา ขาวงาม สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2564. - ชิมิพร ลือชัย สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2564. - สมชัย ตระการรุ่ง สัมภาษณ์ 18 สิงหาคม 2564 - วิภาวรรณ จำเริญพันธ์ สัมภาษณ์ 18 สิงหาคม 2564

แนวทางจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคดาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่	ที่มาของแหล่งข้อมูล				แหล่งอ้างอิงของข้อมูล
	ศูนย์นาฏศิลป์นาฏราชบุรี	กรมศิลปากร	กรมวัฒนธรรม	กรมวัฒนธรรม	
2.3) แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคดาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ การสอน การกำหนดเนื้อหาสาระ การลำดับความยากง่ายของเนื้อหาสาระ รวมถึงความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย โดยแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้	✓	✓	✓	✓	เอกสาร ตำรา และงานวิจัย - ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์. วิธีการสอนดนตรี (2560). - ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์. หลักการของโคดายสู่การปฏิบัติ วิธีการด้านดนตรีศึกษาโดยการสอนแบบโคดาย (2537). - ธวัชชัย นาควงษ์. โคดายุทธการปฏิบัติ (2544). - อภรณ์ ใจเที่ยง. หลักการสอน. (2550). - Kenneth H. Phillips. Teaching Kids to Sing. USA: Schirmer Gengage Learning. (2014). - Kathleen L. Moehrke. The Kodaly Concept of Music education as it applies to Choral Warm-ups for the middle school choir. (1990).
2.3.1) ขั้นที่ 1 การเตรียมการ (preparation) การสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้เรียนก่อนเข้าสู่เนื้อหาการเรียนการสอน 2.3.2) ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์หรือแสดงให้เห็นชัด (make conscious) ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนและผู้เรียนนำบทเพลงมาวิเคราะห์ร่วมกัน 2.3.3) ขั้นที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (presentation) ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ เน้นให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนไปพร้อม ๆ กับเนื้อหาสาระด้านดนตรี 2.3.3.1) ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้การบรรยายความเป็นมาของบทเพลง การสาธิตการขับร้องอย่างถูกต้องและไพเราะที่ละครเพลงร้องพื้นบ้านล้านนานั้น ๆ และให้ผู้เรียนร้องได้ตอบหรือขับร้องตามวรรคที่ผู้สอนสาธิต เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้ผู้เรียนในขั้นต้น	✓	✓	✓	✓	

แนวทางจัดการเรียนการสอนขั้นเรื่องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคดาเย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่	ที่มาของแหล่งข้อมูล				แหล่งอ้างอิงของข้อมูล
	คลังเพลงพื้นบ้านล้านนา	บทเพลงพื้นบ้านล้านนา ทฤษฎีและปฏิบัติ	บทเพลงพื้นบ้านล้านนา ทฤษฎีและปฏิบัติ	ดนตรีพื้นบ้านล้านนา	
2.3 แนวทางการจัดการเรียนการสอนขั้นเรื่องเพลงพื้นบ้านล้านนาใน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคดาเย สำหรับนักเรียนระดับ ประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการจัดการเรียนการสอน (ต่อ) 2.3.5) ขั้นที่ 5 การประเมินผล (evaluation) ผู้สอนควรหาแบบฝึกหัด หรือบทเพลงใหม่ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับบทเพลงที่ผู้เรียนค้นพบก่อนหน้านี้ มา ให้ผู้เรียนฝึกขับร้อง หรือให้ผู้เรียนฟังและทำการเขียนโน้ตตามที่ผู้เรียนได้ยิน ระดับเสียง 2.3.6) ขั้นที่ 6 การสังเคราะห์ (creation) ในขั้นตอนนี้ให้ผู้สอนให้ผู้เรียน ประพันธ์ทำนอง หรือเนื้อร้องขึ้นมาใหม่จากเนื้อหาสาระก่อนหน้านี้ ให้ผู้เรียน ประพันธ์โดยมีความยาวไม่มากนัก					การสัมภาษณ์ - สกปรานต์ สมจันทร์ สัมภาษณ์, 7 มิถุนายน 2564. - จักรี วชิรพงศ์ไพฑร สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2564. - ธนาภรณ์ คำสิงห์ สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2564. - กาญจนา ขาวงาม สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564. - จิรภัทร ลือชัย สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2564. - สมชัย ตระการรุ่ง สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2564 - วิภาวรรณ จำเริญพันธ์ สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2564
2.4 แนวทางการจัดการเรียนการสอนขั้นเรื่องเพลงพื้นบ้านล้านนาใน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคดาเย สำหรับนักเรียนระดับ ประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการใช้สื่อการสอน การใช้สื่อการสอนควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ การจัดการเรียน การสอน การเรียนการสอน รวมถึงความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียน ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ดังนี้					เอกสาร ตำรา และงานวิจัย - ณรุทธิ์ สุพจิรัตน์. วิธีการสอนดนตรี (2560). - อภรณ์ ใจเที่ยง. หลักการสอน. (2550).

แนวทางจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่	ที่มาของแหล่งข้อมูล				แหล่งอ้างอิงของข้อมูล
	ผู้แต่ง ๒๕๕๗ ๔๔๕ ๔๔๕๖๗	คณะครูผู้สอนโรงเรียน	ครูผู้สอนโรงเรียน	คณะครูผู้สอนโรงเรียน	
2.4 แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการใช้สื่อการสอน (๑๒)	✓	✓	✓	✓	การสัมภาษณ์ - สงกรานต์ สมจันทร์ สัมภาษณ์ 7 มิถุนายน 2564. - จักรี วชิรพงษ์ไพโร สัมภาษณ์ 16 มิถุนายน 2564. - ธนรักษ์ คำสิงห์ สัมภาษณ์ 8 กรกฎาคม 2564. - กาญจนา ขาวงาม สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2564. - จิรภัทร ลือชัย สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2564. - สมชัย ตระการรุ่ง สัมภาษณ์ 18 สิงหาคม 2564 - วิภาวรรณ จำเริญพันธ์ สัมภาษณ์ 18 สิงหาคม 2564
1) การใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องดนตรี ควรมีการใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องดนตรีประกอบการเรียนการสอนทั้งการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา เครื่องดนตรีไม่ควรถูกใช้เป็นสื่อการสอนหลักในการจัดการเรียนการสอน ควรเน้นไปที่การขับร้องโดยผู้สอนเป็นผู้สาธิต โดยแบ่งเป็นเครื่องดนตรีประเภททำนอง ตามที่ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญและถนัด เพื่อเป็นตัวกำหนดระดับเสียงและทำนอง เช่น สะล้อ ซอ ซึง เป็นต้น และเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง	✓	✓	✓	✓	
2) การใช้สื่อการสอนประเภทสื่อผสมและเทคโนโลยี ควรมีการใช้สื่อการสอน ประกอบด้วย สื่อมัลติมีเดีย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเภทเครื่องอัดเสียงหรือโปรแกรมบันทึกเสียง ประกอบการจัดการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	
3) การใช้สื่อการสอนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ควรมีการใช้สื่อการสอนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทตำรา หนังสือ และสมุดฉบับที่ก ประกอบการจัดการเรียนการสอน รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์ลักษณะรูปภาพประกอบการจัดการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	

แนวทางการจัดการเรียนการสอนขั้นเรื่องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่	ที่มาของแหล่งข้อมูล				แหล่งอ้างอิงของข้อมูล
	โรงเรียน อนุบาล แม่ฮ่องสอน	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแม่ฮ่องสอน	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแม่ฮ่องสอน	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแม่ฮ่องสอน	
2.5 แนวทางการจัดการเรียนการสอนขั้นเรื่องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่					เอกสาร ตำรา และงานวิจัย - ณรงค์ สุทธิกุล (2560). - อารมณ์ ไชยเที่ยง. หลักการสอน. (2550). - กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2560. (2560).
1) ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผล ควรมีการวัดและประเมินผลครบถ้วนทั้ง 3 ช่วงเวลา ประกอบด้วย การวัดและประเมินก่อนเรียน พื้นฐานความรู้ด้านเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา วัดทักษะขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน เพื่อสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการปฏิบัติทักษะ และการวัดและประเมินผลหลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารายภาคการศึกษา	✓	✓	✓	✓	การสัมภาษณ์ - สงกรานต์ สมจันทร์ สัมภาษณ์, 7 มิถุนายน 2564. - จักรี วิจิตรพงศ์ไพร่ สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2564. - ธนวิทย์ คำสิงห์ สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2564. - กาญจนา ขาวงาม สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564. - จิรภัทร ลือชัย สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2564. - สมชัย ตระการรุ่ง สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2564. - วิภาวรรณ จำเนียรพันธ์ สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2564
2) วิธีการวัดและประเมินผล ควรมีวิธีการวัดและประเมินผลด้านทักษะ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และการวัดและประเมินผลโดยแบบทดสอบ	✓	✓	✓	✓	

แนวทางการจัดการเรียนการสอนขั้นเรื่องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่	ที่มาของแหล่งข้อมูล				แหล่งอ้างอิงของข้อมูล
	ปฐกถา ๒๕๖๓ ๒๕๖๔ ๒๕๖๕ ๒๕๖๖	เอกสารประกอบเนื้อหา	เอกสารประกอบเนื้อหา	เอกสารประกอบเนื้อหา	
	เอกสารประกอบเนื้อหา	เอกสารประกอบเนื้อหา	เอกสารประกอบเนื้อหา	เอกสารประกอบเนื้อหา	
	เอกสารประกอบเนื้อหา	เอกสารประกอบเนื้อหา	เอกสารประกอบเนื้อหา	เอกสารประกอบเนื้อหา	
	เอกสารประกอบเนื้อหา	เอกสารประกอบเนื้อหา	เอกสารประกอบเนื้อหา	เอกสารประกอบเนื้อหา	
5 แนวทางการจัดการเรียนการสอนขั้นเรื่องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการวัดและประเมินผล (ต่อ)	วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงควรเกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขั้นที่ 1, 4 และ 5 ทั้งนี้ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เนื่องจากผู้เรียนมีความรู้และความสามารถด้านพื้นฐานทางด้านดนตรีแตกต่างกัน				
3) รูปแบบการวัดและประเมินผล	ควรใช้รูปแบบการวัดและประเมินผลแบบอิงเกณฑ์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดผลการประเมินรูปแบบ “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน”				

จากตารางที่ 9 สามารถวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดังนี้

1. แนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์การสอน

แนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์การสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคตยา ผู้สอนควรกำหนดวัตถุประสงค์การสอนอย่างมีระบบ โดยวางแผนการสอนให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนควรได้รับ วิธีการของโคตยาให้ความสำคัญของบทเพลงที่จะคัดเลือกมาเป็นส่วนหนึ่งในเนื้อหาสาระนั้น ๆ เป็นหลักในการกำหนดวัตถุประสงค์การสอน ทั้งนี้การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนควรกำหนดให้ครบทั้ง 3 พิสัยการเรียนรู้ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านทักษะพิสัย และการกำหนดวัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัย ดังนี้

1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ประวัติความเป็นมาของเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ความสำคัญของเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา รวมถึงประวัติของเพลงที่ผู้สอนคัดเลือกมาจัดการเรียนการสอน

1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านทักษะพิสัย ควรกำหนดวัตถุประสงค์การสอนอย่างชัดเจนในส่วนของการพัฒนาทักษะการขับร้อง และเนื้อหาสาระดนตรีที่ผู้เรียนควรได้รับ ตามหลักและวิธีการที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความไพเราะของการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา และกำหนดให้ผู้เรียนมีทักษะปฏิบัติทักษะการขับร้องควบคู่กับเครื่องดนตรี เพื่อพัฒนาไปสู่ทักษะการแสดง

1.3 การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัย กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเจตคติที่ดีต่อเพลงพื้นบ้านล้านนา ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีความรัก ห่วงแหน เล็งเห็นคุณค่า และภาคภูมิใจในเพลงพื้นบ้านล้านนา ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าต่อการเรียนดนตรีด้วย

จากแนวทางการใช้สื่อการสอนในการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 3 พิสัยข้างต้น ซึ่งประกอบด้วย 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านทักษะพิสัย และ 3) การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัย ผู้วิจัยนำเสนอหลักการประยุกต์แนวทางดังกล่าว โดยยกตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงซอพม่า ดังนี้ การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ผู้เรียนสามารถเล่าประวัติความเป็นมาของเพลงซอเจี้ยวได้ การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านทักษะพิสัย ได้แก่ ผู้เรียนสามารถขับร้องเพลงซอพม่าได้อย่างถูกต้องและไพเราะตามรูปแบบทำนองและจังหวะ การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านทักษะพิสัย ในด้านนี้ผู้สอนอาจกำหนดวัตถุประสงค์ในด้านเจตคติที่ดีต่อเพลงพื้นบ้านล้านนา หรือกำหนดได้จาก

พฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนของผู้เรียนเชิงบวก เช่น ผู้เรียนมีความตั้งใจทำกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น

2. แนวทางการกำหนดเนื้อหาสาระ

การกำหนดเนื้อหาสาระเป็นขั้นตอนที่สำคัญเป็นอย่างมาก ผู้สอนควรกำหนดเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการสอน ทักษะและเนื้อหาด้านดนตรีที่ผู้เรียนควรได้รับ แนวทางการกำหนดเนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอนขับร้องพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคตยา ควรมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การคัดเลือกบทเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา 2) เนื้อหาสาระด้านทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา 3) เนื้อหาด้านวรรณกรรมเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ดังนี้

2.1 การคัดเลือกบทเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ผู้สอนต้องมีเพลงจำนวนหนึ่งเพื่อกำหนดเนื้อหาสาระในการสอน เพื่อใช้บทเพลงหลักในการกำหนดเนื้อหาสาระ โดยจะเกิดขึ้นตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์การสอน ควรคำนึงถึงความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกบทเพลงที่จะนำมาใช้กำหนดเนื้อหาสาระในการสอน ผู้วิจัยได้ใช้แบบวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านตามแนวคิดของโคตยาที่พัฒนาขึ้นโดย รศ.ดร.ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านดนตรีเป็นหลัก ได้แก่ 1) อัตราจังหวะ 2) ช่วงเสียง 3) ลักษณะทำนอง 4) ลักษณะจังหวะ และ 5) รูปแบบของทำนอง โดยผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารทำนองเพลงร้องพื้นบ้านล้านนาและรวบรวมได้ทั้งหมด 21 ทำนอง และทำการคัดเลือกจากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมชมรม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระด้านบทเพลง นำมายกตัวอย่างประกอบด้วย 3 บทเพลง ได้แก่ 1) ซอพม่า 2) ซอล่องน่าน 3) ซอเจี๊ว โดยผลการวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การคัดเลือกบทเพลง มีดังนี้

ตารางที่ 11 ผลวิเคราะห์การคัดเลือกเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนาที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

ชื่อเพลง	อัตราจังหวะ	การจัดเรียงของเสียง	บันไดเสียง	ช่วงกว้าง	ช่วงกลุ่มตัวโน้ต	ลักษณะทำนอง	รูปแบบทำนอง	ลักษณะเนื้อร้อง
1) ซอพม่า	4/4	ท (ค) ร ม พ ซ ท คี	ลา-เทสโทนิค (E) (E Major)	B,-C'	E-B	เรียง และ กระโดด	AB	เนื้อเต็มมีการเอื้อน
2) ซอล่องน่าน	4/4	ซ ล (ค) ร ม ซ ล คี	โด-เพนตาโทนิค (B) (B Major)	G,-C'	C-G	เรียง และ ซ้ำ	ABC	เนื้อเต็มมีการเอื้อน
3) ซอเจี๊ว	4/4	ซ ล ค ร ม ซ (ล) คี	ลา-เพนตาโทนิค (A) (A minor)	G,-C	A,-A	เรียง และ กระโดด	AB	เนื้อเต็มมีการเอื้อน

จากตารางที่ 11 สามารถวิเคราะห์ผลวิเคราะห์การคัดคัดเลือกเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนาที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

2.1.1) ซอพม่า (เจ้าสุวัตร นางบัวคำ) เป็นทำนองซอสั้น ๆ และจดจำง่าย ได้มาจากชาวพม่าขณะที่เข้ามาปกครองล้านนา ช่วงขอนิยมขับซอเดี่ยว ซอโต้ตอบ ซอเป็นเรื่องราว ซอประกอบการรำรำ โดยดัดแปลงให้เป็นภาษาล้านนา มีองค์ประกอบด้านดนตรี เป็นเพลงที่มีอัตราจังหวะ 4/4 มีช่วงกว้างของเสียงจาก B,-C' อยู่ในช่วงเสียงที่ผู้เรียนในระดับนี้สามารถขับร้องได้เหมาะสมกับพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย อยู่ในบันไดเสียง ลา-เฮกซะโทนิค (E) ลักษณะของทำนองมีการเรียงจัดเรียงและการกระโดดของขึ้นคู่เสียงในระยะช่วงคู่ 3 5 และ 7 ลักษณะของจังหวะประกอบด้วย โน้ตตัวดำประจุ และเข้บัตหนึ่งชั้น เป็นกลุ่มจังหวะที่ผู้เรียนจะได้เรียนตั้งแต่ประถมศึกษาตอนต้น รูปแบบของทำนองคือ AB ดังตัวอย่างโน้ตเพลง ดังนี้

ภาพที่ 5 ซอพม่า (เจ้าสุวัตร นางบัวคำ)

2.1.2) ซอล่องน่าน (น้อยใจยา) เป็นซอที่มีกำเนิดในจังหวัดน่าน มีทำนองจังหวะลีลาเหมือนกระแสน่าน มีเสียงสูงต่ำ อ่อนช้อย นิยมใช้ทำนองซอล่องน่านเพื่อลำดับเหตุการณ์ ยอพระเกียรติ พรรณนาธรรมชาติ มีองค์ประกอบด้านดนตรี เป็นเพลงที่มีอัตราจังหวะ 4/4 มีช่วงกว้างของเสียงจาก G,-C' เป็นช่วงเสียงที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย อยู่ในบันไดเสียง โด-เพนตาโทนิค (B) ลักษณะของทำนองมีการจัดเรียงการซ้ำของเสียง และการกระโดดในระยะช่วงคู่ 3 4 5 และ 6 ลักษณะของจังหวะประกอบด้วย โน้ตตัวดำ ตัวหยุดโน้ตตัวดำ เข้บัตหนึ่งชั้น และตัวหยุดโน้ตเข้บัตหนึ่งชั้น เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย รูปแบบของทำนองคือ ABB' ดังตัวอย่างโน้ตเพลง ดังนี้

ซอล่องน่าน

A B

พวง ดอก - ไม้ - เป้ง-บาน ส - ลอน - หมู ภา - มร แม่ เฝิง - สอด - ไล่ ดอก พิ -

7 กุล ของ พี่ ตัน - ไต่ ลม พัด ไม้ มา สู บ้าน สู รั ้น แ่ ชัด เข้า สู สอง -

12 C
หู - ว่า สี - ชม - พู ถูก ปล้า-เค้า เนิง เค้า มั่น

19
ตาย - ปลาย มั่น เล้ง ล้า - กิ่ง - เนิง ตาย - โคน - หวย แนวน ดอก พิ -

23
กุล ก็ คือ ดอก แก้ว ไป เป็น ของ พี่น แล้ว เนอ

ภาพที่ 6 ซอล่องน่าน (น้อยใจยา)

2.1.3) ซอเจี้ยว (เสเลเมา) เป็นทำนองของชาวไทยใหญ่ หรือชาวเจี้ยว ซึ่งเป็นชนชาติหนึ่งในรัฐฉาน ประเทศพม่า ที่ชาวล้านนามีการติดต่อ และรับเอาวัฒนธรรมบางอย่างเข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ท่วงทำนองมีความคึกคัก สนุกสนาน มีองค์ประกอบด้านดนตรีเป็นเพลงที่มีอัตราจังหวะ 2/4 มีช่วงกว้างของเสียงจาก G-C อยู่ในช่วงเสียงอยู่ในช่วงเสียงที่ผู้เรียนในระดับนี้สามารถขับร้องได้ เหมาะสมกับพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย อยู่ในบันไดเสียง ลา-เพนตาโทนิค (A) ลักษณะของทำนองมีการจัดเรียงของเสียงและการกระโดดของขึ้นคู่เสียงในระยะช่วงคู่ 3 และ 5 ลักษณะของจังหวะประกอบด้วย โน้ตตัวเข็บตหนึ่งชั้นประจุ และโน้ตเข็บตสองชั้น เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับนี้ รูปแบบของทำนองคือ AB ดังตัวอย่างโน้ตเพลง ดังนี้

ซอเจี้ยว (เสเลเมา)

เส - เล - มา บ่า เตี้ยว เพ็ก เช็ก ข้าม น้ำ เล็ก ก็ บ่ ได้ ขอด สาย ึง

หนาม เต็ด ค่ำ มา จ้อง เอา ขน ก็ แมง โพรง ตา วัน ลง เช่น จะ แหว ตา ผึ่ง

ภาพที่ 7 ซอเจี้ยว (เสเลเมา)

จากตารางการวิเคราะห์ สรุปได้ว่า การคัดเลือกเพลงซอเพื่อนำมาการสอนทักษะขับร้องที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ทั้ง 3 เพลง เป็นเพลงที่มีอัตราจังหวะ 4/4 ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายสามารถเรียนรู้ได้ เนื่องจากเป็นอัตราจังหวะที่ผู้เรียนจะได้เรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนต้น ช่วงกว้างของเสียง ทั้ง 3 เพลง จาก F-E' อยู่ในช่วงเสียงที่ผู้เรียนสามารถขับร้อง แม้ว่าจะเป็นช่วงเสียงที่ค่อนข้างกว้าง แต่ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายมีแนวโน้มที่จะขยายช่วงเสียงให้กว้างขึ้นได้ ลักษณะของทำนอง มีการจัดเรียงของเสียงที่เหมาะสมกับการสอนองค์ประกอบด้านดนตรี เรื่อง บันไดเสียง การซ้ำของเสียง เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนที่มีการเรียนรู้จากการซ้ำของทำนอง และการกระโดดของขั้นคู่เสียงในระยะช่วงคู่ 3 และ 5 เป็นระยะช่วงคู่เสียงที่นิยมใช้บ่อยที่สุดทั้ง 3 เพลง ระยะช่วงคู่ 4 ในห้องที่ 2 ของซอล่องน่าน ระยะช่วงคู่ 6 ในห้องที่ 26 ของซอล่องน่าน และระยะช่วงคู่ 7 ในห้องที่ 5 ของซอพม่า ซึ่งการกระโดดของขั้นคู่เสียงมักปรากฏในเนื้อร้องที่มีการเอื้อนของทำนอง เพื่อให้การขับร้องของทำนองตรงตามการออกเสียงสำเนียงล้านนา เหมาะสมกับการสอนองค์ประกอบด้านดนตรี เรื่อง ขั้นคู่ เพื่อพัฒนาทักษะการขับร้องของผู้เรียน ลักษณะของจังหวะที่นิยมใช้จะเป็นรูปแบบจังหวะที่คล้ายกันทั้ง 3 บทเพลง คือ โน้ตตัวดำ โน้ตตัวดำประจุด โน้ตเข้บัตหนึ่งชั้น และโน้ตเข้บัตสองชั้น เป็นรูปแบบจังหวะที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน รูปแบบของทำนองในซอเจี้ยว (เสเลเมา) และซอพม่า (เจ้าสุวัตร นางบัวคำ) มีรูปแบบของทำนองที่เหมือนกัน สังเกตได้ว่าเป็นลักษณะทำนองสั้น ๆ ง่ายต่อการเรียนรู้และจดจำรูปแบบทำนองในวัยของผู้เรียน ส่วนในซอล่องน่าน (น้อยใจยา) เป็นเพลงที่ค่อนข้างยาวกว่าทั้ง 2 เพลงข้างต้น จึงมีรูปแบบของทำนองที่ยากกว่า แต่ลักษณะของทำนองในแต่ละท่อนก็ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก เหมาะสมกับการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้รูปแบบของทำนองที่ยากขึ้น

นอกจากนี้ในส่วนของเนื้อร้องที่ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกมาทั้ง 3 เพลง มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน ซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้เรียนรู้องค์ประกอบด้านดนตรี ทักษะการขับร้อง และเนื้อร้องที่สอดแทรกความสนุกสนาน และคติ คำสอนในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ยังมีเนื้อร้องประกอบทำนองซอนอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาวิเคราะห์และสรุปผลข้างต้นที่สามารถนำมาจัดการเรียนการสอนทักษะการขับร้องให้กับผู้เรียนได้อีกมากมาย เนื่องจากเพลงขอเป็นเพลงที่มีการแต่งเนื้อร้องประกอบทำนองขึ้นมาใหม่ตามจุดประสงค์ของการนำเพลงขอไปบรรเลง ทั้งนี้ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความหมายของเนื้อร้องให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนด้วย

2.2 เนื้อหาสาระด้านทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา การกำหนดเนื้อหาสาระด้านทักษะการขับร้องตามวิธีการของโคตยา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถขับร้องได้อย่างถูกต้องและไพเราะเท่านั้น ไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนสามารถขับร้องได้อย่างไพเราะขั้นสูง ผู้สอนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับทักษะและความสามารถในการขับร้องได้อย่างถูกต้องและไพเราะเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ผู้สอนสามารถนำมาเป็นแนวทางในการสอนสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาตามหลักการสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ได้แก่ ทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา การออกเสียง การขับร้องประกอบทำนอง การขับร้องประกอบจังหวะ

2.3) เนื้อหาด้านวรรณกรรมเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ผู้สอนควรคำนึงถึงการกำหนดการเรียนรู้ด้านวรรณกรรม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านวรรณกรรมของแต่ละบทเพลง โดยคำนึงถึงพัฒนาการและประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้

2.3.1) การวิเคราะห์ถ้อยคำและภาษา จากเพลงร้องพื้นบ้านล้านนาที่ผู้สอนคัดเลือกมาสอน ประกอบด้วย สาระ ตัวสะกด คำสั้น-ยาว ฉันทลักษณ์และโครงสร้าง

2.3.2) การเรียนรู้ความหมายของวรรณกรรม เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความหมายของเนื้อร้อง นำไปสู่การถ่ายทอดอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.3) ประวัติของบทเพลง และ ประวัติของผู้ประพันธ์บทเพลง

3. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

แนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคตยา ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์การสอน การกำหนดเนื้อหาสาระ การลำดับความยากง่ายของเนื้อหาสาระ รวมถึงความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย และผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และลำดับขั้นตอน เพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1) ขั้นที่ 1 การเตรียมการ (preparation) ในขั้นตอนนี้จะเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน การสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้เรียนก่อนเข้าสู่เนื้อหาการเรียนการสอน ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนเป็นผู้วิเคราะห์เนื้อหาสาระจากบทเพลงที่ผู้เรียนคุ้นเคย และมีประสบการณ์ร่วมด้วยตนเอง หรือผู้สอนสามารถใช้ขั้นการเตรียมการเป็นการทบทวนเนื้อหาการเรียนในครั้งก่อนหน้าก่อนนำเข้าสู่บทเรียนใหม่ต่อไปได้ ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ผู้สอนสามารถใช้ทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาบทเพลงอื่นที่ผู้เรียนเคยขับร้องมาก่อนหน้านี้ แต่มีความสอดคล้องกับเพลงที่ผู้สอนจะใช้เป็นเนื้อหาสาระหลักในการจัดการเรียนการสอน หลังจากนั้นผู้สอนจะนำเข้าสู่เพลงร้องพื้นบ้านล้านนาที่เป็นเพลงในเนื้อหาสาระหลัก โทนการสาดิการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาให้ผู้เรียนฟัง 1 รอบ พร้อมกับบรรยายประวัติที่มา ความสำคัญของเพลงนั้น ๆ ก่อนนำเข้าสู่ขั้นต่อไป

3.2) ขั้นที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (presentation) ควรจัดกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอน โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ เน้นให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนไปพร้อม ๆ กับเนื้อหาสาระด้านดนตรี โดยที่ผู้สอนไม่ได้ระบุเนื้อหาอย่างชัดเจนไปในกิจกรรม แต่จะสรุปในขั้นต่อไป ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคตยา สามารถทำได้ดังนี้

3.2.1) ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการสาดิการขับร้องอย่างถูกต้องและไพเราะที่ละวรรคของเพลงร้องพื้นบ้านล้านนานั้น ๆ และให้ผู้เรียนร้องโต้ตอบหรือขับร้องตามวรรคที่ผู้สอนสาดิ เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้ผู้เรียนในขั้นต้น

3.2.2) ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ไหวพริบ การเคลื่อนไหว (movement) ประกอบการขับร้อง หรือกิจกรรมอื่น ๆ ประกอบการขับร้อง ได้แก่ ในรอบแรก ผู้สอนให้ผู้เรียนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา และให้ผู้เรียนเดินเป็นวงกลมตามจังหวะ (beat) รอบที่สอง ผู้สอนให้ผู้เรียนวิ่งเมื่อถึงโน้ตจังหวะที่สั้นขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความแตกต่างของลักษณะของจังหวะ เป็นต้น

3.2.3) ผู้สอนสามารถให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเดี่ยวหรือกลุ่มก็ได้ ตามวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง การจัดกิจกรรมเดี่ยวจะช่วยให้ผู้สอนสามารถเจาะจงเนื้อหาสาระให้ผู้เรียนรายบุคคล ส่วนการจัดกิจกรรมกลุ่มช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมร่วมกัน และเสริมทักษะการฟังเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาไปสู่ทักษะการประสานเสียง และรูปแบบทำนองต่าง ๆ เช่น ทำนองวน (round) เป็นต้น

3.2.4) ผู้สอนสามารถใช้สัญญาณมือตามวิธีการของโคตยา ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านล้านนา ผู้สอนสามารถใช้สัญญาณมือนอกเหนือจากวิธีการของโคตยา อาจเป็นเพียงการใช้ระดับมือเพื่อกำหนดระดับเสียงประกอบการขับร้องระดับเสียงให้ผู้เรียนเรียนรู้ระดับเสียงอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

3.2.5) ผู้สอนสามารถใช้สัญลักษณ์ในลักษณะของรูปภาพต่าง ๆ แทนระดับเสียงหรือจังหวะต่าง ๆ ได้ ยกตัวอย่างเช่น ผู้สอนสามารถใช้สัญลักษณ์รูปส้ม 1 ผล แทนโน้ตตัวดำหรือโน้ตที่มีค่า 1 จังหวะ และใช้สัญลักษณ์รูปส้มในขนาดเล็กลง 2 ผลวางคู่กัน แทนโน้ตเข้ตสองชั้น 2 ตัว หรือโน้ตที่มีค่าเท่ากับ $\frac{1}{2}$ จังหวะ 2 ตัว เป็นต้น

3.3) ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์หรือแสดงให้เห็นชัด (make conscious) ในขั้นตอนนี้
เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนและผู้เรียนนำบทเพลงมาวิเคราะห์ร่วมกัน โดยผู้สอนจะเลือกบทเพลงที่ผู้เรียนร้องได้อย่างแม่นยำมาประกอบการวิเคราะห์ ผู้สอนจะเสนอเกณฑ์หรือเงื่อนไขเพื่อชี้แนวทางในให้ผู้เรียนวิเคราะห์เนื้อหาสาระได้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยนำเสนอการยกตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงขอเจี้ยว ผู้สอนทำการเขียนเนื้อร้องเพลงขอเจี้ยวบทกระดาน โดยผู้สอนกำหนดให้ | แทนการ “เดิน” □ แทนการ “วิ่ง” และ [.] แทนการ “กระโดด” (skip) และให้ผู้เรียนลองออกมาวางแผนภาพสัญลักษณ์จังหวะบนกระดานตามเนื้อร้อง เป็นต้น

3.4) ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล (evaluation) ในขั้นตอนนี้ผู้สอนสามารถทำการวัดและประเมินผลความรู้และความเข้าใจของผู้เรียนได้หลายวิธี ได้แก่ ผู้สอนวางแผนภาพบนกระดานตามแบบฝึกหัดที่ผู้สอนเตรียมมา และให้ผู้เรียนตอบคำถามหรือร้องคำแทนจังหวะตาม หรือผู้สอนจะเป็นผู้ตอบจังหวะให้ผู้เรียนตามแบบฝึกหัดที่ผู้สอนเตรียมมา และให้ผู้เรียนเขียนสัญลักษณ์แทนจังหวะตามที่ผู้เรียนได้ยิน (dictation) หรือผู้สอนอาจใช้วิธีการนำทำเพลงพื้นบ้านล้านนาที่ทำการจัดการเรียนการสอนไปก่อนหน้านี้ให้ผู้เรียนประพันธ์เนื้อร้องขึ้นมาใหม่ ตามความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียน เป็นต้น

จากแนวทางข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการนำยกตัวอย่างการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้สอนนำไปประยุกต์ใช้ ดังแผนภาพท้ายบท

4. แนวทางการใช้สื่อการสอน

ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

4.1) การใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องดนตรี ใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องดนตรีประกอบการเรียนการสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา โดยแบ่งเป็นเครื่องดนตรีประกอบทำนอง ตามที่ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญและถนัด เพื่อเป็นตัวกำหนดระดับเสียงและทำนอง เช่น สะล้อ ซอ ซลุ่ย เป็นต้น และเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง ทั้งนี้เครื่องดนตรีไม่ควรใช้เป็นสื่อการสอนหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรเน้นไปที่การขับร้องโดยผู้สอนเป็นผู้สาธิต และใช้เครื่องดนตรีเป็นเพียงการตั้งเสียงร้องของครูผู้สอนเท่านั้น การใช้เครื่องดนตรีจะเป็นการนำมาใช้ภายหลังจากที่ผู้เรียนสามารถขับร้องได้อย่างแม่นยำแล้ว

4.2) การใช้สื่อการสอนประเภทสื่อผสมและเทคโนโลยี ใช้สื่อการสอนประเภทสื่อมัลติมีเดีย เพื่อสร้างแรงจูงใจในการจัดการเรียนการสอน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเภทเครื่องอัดเสียงหรือโปรแกรมบันทึกเสียง ประกอบการจัดการเรียนการสอน

4.3) การใช้สื่อการสอนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ใช้สื่อการสอนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทตำรา หนังสือ และสมุดจดบันทึก ประกอบการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการเรียนการสอน นอกจากนี้ผู้สอนยังสามารถใช้สื่อสิ่งพิมพ์ลักษณะรูปภาพประกอบการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างมีระบบและขั้นตอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนด

จากแนวทางการใช้สื่อการสอนในการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 3 ประเภทข้างต้น ซึ่งประกอบด้วย 1) สื่อการสอนประเภทเครื่องดนตรี 2) สื่อการสอนประเภทสื่อผสมและเทคโนโลยี และ 3) สื่อการสอนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ผู้วิจัยนำเสนอหลักการประยุกต์แนวทางดังกล่าว ดังนี้ หากผู้สอนจัดการเรียนการสอนเพลงซอเงี้ยว ผู้สอนจะสอนโดยใช้วิธีการสาธิตให้ผู้เรียนร้องตามที่ละวรรคจนจบท่อนหรือจบเพลงก่อน หลังจากนั้นผู้สอนจะนำเครื่องดนตรีมาบรรเลงทำนองเพลงซอพม่า เพื่อสร้างความคุ้นเคยหรือสร้างประสบการณ์ใหม่ให้ผู้เรียนเห็นว่าเพลงซอพม่าเมื่อบรรเลงโดยเครื่องดนตรีแล้วมีลักษณะอย่างไร ผู้สอนสามารถใช้สื่อประเภทผสมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยการเปิดทำนองเพลงซอเงี้ยวจากสื่อวีดิทัศน์ให้ผู้เรียนขับร้องประกอบทำนอง เพื่อเป็นการเตรียมทักษะสู่การขับร้องพร้อมวงดนตรีหรือทักษะการแสดง และผู้สอนสามารถใช้สื่อประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ โดยผู้สอนจัดทำแผ่นภาพรูปสัญลักษณ์จังหวะที่ปรากฏในเพลงซอเงี้ยว เพื่อประกอบการทำกิจกรรมการเรียนการสอนเนื้อหาสาระดนตรีให้แก่ผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยาได้ เป็นต้น

5. แนวทางการวัดและประเมินผล

ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเนื้อหาสาระ การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

5.1) ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผล ควรมีการวัดและประเมินครอบคลุมทั้ง 3 ช่วงเวลา ประกอบด้วย การวัดและประเมินก่อนเรียน วัดและประเมินผลพื้นฐานความรู้ด้านเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา วัดทักษะขับร้องพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน เพื่อสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน รวมถึงการปฏิบัติทักษะ การสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา รวมถึงการสอนทักษะการปฏิบัติดนตรีอื่น ๆ

ควรใช้การประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อวัดและประเมินทักษะและพฤติกรรมในชั้นเรียน และการวัดและประเมินผลหลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารายภาคการศึกษา

5.2) วิธีการวัดและประเมินผล ควรใช้วิธีการวัดและประเมินผลด้านทักษะ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และการวัดและประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบ เพื่อวัดและประเมินผลองค์ความรู้ด้านพุทธิพิสัยของผู้เรียน วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงควรเกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกขั้นตอน ทั้งนี้ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เนื่องจากผู้เรียนมีความรู้และความสามารถด้านพื้นฐานทางด้านดนตรีแตกต่างกัน แม้ว่าผู้เรียนจะเรียนมาในกลุ่มหรือระดับชั้นเดียวกัน

5.3) รูปแบบการวัดและประเมินผล ควรใช้รูปแบบการวัดและประเมินผลแบบอิงเกณฑ์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดผลการประเมินรูปแบบ “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน” ทั้งนี้หากผู้สอนมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ จะสามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยแนวทางข้างต้นเป็นแนวทางในการไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยครอบคลุมองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน 2) การกำหนดเนื้อหาสาระ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การใช้สื่อการสอน และ 5) การวัดและประเมินผล ทั้งนี้การนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ ขึ้นอยู่กับบริบท สภาพท้องถิ่น ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน และผู้สอนด้วย

ผู้วิจัยทำการยกตัวอย่างการนำแนวทางจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นแผนภาพ ดังนี้

ตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงข่อยเงี้ยว ตามวิธีการของโคดาย

เส - เล - มา... ป่า เตียว เพ็ก เข็ก... ข้าม น้ำ... เล็ก ก็ บ่ ได้... ขอด... สาย... ดง...

5
หนาม... เด็ด... คำ... มา... จ้อง... เอา... ขน... ก็... มั่ง... โพร่ง... คำ... วัน... ลง... เช่น... จะ... แฉว... คำ... มั่ง

วัตถุประสงค์

- 1) ผู้เรียนสามารถเล่าประวัติความเป็นมาของเพลงข่อยเงี้ยวได้
- 2) ผู้เรียนสามารถขับร้องเพลงข่อยเงี้ยวได้อย่างถูกต้องและไพเราะตามรูปแบบทำนองและจังหวะ
- 3) ผู้เรียนสามารถใช้คำแทนพยางค์จังหวะ ทิม-วิ ได้ถูกต้องตามอัตราจังหวะ 4/4

สื่อการสอน

- 1) แผ่นภาพสัญลักษณ์แทนจังหวะ

ทา | ที-ที □ ทิม-วิ □

กิจกรรมการเรียนการสอน

1 Preparation

- ผู้สอนเล่าประวัติความเป็นมาของข่อยเงี้ยวให้ผู้เรียนฟัง
- ผู้สอนร้องเพลงข่อยมาให้ผู้เรียนฟัง 1 รอบ

2 Presentation

- ผู้สอนสาธิตการขับร้องเพลงข่อยเงี้ยวทีละวรรคและให้ผู้เรียนขับร้องตาม
- ผู้สอนสาธิตการขับร้องเพลงข่อยเงี้ยวทีละท่อนและให้ผู้เรียนขับร้องตาม
- ในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถขับร้องเพลงข่อยเงี้ยวได้อย่างถูกต้อง ผู้สอนสามารถขับร้องทีละวรรคหรือจะเพิ่มเติมทีละคำเพื่อทบทวนและแก้ไขใหม่ หรือผู้สอนสามารถใช้มือเพื่อแสดงถึงความต่ำสูงของระดับเสียงประกอบ
- หลังจากให้ผู้เรียนขับร้องได้อย่างแม่นยำแล้ว ผู้สอนให้ผู้เรียนขับร้องเพลงข่อยเงี้ยวจนจบเพลง 3 รอบ
- ผู้เรียนร้องเพลงข่อยเงี้ยวพร้อมเดินเป็นวงกลม ใต้เท้าตามจังหวะเคาะ (beat) 4-5 รอบ
- ผู้เรียนร้องเพลงข่อยเงี้ยวพร้อมเดินเป็นวงกลมและตบมือตามจังหวะของคำร้อง 4-5 รอบ
- ผู้เรียนร้องเพลงข่อยเงี้ยวพร้อมเดินเป็นวงกลมและตบมือตามจังหวะของคำร้อง เมื่อถึงโน้ตจังหวะ ที-ที ให้ผู้เรียนวิ่ง และเมื่อถึงโน้ตจังหวะ ทิม-วิ ให้ผู้เรียนก้าวกระโดด (skip)

3 Make Conscious

- ผู้สอนเขียนคำร้องของเพลงข่อยเงี้ยวท่อน "ข้ามน้ำเล็กก็บ่ได้ขอดสายดง" ลงบนกระดาน
- ผู้สอนถามผู้เรียนว่า ถ้า | แทน "เดิน" □ แทน "วิ่ง" และ □ แทนก้าวกระโดด ผู้เรียนจะเขียนโน้ตจังหวะเพลงข่อยเงี้ยวได้อย่างไร และให้นักเรียนออกมาวางแผนภาพบนกระดาน
- ผู้สอนกำหนดให้ | แทน "ทา" □ แทน "ที-ที" และ □ แทน "ทิม-วิ" และให้ผู้เรียนอ่านคำแทนจังหวะของข่อยเงี้ยวเป็นคำแทนจังหวะข้างต้น
- ผู้สอนให้ผู้เรียนร้องเพลงข่อยเงี้ยวตามคำร้องอีกครั้ง ประมาณ 4-5 รอบ พร้อมกับก้าวเท้าเดิน วิ่ง และก้าวกระโดดตามจังหวะ

4 Evaluation

- วิธีที่ 1: ผู้สอนวางแผนภาพบนกระดานแบบฝึกหัดให้ผู้สอนเตรียมไว้ให้ผู้เรียนตบมือและร้องคำแทนจังหวะ เพื่อประเมินผลความเข้าใจของผู้เรียน
- วิธีที่ 2: ผู้สอนตบมือและให้ผู้เรียนเขียนสัญลักษณ์แทนจังหวะ (dictation) ตามที่ผู้เรียนได้ยิน
- วิธีที่ 3: ผู้สอนให้ผู้เรียนประพันธ์คำร้องขึ้นมาใหม่ โดยกำหนดให้ใช้จังหวะตามที่เรียนมาข้างต้น

ภาพที่ 8 ตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงข่อยเงี้ยว ตามวิธีการของโคดาย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสรุปสาระสำคัญตามลำดับดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีการกำหนดรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการวิจัยและแบ่งเป็นขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
2. กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ใช้วิธีแบบสุ่มเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา จำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านโคตาย จำนวน 2 ท่าน ครูผู้สอนกิจกรรมชมรมเพลงพื้นบ้านล้านนา จำนวน 3 ท่าน
3. สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบบันทึกวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี 2) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา และแบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนกิจกรรมชมรมเพลงพื้นบ้านล้านนา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดเดียวกัน เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง โดยใช้ข้อคำถามปลายเปิด 3) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านโคตาย เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง โดยใช้ข้อคำถามปลายเปิด นำแบบสัมภาษณ์การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยอาจารย์ที่ปรึกษา และนำเครื่องมือไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เดี่ยว (individual interview)
5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยวิธีการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตชั้นเรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดประสงค์ของการวิจัย วิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์

ข้อมูล สามารถแบ่งตามลักษณะของข้อมูล คือ 1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์ความถี่ข้อมูลเชิงบรรยาย 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล และสร้างข้อสรุป

6. พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยนำร่างแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้อาจารย์ที่ปรึกษาประเมิน

7. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และนำเสนอวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยสรุปสภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ครอบคลุม 5 องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ประกอบด้วย 1) สภาพการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน 2) สภาพการกำหนดเนื้อหาสาระ 3) สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) สภาพการใช้สื่อการสอน และ 5) สภาพการวัดและประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1) สภาพการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน

สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน พบวัตถุประสงค์ในการสอน 3 ด้านดังนี้ 1) ด้านองค์ความรู้ของเพลงขับร้องพื้นบ้านล้านนา 2) ด้านการพัฒนาทักษะในการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา 3) ด้านการพัฒนาเจตคติต่อการเรียนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์การสอนที่สอดคล้องกัน และครอบคลุมการกำหนดวัตถุประสงค์ทั้ง 3 พิสัยการเรียนรู้

1.2) สภาพการกำหนดเนื้อหาสาระ

สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะการขับร้อง 2) ด้านบทเพลง 3) ด้านวรรณกรรม ครอบคลุมและสอดคล้องกับการ

กำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนตามการกำหนดวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ด้าน และเน้นการจัดการเรียนการสอนด้านบทเพลงเป็นหลัก

1.3) สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอน ดังนี้ 1) การบรรยาย 2) การสาธิต 3) การฝึกปฏิบัติ 4) การอภิปรายกลุ่ม 5) กระบวนการก่อนการถ่ายทอดทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ครอบคลุมและสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ และการกำหนดเนื้อหาในการสอน โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการสาธิตเป็นหลัก

1.4) สภาพการใช้สื่อการสอน

สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการใช้สื่อการสอน พบว่าใช้สื่อการสอน 2 ประเภท ได้แก่ 1) เครื่องดนตรี โดยแบ่งเป็นเครื่องดนตรีประกอบทำนอง ตามที่ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญและถนัด เพื่อเป็นตัวกำหนดระดับเสียงและทำนอง เช่น สะล้อ ซอ ซลุ่ม เป็นต้น และเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง 2) สื่อผสมและเทคโนโลยี และ 3) สื่อสิ่งพิมพ์ โดยการใช้สื่อการสอนประเภทที่ 1 และ 2 ครอบคลุมและสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเนื้อหาในการสอน และการจัดการเรียนการสอน ส่วนสื่อประเภทที่ 3 เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ

1.5) สภาพการวัดและประเมินผล

สภาพการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า มีการวัดและประเมินผล ดังนี้ 1) ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผล 2) วิธีการวัดและประเมินผล และ 3) รูปแบบการวัดและประเมินผล ครอบคลุมและสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ แต่ครอบคลุมและสอดคล้องกับการกำหนดเนื้อหาในการสอน และ การจัดการเรียนการสอน และยังไม่มีเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่เป็นรูปแบบชัดเจน เนื่องจากเป็นเพียงรายวิชากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยสรุปแนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคคาย ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ครอบคลุม 5 องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ประกอบด้วย 1) แนวทางการกำหนด

วัตถุประสงค์ในการสอน 2) แนวทางการกำหนดเนื้อหาสาระ 3) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) แนวทางการใช้สื่อการสอน และ 5) แนวทางการวัดและประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1) แนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน

แนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์การสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคตยา ผู้สอนควรกำหนดวัตถุประสงค์การสอนอย่างมีระบบ โดยวางแผนการสอนให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนควรได้รับ วิธีการของโคตยาให้ความสำคัญของบทเพลงที่จะคัดเลือกมาเป็นส่วนหนึ่งในเนื้อหาสาระนั้น ๆ เป็นหลักในการกำหนดวัตถุประสงค์การสอน ทั้งนี้การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนควรกำหนดให้ครบทั้ง 3 พัลัยการเรียนรู้ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านทักษะพิสัย และ การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัย ดังนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ประวัติความเป็นมาของเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ความสำคัญของเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา รวมถึงประวัติของเพลงที่ผู้สอนคัดเลือกมาจัดการเรียนการสอน 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านทักษะพิสัย ควรกำหนดวัตถุประสงค์การสอนอย่างชัดเจนในส่วนของการพัฒนาทักษะการขับร้องและเนื้อหาสาระดนตรีที่ผู้เรียนควรได้รับ ตามหลักและวิธีการที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความไพเราะของการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา และกำหนดให้ผู้เรียนมีทักษะปฏิบัติทักษะการขับร้องควบคู่กับเครื่องดนตรี และทักษะการแสดง 3) การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัย กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเจตคติที่ดีต่อเพลงพื้นบ้านล้านนา ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรัก ห่วงแหน เล็งเห็นคุณค่า และภาคภูมิใจในเพลงพื้นบ้านล้านนา ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าต่อการเรียนดนตรีด้วย

2.2) แนวทางการกำหนดเนื้อหาสาระ

การเรียนการสอนทักษะขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคตยา ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ควรควรกำหนดเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการสอน ทักษะและเนื้อหาด้านดนตรีที่ผู้เรียนควรได้รับ ควรมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การคัดเลือกบทเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ผู้สอนต้องมีเพลงจำนวนหนึ่งเพื่อกำหนดเนื้อหาสาระในการสอน เพื่อใช้บทเพลงหลักในการกำหนดเนื้อหาสาระ โดยจะเกิดขึ้นตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์การสอน ควรคำนึงถึงความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกบทเพลงที่จะนำมาใช้กำหนดเนื้อหาสาระในการสอน โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์บทเพลงเพื่อนำไปสู่การคัดเลือกบทเพลง โดยใช้แบบวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านตามแนวคิดของโคตยาที่พัฒนาขึ้นโดย รศ.ดร.ณรุทธ์ สุทธจิตต์ ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านดนตรีเป็นหลัก ได้แก่ (1) อัตราร้อง (2) ช่วงเสียง (3) ลักษณะทำนอง (4) ลักษณะจังหวะ และ

(5) รูปแบบของทำนอง ประกอบกับการสัมผัสภาษณ์ครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนา 3 บทเพลง ได้แก่ ซอพม่า ซอล่องน่าน และซอเงี้ยว 2) เนื้อหาสาระด้านทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา การกำหนดเนื้อหาสาระด้านทักษะการขับร้องตามวิธีการของโคดาเย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถขับร้องได้อย่างถูกต้องและไพเราะเท่านั้น ไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนสามารถขับร้องได้อย่างไพเราะขั้นสูง ผู้สอนจึงจำเป็นที่จะต้องมีทักษะและความสามารถในการขับร้องได้อย่างถูกต้องและไพเราะเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ผู้สอนสามารถนำมาเป็นแนวทางในการสอนสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาตามหลักการสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ได้แก่ ทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา การออกเสียง การขับร้องประกอบทำนอง การขับร้องประกอบจังหวะ 3) เนื้อหาด้านวรรณกรรมเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ควรคำนึงถึงการกำหนดการเรียนรู้ด้านวรรณกรรม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านวรรณกรรมของแต่ละบทเพลง โดยคำนึงถึงพัฒนาการและประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

2.3) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การเรียนการสอนทักษะขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคดาเย ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์การสอน การกำหนดเนื้อหาสาระ การลำดับความยากง่ายของเนื้อหาสาระ รวมถึงความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การเตรียมการ (preparation) ขั้นที่ 1 การเตรียมการ (preparation) ในขั้นตอนนี้จะเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน การสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้เรียนก่อนเข้าสู่เนื้อหาการเรียนการสอน ผู้สอนสามารถใช้ขั้นการเตรียมการเป็นการทบทวนเนื้อหาการเรียนในครั้งก่อนหน้าก่อนนำเข้าสู่บทเรียนใหม่ต่อไปได้ ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา ผู้สอนสามารถใช้ทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาบทเพลงอื่นที่ผู้เรียนเคยขับร้องมาก่อนหน้านี้ แต่มีความสอดคล้องกับเพลงที่ผู้สอนจะใช้เป็นเนื้อหาสาระหลักในการจัดการเรียนการสอน ขั้นที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (presentation) ควรจัดกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอน โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ เน้นให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนไปพร้อม ๆ กับเนื้อหาสาระด้านดนตรี โดยที่ผู้สอนไม่ได้ระบุเนื้อหาอย่างชัดเจนไปในกิจกรรม แต่จะสรุปในขั้นต่อไป โดยการสาธิตการขับร้องอย่างถูกต้องและไพเราะที่ละวรรคของเพลงร้องพื้นบ้านล้านนานั้น ๆ และให้ผู้เรียนร้องโต้ตอบหรือขับร้องตามวรรคที่ผู้สอนสาธิต เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้ผู้เรียนในขั้นต้น ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ไหวพริบ การเคลื่อนไหว (movement) ประกอบการขับร้อง หรือกิจกรรมอื่น ๆ ประกอบการขับร้อง ผู้สอนสามารถให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเดี่ยวหรือกลุ่มก็ได้ ตามวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง ผู้สอนสามารถใช้สัญญาณมือตามวิธีการของโคดาเย ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ในบริบทของการจัดการเรียน

การสอนเพลงพื้นบ้านล้านนา ผู้สอนสามารถใช้สัญญาณมือนอกเหนือจากวิธีการของโคตยา อาจเป็นเพียงการใช้ระดับมือเพื่อกำหนดระดับเสียงประกอบการขับร้องระดับเสียงให้ผู้เรียนเรียนรู้ระดับเสียงอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์หรือแสดงให้เห็นชัด (make conscious) ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนและผู้เรียนนำบทเพลงมาวิเคราะห์ร่วมกัน โดยผู้สอนจะเลือกบทเพลงที่ผู้เรียนร้องได้อย่างแม่นยำมาประกอบการวิเคราะห์ ผู้สอนจะเสนอเกณฑ์หรือเงื่อนไขเพื่อชี้แนวทางในให้ผู้เรียนวิเคราะห์เนื้อหาสาระได้ด้วยตนเอง ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล (evaluation) ในขั้นตอนนี้ผู้สอนสามารถทำการวัดและประเมินผลความรู้และความเข้าใจของผู้เรียนได้หลายวิธี โดยการนำเนื้อหาสาระในขั้นต้นมาประกอบการวัดและประเมินผล

2.4) แนวทางการใช้สื่อการสอน

การเรียนการสอนทักษะขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคตยา ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 1) การใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องดนตรี ใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องดนตรีประกอบการเรียนการสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา โดยแบ่งเป็นเครื่องดนตรีประกอบทำนอง ตามที่ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญและถนัด เพื่อเป็นตัวกำหนดระดับเสียงและทำนอง เช่น สะล้อ ซอ ซลุ่ม เป็นต้น และเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง 2) การใช้สื่อการสอนประเภทสื่อผสมและเทคโนโลยี ใช้สื่อการสอนประเภทสื่อมัลติมีเดีย เพื่อสร้างแรงจูงใจการจัดการเรียนการสอน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเภทเครื่องอัดเสียงหรือโปรแกรมบันทึกเสียง ประกอบการจัดการเรียนการสอน 3) การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ใช้สื่อการสอนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทตำรา หนังสือ และสมุดจดบันทึก ประกอบการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการเรียนการสอน นอกจากนี้ผู้สอนยังสามารถใช้สื่อสิ่งพิมพ์ลักษณะรูปภาพประกอบการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างมีระบบและขั้นตอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนด

2.5) แนวทางการวัดและประเมินผล

การเรียนการสอนทักษะขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคตยา ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 1) ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผล ควรมีการวัดและประเมินครอบคลุมทั้ง 3 ช่วงเวลา ประกอบด้วย การวัดและประเมินก่อนเรียน วัดและประเมินผลพื้นฐานความรู้ด้านเพลงร้องพื้นบ้านล้านนา วัดทักษะขับร้องพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน เพื่อสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน รวมถึงการปฏิบัติทักษะ และการวัดและประเมินผล

หลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารายภาคการศึกษา 2) วิธีการวัดและประเมินผล ควรใช้วิธีการวัดและประเมินผลด้านทักษะ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และการวัดและวัดและประเมินผลโดยแบบทดสอบ วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงควรเกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชั้นที่ 1, 4 และ 5 ทั้งนี้ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เนื่องจากผู้เรียนมีความรู้และความสามารถด้านพื้นฐานทางด้านดนตรีแตกต่างกัน 3) รูปแบบการวัดและประเมินผล ควรใช้รูปแบบการวัดและประเมินผลแบบอิงเกณฑ์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดผลการประเมินรูปแบบ “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน”

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล 5 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ข้อคำนึงในด้านการพัฒนาของผู้เรียน สำหรับการนำแนวทางไปใช้

จากผลการนำเสนอแนวทางการกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนการสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคตยา ความสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์การสอน การกำหนดเนื้อหาสาระ การลำดับความยากง่ายของเนื้อหาสาระ รวมถึงความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย การคัดเลือกบทเพลงให้เหมาะสมกับเด็กในระดับประถมศึกษาตอนปลายเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอนกำหนดเนื้อหาสาระด้านทักษะการขับร้องเป็นอย่างมาก เนื่องจากเด็กแต่ละวัยมีพัฒนาการและความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ควรคำนึงถึงทักษะทางดนตรีอย่างครบทุกด้าน ได้แก่ 1) ด้านจังหวะ ผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายสามารถเรียนรู้จังหวะอัตรา 2 จังหวะ 3 จังหวะ 4 จังหวะ และ 6 จังหวะได้ (L. Choksy, 1999) 2) ด้านการขับร้อง ผู้เรียนสามารถขับร้องเพลงแต่ละวรรคได้อย่างถูกต้องกับการหายใจ ระยะของช่วงเสียงที่เหมาะสมหรือระยะช่วงเสียงที่ร้องได้สบายของได้ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 คือ ระยะช่วงเสียงระหว่าง G, หรือ A, A ระยะช่วงคู่ 9 หรือ 8 นอกจากนี้ยังระบุช่วงเสียงที่ผู้เรียนสามารถร้องได้กว้างที่สุดอยู่ระหว่าง ระยะช่วงเสียง G, -C' หรือระยะช่วงคู่ 11 เป็นส่วนใหญ่ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2532) รวมถึงเพลงพื้นบ้านล้านนาที่ครูผู้สอนเลือกควรเป็นเพลงที่ผู้เรียนมีประสบการณ์ร่วม หรือเคยได้ยินในบริบท สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า พัฒนาการทางดนตรีของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายค่อนข้างมีขอบเขตที่ชัดเจน แต่สามารถพัฒนานอกเหนือขอบเขตของพัฒนาการทางดนตรีได้

ทั้งนี้ผู้สอนควรมีการทดสอบทักษะการขับร้องก่อนเรียน เพื่อประเมินและวางแผนไปสู่การกำหนดเนื้อหาสาระ รวมไปถึงการใช้รูปแบบในการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับพัฒนาการทางดนตรีของผู้เรียนรายบุคคล เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. การสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ตามวิธีการของโคดาย

จากการนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ผู้วิจัยพบว่า การสอนทักษะขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนามีลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิธีการของโคดาย การสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ผู้สอนจะมีการลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก ผู้สอนจะเป็นผู้สาธิตการขับร้องให้ผู้เรียนฟังก่อนอย่างถูกต้องและไพเราะก่อน หลังจากนั้นให้ผู้เรียนขับร้องตาม เมื่อผู้เรียนสามารถขับร้องได้ระดับหนึ่งแล้ว ผู้สอนถึงจะให้ผู้เรียนเข้ากับเครื่องดนตรีเป็นลำดับต่อไป นอกจากนี้ผู้สอนยังใช้มือเพื่อเป็นแนวทางในการ สอดคล้องกับหลักการของโคดายมีความเชื่อว่า การเรียนดนตรีควรเรียนอย่างเป็นระบบ มีการเรียงลำดับความยาก-ง่ายของเนื้อหา และมีหลักการเริ่มจากการสอนเสียงก่อนสัญลักษณ์ การใช้สัญญาณมือเพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์และระดับเสียง การสาธิตการร้องของครูผู้สอนต้องมีความถูกต้องและไพเราะเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียนปฏิบัติตาม (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2537) นอกจากนี้ผู้สอนไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการของโคดายตามต้นแบบมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนสามารถปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความสามารถของผู้สอน บริบท รวมถึงความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียน

3. การจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา กับทฤษฎีทางการศึกษาของ ศาสตราจารย์ ดร.อลิซาเบธ สไตเนอร์

ศาสตราจารย์ ดร.อลิซาเบธ สไตเนอร์ กล่าวว่า การศึกษามีองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ 1) ผู้สอนหรือครู (teacher) 2) ผู้เรียนหรือนักเรียน (student) 3) เนื้อหาสาระ (content) และ 4) บริบทหรือสถานการณ์ในการเรียนการสอน (context or position for learning) (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561) โดยผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาตามวิธีการของโคดายที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปข้างต้นมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการศึกษาของ ดร.สไตเนอร์ โดยสามารถจำแนกและสรุปได้ ดังนี้

1) ผู้สอนหรือครู (teacher) ในแนวทางฯ ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เนื่องจากครูผู้สอนต้องเป็นผู้กำหนดและคัดเลือกเนื้อหาสาระดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่เหมาะสมต่อพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย รวมถึงเป็นผู้วางแผนการจัดการเรียนการสอน

อย่างเป็นระบบ รวมถึงการเรียงลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ และพัฒนาการของผู้เรียน

2) ผู้เรียนหรือนักเรียน (student) ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดทักษะการขับร้องเพลง พื้นบ้านล้านนาโดยตรงจากผู้สอน และมีความสำคัญต่อการกำหนดและคัดเลือกเนื้อหาสาระดนตรี พื้นบ้านล้านนาของครูผู้สอน ผู้สอนต้องคำนึงถึงความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงคำนึงถึงพื้นฐานความสามารถความแตกต่างทางด้านดนตรีของผู้เรียนแต่ละบุคคลด้วย

3) เนื้อหาสาระ (content) เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนต้องคำนึงถึง โคตยกำหนดให้ผู้สอนต้องมี บทเพลงจำนวนมากเพียงพอต่อการคัดเลือกเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยแต่ละบท เพลงต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ผู้สอนกำหนดในแต่ละครั้ง การคัดเลือกบทเพลงมาใช้ในการ จัดการเรียนการสอนต้องมีความละเอียด เพื่อนำไปวางแผนการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการ สอนอย่างเป็นระบบ และส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดลำดับ ความยากง่ายของเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนควรได้รับอย่างเป็นขั้นตอน

4) บริบทหรือสถานการณ์ในการเรียนการสอน (context or position for learning) นอกเหนือจากการคัดเลือกบทเพลงหรือเนื้อหาสาระแล้วนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องมีการใช้เทคนิค สื่อ หรือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมี ขั้นตอนและมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านล้านนานั้น จำเป็นต้องคำนึงถึง บริบทท้องถิ่นของผู้เรียน ทั้งทางด้านสำเนียงภาษา สื่อ อุปกรณ์ เครื่องดนตรี ที่แตกต่างกัน รวมถึง ความสามารถของผู้สอนและผู้เรียน

4. ข้อคำนึงถึงบริบททางการสอนในด้านความแตกต่างของท้องถิ่น

เนื่องด้วยปัจจุบันมีการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม (inclusive education) เป็น หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีความเท่าเทียมทางโอกาส โดยไม่แบ่งแยกผู้เรียนไม่ว่า จะทางชาติพันธุ์ ภาษา กายภาพ และศักยภาพของแต่ละบุคคล (มลิวัลย์ ธรรมแสง, 2555)

จังหวัดเชียงใหม่มีลักษณะภูมิประเทศล้อมรอบด้วยภูเขา มีการกระจายตัวตั้งรกรากถิ่นฐาน ตามแอ่งหรือที่ราบ แต่ละถิ่นฐานจึงมีอัตลักษณ์เฉพาะของตน รวมไปถึงศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น สำเนียงภาษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น จึงมีความแตกต่างกันออกไป เช่น ประชากรที่อาศัยอยู่ทางตอนบนมีสำเนียงแตกต่างจากประชากรที่อาศัยในพื้นที่ราบลุ่มอย่าง ชัดเจน ดังนั้นการนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนทักษะขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา ด้านการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนมาประยุกต์ใช้ จึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางด้านสำเนียงภาษาล้านนา ในแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย ผู้สอนควรมีการจัดการเรียนการสอนที่เฉพาะเจาะจงด้านวรรณกรรม ให้แก่ผู้เรียนที่มีสำเนียงแตกต่างออกไปเป็นพิเศษ เนื่องจากผู้สอนไม่สามารถวัดและประเมินผลทักษะ

การขับร้องได้จากพื้นฐานการออกเสียงสำเนียงเดิมของผู้เรียน รวมไปถึงการนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนทักษะขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาไปจัดการเรียนการสอนในภูมิภาคอื่น ๆ ดังนั้นในการนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงการให้ความรู้พื้นฐานในด้านความเป็นมา ความหมายของเนื้อร้อง ความหมายของศัพท์เฉพาะของวรรณกรรมล้านนา ก่อนสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาด้วย

5. การปรับใช้แนวทางภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

เนื่องด้วยสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบทางตรงกับระบบการศึกษาไทย และได้มีการปิดสถานศึกษาในเวลาต่อมา จนกลายเป็นสาเหตุให้นักเรียนจำนวนกว่า 1.5 พันล้านคน หรือมากกว่า 90% ของนักเรียนทั้งหมดในโลกได้รับผลกระทบในกระบวนการเรียนรู้ (สุวิมล มธูรส, 2564) ดังนั้นจึงไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ และได้มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ (online learning) ทดแทนการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน

วิธีการสอนทักษะปฏิบัติทางดนตรีที่มีประสิทธิภาพ ควรจัดการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนตามระบบปกติ เนื่องจากเป็นลักษณะของการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัว แต่เมื่อมีการกำหนดให้จัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ผู้สอนยังสามารถนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ได้ตามปกติ โดยเพิ่มการประยุกต์ใช้สื่อผสมและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาเป็นสื่อหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญโดยตรงกับการจัดการเรียนการสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านในภูมิภาคอื่น ๆ การนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ ควรพิจารณาถึงบริบทการจัดการเรียนการสอนในแต่ละภูมิภาค แต่ละสถานศึกษา และคำนึงถึงลักษณะสำคัญของเพลงร้องพื้นบ้านภูมิภาคอื่น ๆ รวมถึงบริบทในความสามารถของครูผู้สอน และความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. เนื่องด้วยสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในปัจจุบัน จึงมีข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถสังเกตการจัดการเรียนการสอนในระบบห้องเรียนปกติได้ รวมถึงข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการทำวิจัยครั้งนี้ของผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยจึงไม่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อ

ตรวจสอบข้อมูลสามเส้า อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้มีเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญเพื่อประกอบการนำเสนอการวิจัยในครั้งนี้

2. ผู้วิจัยพบว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล มีการออกนอกกรอบประเด็นในการสัมภาษณ์ไปบ้าง เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมีองค์ความรู้ในแต่ละด้านไม่เหมือนกัน จึงอยากนำเสนอองค์ความรู้ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละท่าน เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้ของผู้วิจัยให้มีคุณภาพสูงสุด แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยก็สามารถนำผู้ให้ข้อมูลกลับเข้าสู่ประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ได้ โดยการสร้างข้อคำถามย่อย และการสนทนาถึงประเด็นหลักของการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการจัดการจัดการเรียนการสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาเท่านั้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการดนตรีศึกษา ควรมีการศึกษาทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านในภูมิภาคอื่น ๆ การสอนทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ เพิ่มเติม รวมถึงระดับชั้นอื่นเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาอย่างเป็นระบบ และครอบคลุมทุกระดับชั้น

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการจัดการจัดการเรียนการสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาตามวิธีการของโคตยา ควรมีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์เพลงร้องพื้นบ้านล้านนา นอกเหนือจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ของผู้วิจัย เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำมาใช้เป็นเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนการสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านให้แก่ผู้สอนต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย
กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2560. ออนไลน์.
- เชมินิจ รัตนเดชาภิวัฒน์. (2554). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการขับร้องประสานเสียง ชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร (ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- ชมรมสืบสานตำนานปี่ชอ. (2548). ขอพื้นบ้านศิลปะการขับขานล้านนา. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2540). กิจกรรมดนตรีสำหรับครู (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2541). ดนตรีพื้นบ้านท่าโทะ: เนื้อหาและการสืบทอด. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2537). หลักการของโคตยสู่การปฏิบัติ วิธีการด้านดนตรีศึกษาโดยการสอนแบบโค
ตย (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2560). วิธีวิทยาการสอนดนตรี (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร; พรณิพริ้นตัง
เซนเตอร์.
- ดวงใจ อมาตยกุล. วรรณคดีเพลงร้อง. พิมพ์ครั้งที่ 1. บริษัทธรรมดาเพลส จำกัด. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. 2545.
- ทรงศักดิ์ ปรารงค์วัฒนากุล. (2525). จากหนังสือรวมบทความจากการประชุมประจำปีทาง
มานุษยวิทยา ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: แพลน พรินตัง.
- ทิตนา แคมมณี. (2561) ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
(พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธมนภัทร อนันตศรี. (2560). แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้
แบบร่วมมืออย่างถาวร (ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพมหานคร.
- ธวัชชัย นาควงษ์. (2543). การสอนดนตรีสำหรับเด็ก (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธวัชชัย นาควงษ์. (2544). โคตยสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิสาชล บังคม. (2553). การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านโสตทักษะตามแนวคิดของ

- โคดาเย สำหรับนักเรียนเปียนโนระดับขั้นต้น (ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างชุดการสอนคีย์บอร์ดเบื้องต้นโดยใช้วิธีการของโคดาเย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ปิยนันท์ มะลิวัลย์. (2556). บทบาทการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านของนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา, เชียงใหม่.
- พิงจิตต์ สวามิภักดิ์. (2532). ดนตรีและการขับร้อง. วารสารครุศาสตร์, ปีที่ 18(เล่มที่1-2), 69-73.
- มณี พยอมยงค์. (2529). วัฒนธรรมล้านนาไทย. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- มาริยา ปิณณะกิจการ. (2556). การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านโน้ตตามแนวคิดโคดาเยสำหรับผู้เรียนเปียนโนวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- มินตรา ทันตะเวช. (2554). การพัฒนาบทเรียนเปียนโนสำหรับนักเรียนระดับพื้นฐานถึงระดับกลาง โดยใช้การเรียบเรียงดนตรีพื้นบ้านไทย (ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุจิพร ประชาเดชสุวัฒน์. (2543). ภูมิปัญญาเพลงพื้นบ้าน: กรณีศึกษาเปรียบเทียบกับล้านนากับสิบสองปันนา. วารสารวิทยบริการ, ปีที่11(ฉบับที่3), 53-71.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2555). วิจัยวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิฑิต์ธาดา เกาคำ. (2556). การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีโดยใช้ดนตรีคลาสสิกและดนตรีสมัยนิยมเพื่อพัฒนาทักษะเปียนโนของนักเรียนเปียนโนระดับขั้นต้น (ระดับปริญญาโท). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สรายุทธ รอบรู้. อาจารย์ดนตรีไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่. (7 ธันวาคม 2561). สัมภาษณ์.
- สงกรานต์ สมจันทร์. (2559). ประวัติดนตรีล้านนา (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สิริกร ไชยมา. (2546). ขอ เพลงพื้นบ้านล้านนา ภูมิปัญญาชาวเหนือ (พิมพ์ครั้งที่ 2).แพร่: โรงเรือนร้องกวางอนุสรณ์.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). หลักการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร; โอ. เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์.
- อรรพรรณ บรรจงศิลป์. (2538). การสอนดนตรีระดับประถมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2542). ดนตรีพื้นเมืองล้านนา. ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ (เล่มที่ 4, หน้า 2088-2100). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- อเนก นาวิกมูล. (2550). เพลงพื้นบ้าน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิริยะธุรกิจ.

ภาษาอังกฤษ

- Chao-Ying Peng. (2006). *Application of Taiwanese Folk Materials and Traditional Songs to a Kodaly-Based Curriculum for Elementary School* (Degree of Master of Music). Calgary, Alberta.
- Kenneth H. Phillips. (2014) . *Teaching Kids to Sing*. USA: Schirmer Cengage Learning.
- Kathleen L. Moehrke. (1990). The Kodaly Concept of Music education as it applies to Choral Warm-ups for the middle school choir.
- Lois Choksy. (1999). *The Kodaly Method I: comprehensive Music Education* (3rd ed.). New Jersey, Prentice-Hall.
- Lois Choksy. (2001). *Teaching music in the twenty-first century* (2nd ed.). New Jersey, Prentice-Hall.
- Robert, E. N., Vernice, T. N., Gary M. M., Mary, L. V. R. (1957). *Music in The Elementary School* (6th edition). United States of America; Prentice-Hall.
- Suzanne L. Burton and Cynthia Crump Taggart. (2011). *Learning from young children: research in early childhood music*. MENC: The National Association for Music Education, U.S. Chapter I page1.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบบันทึกวิเคราะห์เอกสาร ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา
การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา
ตามวิธีการของโคตยา
สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

1. วิเคราะห์เอกสารทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา ที่นิยมบรรเลงในปัจจุบัน
2. ประเด็นการวิเคราะห์ คือ ทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาที่นิยมใช้ในปัจจุบัน

บันทึกวิเคราะห์เอกสาร

ประเด็นที่ต้องการวัด			
ชื่อทำนอง เพลงพื้นบ้านล้านนา	แหล่งที่มา	รายละเอียด	วิเคราะห์
1) ซอขึ้นเชียงใหม่			
2) ซอละม้ายจะปุ หรือซอจะปุ			
3) ซอละม้ายเชียงแสน			
4) ซออื้อ			
5) ซอเงี้ยว หรือเสเลเมา			
6) ซอพม่า			
7) ซอล่องน่าน หรือซอ พระลอเดินดง			
8) ซอเมืองน่าน			
9) ซอปันฝ้าย			
10) ซอก้อม และซอปู้จิบ			
11) อื่น ๆ			

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านโคตยา
การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา
ตามวิธีการของโคตยา
สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้าน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 สภาพและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้าน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้น จึงขอความกรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

และสุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัย

นางสาวจรินทร์พร จิตต์มัน

นิสิตปริญญาโท ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

- ชื่อ.....นามสกุล.....
เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
อายุ .....ปี
- ประวัติการศึกษา
สาขาที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี.....สถาบัน.....
สาขาที่ศึกษาในระดับปริญญาโท.....สถาบัน.....
สาขาที่ศึกษาในระดับปริญญาเอก.....สถาบัน.....
- สถาบันที่สอน.....ตำแหน่ง.....
ระยะเวลาในการสอน.....

ตอนที่ 2 สภาพและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้าน ตามวิธีการของ โคตาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจง

แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้าน ตามวิธีการโคตาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย แบ่งออกเป็น 5 หัวข้อ ได้แก่

- 2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน
- 2.2 การเลือกเนื้อหาสาระ
- 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.4 การใช้สื่ออุปกรณ์
- 2.5 การวัดและประเมินผล

2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน

1. ท่านคิดว่าการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้าน ตามวิธีการของโคตาย ควรมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าการนำวิธีการสอนของโคตยามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้าน จะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการขับร้องที่ดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร

---

3. ท่านคิดว่าการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้าน ตามวิธีการของโคตยา ควรคำนึงถึงทักษะด้านใดบ้าง

---

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2.2 การเลือกเนื้อหาสาระ

1. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้าน ตามวิธีการของโคตยา ควรมีเกณฑ์ในการคัดเลือกบทเพลงอย่างไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2. ท่านคิดว่านอกเหนือจากการสอนทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านแล้ว ทักษะด้านใดที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนา

---

3. ท่านคิดว่าการเลือกเพลงพื้นบ้านในการจัดการเรียนการสอนขับร้อง สำหรับเด็กประถมศึกษาตอนปลาย ควรคำนึงถึงด้านใดบ้าง อย่างไร

---

4. ท่านคิดว่าช่วงเสียงที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายอยู่ในช่วงใด
วิธีการนี้สามารถนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกเพลงพื้นบ้านเพื่อนำมาจัดการเรียนการสอนได้
หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1. เราสามารถนำวิธีการของโคตยามาประยุกต์ใช้ในการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านได้อย่างไร

.....

.....

.....

2. วิธีการของโคตยาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้าน และ
เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ควรวิธีการอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าวิธีการของโคตยาสามารถประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนดนตรีไทยได้หรือไม่
อย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้าน สามารถพัฒนาทักษะการประสานเสียงได้โดยวิธี
ใด อย่างไร

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้าน จะมีส่วนช่วยพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

6. ท่านคิดว่าการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้าน ตามวิธีการของโคตยาสามารถสร้างเจตคติที่ดีต่อดนตรี และวัฒนธรรมได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

7. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

2.4 การใช้สื่ออุปกรณ์

1. ท่านคิดว่าสื่อการเรียนการสอนอะไรบ้างที่จำเป็นในการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้าน ตามวิธีการของโคตยา สำหรับเด็กประถมศึกษาตอนปลาย

.....

.....

.....

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

2.5 การวัดและประเมินผล

1. ท่านคิดว่าจะวัดและประเมินผลการขับร้องเพลงพื้นบ้านของผู้เรียนที่เรียนตามวิธีการของโคตยาได้อย่างไร วิธีการวัดและประเมินผลใดที่สามารถวัดและประเมินผลการขับร้องเพลงพื้นบ้านของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

.....

.....

.....

2. การวัดและประเมินผลของโคตยาในด้านทักษะดนตรี ใช้วิธีการวัดและประเมินผลใด มีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

3. การวัดและประเมินผลของโคตยาในด้านทักษะการขับร้องอย่างมีประสิทธิภาพ มีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ขอบพระคุณในการสละเวลาและการให้ความร่วมมือเป็นอย่างสูง

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านล้านนาและครูผู้สอน
กิจกรรมชมรมเพลงพื้นบ้านล้านนา
การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา
ตามวิธีการของโคคาย
สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านล้านนา และการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 สภาพและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้น จึงขอความกรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

และสุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัย

นางสาวจรีนพร จิตต์มัน

นิสิตปริญญาโท ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
 เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
 อายุ .....ปี
2. ประวัติการศึกษา
 สาขาที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี.....สถาบัน.....
 สาขาที่ศึกษาในระดับปริญญาโท.....สถาบัน.....
 สาขาที่ศึกษาในระดับปริญญาเอก.....สถาบัน.....
3. สถาบันที่สอน.....ตำแหน่ง.....
 ระยะเวลาในการสอน.....

ตอนที่ 2 สภาพและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านล้านนา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

การสัมภาษณ์ถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 6 หัวข้อ ได้แก่

- 2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เรียน
- 2.2 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน
- 2.3 การเลือกเนื้อหาสาระ
- 2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.5 การใช้สื่ออุปกรณ์
- 2.6 การวัดและประเมินผล

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เรียน

1. ผู้เรียนที่เรียนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนามีจำนวน.....คน
2. ผู้เรียนที่เรียนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา อยู่ในระดับช่วงอายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษาของผู้เรียนที่เรียนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา.....
4. มีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เรียนเพื่อเรียนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาหรือไม่ อย่างไร

2.2 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน

1. ท่านคิดว่าการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนเพลงพื้นบ้านให้สอดคล้องกับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

2. วัตถุประสงค์ในการสอนเพลงพื้นบ้านล้านนามีลักษณะอย่างไร (การตั้งวัตถุประสงค์ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย และวัตถุประสงค์เป็นเชิงพฤติกรรมอย่างไร)

.....

.....

.....

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

2.3 การเลือกเนื้อหาสาระ

1. ท่านมีวิธีการหรือเกณฑ์ในคัดเลือกเพลงพื้นบ้านล้านนา (เพลงขอ) เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านในระดับประถมศึกษาตอนปลายอย่างไร (เหมาะสมกับระดับการศึกษา พัฒนาการ และประสบการณ์ของผู้เรียนหรือไม่)

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าเพลงพื้นบ้านล้านนา (เพลงขอ) ที่ท่านเลือกมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าเพลงพื้นบ้านล้านนา (เพลงซอ) ที่ท่านเลือกมีการจัดลำดับความยากง่ายของเนื้อหาหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4. เพลงพื้นบ้านล้านนา (เพลงซอ) ที่ท่านเลือกเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาตอนปลาย มีลักษณะอย่างไร ประกอบไปด้วยเพลงอะไรบ้าง

.....

.....

.....

5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1. ท่านมีวิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนให้ผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายสามารถขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาได้อย่างไร (เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน สภาพแวดล้อม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่)

.....

.....

.....

2. ท่านมีการลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านมีการประยุกต์ใช้วิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนมากกว่า 1 วิธีการหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4. หากผู้เรียนไม่สามารถขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาได้อย่างถูกต้องและไพเราะ ท่านมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

5. ท่านมีการสอนทักษะ หรือองค์ความรู้ด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาหรือไม่

.....

.....

.....

6. ท่านคิดว่าการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนา สามารถประยุกต์ใช้วิธีการสอนในรูปแบบของการสอนดนตรีสากลได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

7. ท่านคิดว่าการสอนขับร้องเพลงพื้นบ้าน สามารถสร้างเจตคติที่ดีต่อดนตรี และวัฒนธรรมได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

8. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

2.5 การใช้สื่ออุปกรณ์

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ท่านมีการใช้สื่อ หรืออุปกรณ์ประกอบกิจกรรมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. สื่อ หรืออุปกรณ์ที่ท่านเลือกใช้มีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. สื่อ หรืออุปกรณ์ที่ท่านเลือกใช้สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาสาระ หรือส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการขับร้องเพลงพื้นบ้านล้านนาได้อย่างถูกต้องและไพเราะหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

2.6 การวัดและประเมินผล

1. ท่านมีการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนหรือไม่ อย่างไร วิธีการของการวัดและประเมินผลมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. วิธีการวัดและประเมินผลที่ท่านเลือกใช้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. หากผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ท่านมีวิธีการแก้ไขหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4. หลังจากที่มีการวัดและประเมินผล ท่านได้นำผลของการวัดและประเมินไปปรับปรุง แก้ไข การจัดการเรียนการสอนหรือไม่ อย่างไร

---

5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ขอขอบคุณในการสละเวลาและการให้ความร่วมมือเป็นอย่างสูง

แบบวิเคราะห์เพลงพื้นบ้าน

ตอนที่ 1: วิเคราะห์

1. ชื่อเพลง

.....

2. อัตราจังหวะ

.....

3. การจัดเรียงของเสียง

.....

4. บันไดเสียง

.....

5. ช่วงกว้าง

.....

6. ช่วงกลุ่มตัวโน้ต

.....

7. ลักษณะทำนอง

.....

8. รูปแบบทำนอง

.....

9. รูปแบบจังหวะ

.....

10. ลักษณะเนื้อร้อง

.....

11. ประเภทของเพลง

☐

เพลงไทย

☐

เพลงพื้นบ้าน

☐

เพลงไทยสากล

☐

เพลงเด็ก

☐

เพลงอื่น ๆ.....

12. ผู้ประพันธ์ทำนอง.....

13. ผู้ประพันธ์เนื้อร้อง.....

14. เนื้อหาของเพลง.....

15. กิจกรรมการเคลื่อนไหว ☐ ไม่มี ☐ การเคลื่อนไหว ☐ การเต้นรำ ☐ การรำไทย

16. เนื้อเพลงท่อนอื่น ☐ ไม่มี ☐ มี (แนบมากับโน้ตเพลงด้วยแล้ว)

ตอนที่ 2: ประเมินผล

สามารถใช้ประกอบการสอนร้องในระดับ.....

ข้อมูล/ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ชื่อผู้วิเคราะห์เพลง.....วันที่.....

	ช	ล	ท	ด	ร	ม	พ	ช	ล	ท	ด	ร	ม
รอยคะแนน													
ความถี่													

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวจรินพร จิตต์มัน

วัน เดือน ปี เกิด

30 ธันวาคม 2536

สถานที่เกิด

จังหวัดอุดรธานี

วุฒิการศึกษา

ปีการศึกษา 2559 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต หลักสูตรการศึกษา

บัณฑิต (กศ.บ.) สาขาดนตรีศึกษา ภาควิชาดุริยางคศาสตร์สากล

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีการศึกษา 2560 เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์

ดุริยางคศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และ

นาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้รับ

ทุนอุดหนุนการศึกษาจากโครงการทุนยุทธศาสตร์สู่ความเป็นเลิศด้านศิลปะ

ไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY